

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Taloustieteiden tiedekunta

**Verouudistuksen vaikutukset
yritysten verosuunnitteluun**

Pro gradu-tutkielma

Tutkimusraportti

Elokuu 2004

Laatija: Marja Äijänen

Ohjaaja: Aila Virtanen

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO TALOUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Tekijä Marja Äijänen	
Työn nimi Verouudistuksen vaikutukset yritysten verosuunnitteluun	
Oppiaine Laskentatoimi	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Elokuu 2004	Sivumäärä 81 sivua + 4 sivua liitteitä
Tiivistelmä – Abstract	
<p>Tutkielmassa selvitetään yritysten suhtautumista yritysverotuksessa tapahtuviin uudistuksiin. Suhtautumista verouudistukseen ja verouudistuksen aiheuttamia toimenpiteitä selvitettiin kolmella pääkysymyksellä: vaikuttaako verouudistus yritysten osingonjakoon, aiheuttaako verouudistus yritysjärjestelyitä sekä kuinka onnistuneena yritykset verouudistusta pitävät.</p> <p>Tutkimus on toteutettu kyselynä. Kyselylomake lähetettiin kesäkuussa 2004 sähköpostitse 150 yritykselle, joista puolet on pörssiyrityksiä ja puolet keskisuomalaisia, listaamattomia yrityksiä. Jälkimmäiset valittiin satunnaisesti, mutta suurin osa Suomen pörssinoteeratuista yrityksistä on mukana.</p> <p>Vastauksia ja kommentteja saatiin yhteensä 53 yrityksestä. Erityisen onnistunutta oli se, että varsinaiset vastaukset jakautuivat erittäin tasaisesti kahden yritystyyppin kesken. 22 vastausta tuli pörssi- ja 24 listaamattomista yrityksistä. Vastauksia analysoinnissa käytettiin SPSS-ohjelmaa.</p> <p>Kaiken kaikkiaan yritykset reagoivat hallituksen kaavailuihin samansuuntaisesti. Lähes 70 %:ssa yrityksistä hallituksen suunnitelmat eivät olleet vaikuttaneet osingonjakoon. Noin joka neljäs yritys ilmoitti jakavansa osinkoa aiempaa enemmän. Pääsyy oli osinkoverotuksen kiristyminen ja toinen syy pääomaverokannan aleneminen. Jonkin verran vaikuttivat myös yhteisöverokannan aleneminen ja poikkeuksellinen tulos.</p> <p>Toteutetuista yritysjärjestelyistä tavallisin oli omistuspuhjan muutos, jota tapahtuu 30 %:ssa yrityksistä. Yritysrakenteen muutoksia tehdään lähes joka toisessa pörssiyrityksessä, mutta vain joka kuudennessa listaamattomassa yrityksessä. Neljäsosa yrityksistä on suunnitellut yrityksen tai sen osan myyntiä, samoin omien osakkeiden takaisinostoa. Joka viides yritys oli jakanut osakekantaa perheenjäsenille.</p> <p>Vastauksissa oli kaikkein eniten hajontaa viimeisessä kysymyksessä, joka selvitti mielipiteitä verouudistuksen onnistumisesta. Vain 15 prosenttia yrityksistä pitää uudistusta kokonaisuutena hyvänä tai melko hyvänä. Pörssiyrityksistä peräti puolet on sitä mieltä, että uudistuspaketti on onnistunut huonosti tai melko huonosti. Listaamattomistakin yrityksistä liki 40 prosenttia on tätä mieltä. Erityisesti osinkojen verotuksen osalta uudistusta pidetään todella huonona; vain joka kymmenes antoi osinkoverouudistukselle arvosanan hyvä tai melko hyvä.</p>	
Asiasanat Osingonjako, verouudistus, veroylijäämä, yhtiöveron hyvitysjärjestelmä, yritysjärjestelyt	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto / Taloustieteiden tiedekunta	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Aiheen valinta ja tutkielman lähtökohdat.....	1
1.2	Tutkimusongelma ja tavoitteet	2
1.3	Aikaisempia tutkimuksia	3
1.4	Metodologia.....	5
1.5	Tutkielman rakenne	10
2	VEROTUS SUOMESSA	12
2.1	Tuloverojärjestelmän tausta ja rakenne	12
2.2	Osakeyhtiöiden verotus Suomessa	13
2.2.1	Eriytetty tuloverojärjestelmä	14
2.2.2	Verotuksen ja kirjanpidon välisiä ongelmia	17
2.3	Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä.....	19
2.3.1	Keskeiset käsitteet	19
2.3.2	Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän taustaa	20
2.3.3	Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän tavoitteet.....	22
2.3.4	Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän arviointia	23
2.3.5	Arvelan työryhmän ehdottamia vaihtoehtoisia osinkoverotuksen malleja.....	25
2.4	Yritysjärjestelyt	28
2.4.1	Sulautuminen	28
2.4.2	Jakautuminen	30
2.4.3	Yrityksen myynti ja lopettaminen	31
3	VEROUUDISTUS	33
3.2	Kansainvälistymisen aiheuttamat paineet yritysverotukselle	34
3.2.1	Kansainvälinen vero-oikeus	34
3.2.2	Ansiotuloverotus.....	35
3.2.3	Yritysverotus	37
3.3	Verouudistuksen pääkohdat.....	38
3.3.1	Yleistä.....	38
3.3.2	Uusi osinkoveromalli.....	41
3.3.3	Myyntivoittojen verovapaus.....	43
3.4	Pörssiyhtiöiden ja listaamattomien osakeyhtiöiden väliset erot.....	43
4	YRITYSTEN VEROSUUNNITTELUN MUUTTUMINEN	46
4.1	Yritysten verosuunnittelun periaatteet.....	46
4.2	Keskustelua verouudistuksesta.....	48
4.2.1	Keskustelua osinkojen verotuksesta.....	48
4.2.2	Keskustelua verouudistuksen vaikutuksista yritysjärjestelyihin	51
5	VEROUUDISTUKSEN VAIKUTUKSET	54
5.1	Tutkimusongelma	54
5.2	Tutkielman suorittaminen.....	54
5.2.1	Otos.....	54
5.2.2	Kyselyn toteuttaminen.....	55
5.3	Tulokset	56
5.3.1	Saadut vastaukset.....	56
5.3.2	Yritysten taustatiedot.....	58
5.3.3	Uudistuksen vaikutukset osingonjakoon	60
5.3.4	Uudistuksesta aiheutuneet yritysjärjestelyt	64

5.3.5	Hallituksen onnistuminen verouudistusesityksissä	68
5.3.6	Tulosten tiivistelmä	73
6	JOHTOPÄÄTELMIÄ	75
	LÄHTEET	78
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta ja tutkielman lähtökohdat

Verotus on ollut viime aikoina hyvin paljon keskustelun kohteena, ja keskustelua on käyty paljon etenkin osinkojen verottamisesta Suomessa. Suomalaisilla osingonsaajilla on ollut yhtiöveronhyvitysjärjestelmä keventämässä verotusta vuodesta 1990 lähtien. Nyt osinkojen verotusta ollaan kuitenkin muuttamassa, ja erilaisia vaihtoehtoja tulevaisuuden verotuksesta on esitetty ja punnittu. Ansiotuloverotusta halutaan keventää kautta linjan, ja kevennyksiä on Suomessa toteutettu jo vuodesta 1996 lähtien. Eri ammattikunnat ovat esittäneet verouudistuksesta toisistaan poikkeavia näkemyksiä, ja myös erikokoiset yritykset suhtautuvat uudistukseen eri tavoin.

Keskustelua verotuksen uudistamisesta ja varsinkin sen harmonisoimisesta muihin EU-maihin nähden on käyty jo pitkään, ja nyt ensimmäiset uudistukset on otettu käyttöön. Tämä näkyy oletettavasti jo vuoden 2004 osingonjakopäätöksiä tehtäessä. Suomen verotuskäytäntöjä on myös vertailtu paljon muiden maiden käytäntöihin, ja monilla tahoilla on todettu, että Suomen pitäisi keventää verotustaan ollakseen kilpailukykyisempi etenkin Euroopan Unionin sisällä. Suomen yritysverotus on ollut kansainvälisessä vertailussa sikäli erilaisessa asemassa, että täällä on muista valtioista poiketen ollut käytössä yhtiöveron hyvitysjärjestelmä, joka poistaa osinkojen kahdenkertaisen verotuksen. Aikaisemmin yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on kyllä ollut käytössä muuallakin. Nyt järjestelmästä ollaankin verouudistuksen myötä luopumassa ainakin osittain.

Osinkojen verotusmuutosten ja yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopumisen lisäksi uudistuksen kohteena on ollut yhteisöverokanta. Suomessa yhteisöverokanta on 29 prosenttia, ja efektiivinen verokanta 26,6 %. Korkeimmillaan yrityksiä Euroopan Unionin alueella verotetaan jopa 40 prosentin yhteisöverokannan mukaan. Näin on tapahtunut esimerkiksi Belgiassa ja Saksassa. Lähes kaikissa Euroopan Unionin maissa on viime vuosina mietitty yhteisöverokannan alentamista, ja muutospaineet ovat kovia varsinkin erittäin korkean verokannan valtioissa. (Arvela ym. 2002, 57-58.)

Kun verouudistusta oli käsitelty julkisuudessa jo melko pitkään, hallitus toi esille uuden muutosehdotuksen. Toukokuussa 2004 julkaistu lopullinen esitys sisälsi aikaisempien ehdotusten lisäksi esityksen myyntivoittojen verovapaudesta. Tämä tuli monelle yllätyksenä, eikä asiasta olekaan paljon keskusteltu julkisuudessa. Myyntivoittojen verovapaus on osinkojen verotuksen ohella tämän tutkielman kannalta olennaisin osa uudistusta. Juuri osinkoverotus sekä myyntivoittoverotus ovat yritysten verosuunnitteluun selvimmin vaikuttavia tekijöitä. Tämän vuoksi muihin verouudistuksen alueisiin ei perehdytä tarkemmin, vaan keskitytään tämän tutkielman kannalta keskeisimpiin uudistusesityksiin.

Tutkielma rajataan suomalaiseen ympäristöön, ja kansainvälisiä asioita käsitellään lähinnä taustatietoina, ja niiden avulla on pyritty selvittämään miksi Suomen verotuskäytännöille pitäisi tehdä jotakin. Jos kansainvälistä verotusta käsiteltäisiin laajemmin, tutkielma helposti laajentuisi liikaa, joten aihetta oli pakko rajata. Tämä tutkielma käsittelee nimenomaan suomalaisia yrityksiä ja niiden kokemuksia verotuksessa tapahtuvista muutoksista, joten myös kirjallisuus on pääosin suomalaista.

1.2 Tutkimusongelma ja tavoitteet

Tutkielman aiheena on verouudistuksen vaikutukset osakeyhtiöiden verosuunnitteluun. Tässä tarkastellaan sitä, miten käynnissä oleva verouudistus vaikuttaa yritysten verosuunnitteluun. Huomiota kiinnitetään erityisesti yhteen verosuunnittelun osa-alueeseen, osingonjakopoliikkaan. Osingonjaon lisäksi on tarkoitus saada selville, miten yritykset suhtautuvat verouudistukseen yleisemmällä tasolla. Kohdeyrityksiä valitaan sekä pörssinoteeratuista osakeyhtiöistä että listautumattomista yrityksistä ja eri kokoluokista. Näin pyritään saamaan kaksi ryhmää, joista saatuja tuloksia voisi vertailla keskenään.

Tutkimusongelma muodostuu kolmesta kysymyksestä. Ensimmäinen kysymys on se, onko hallituksen verouudistusta koskevilla suunnitelmilla vaikutusta yritysten osingonjakoon. Toinen kysymys koskee kohdeyritysten yritysjärjestelyitä. Myös tässä tarkastellaan nimenomaan hallituksen esitysten vaikutuksia edellä mainittuihin järjestelyihin. Kolmas kysymys käsittelee yritysten edustajien mielipiteitä siitä, miten onnistuneena verouudistusta pidetään. Nämä kolme kysymystä ovat yrityksille lähetetyn kyselyn runkona.

Kolmen pääkysymyksen lisäksi kyselyssä on taustamuuttujina kolme tekijää. Nämä ovat yrityksen kokoluokka, omistussuhteet sekä se, onko yritys noteerattu pörssissä vai ei. Tavoitteena on siis vertailla, kuinka uudet lakisäädökset vaikuttavat erikokoisiin yrityksiin. Jotta muutoksia voitaisiin vertailla, lomakkeita lähetetään sekä pienille perheyriyksille että suuremmille yhtiöille, mutta toisaalta myös Pörssissä noteeratuille ja ei-listautuneille yrityksille.

Yhtenä näkökulmana tässä tutkielmassa tulee olemaan kansainvälinen vertailtavuus. Yrityksiä on kohdeltu verotuksellisesti eri maissa hyvin eri tavoin, ja useat valtiot pyrkivät keventämään esimerkiksi ansiotulojen verotusta lähivuosina. Etenkin osinkoverotus on ollut varsin heterogeenista jo pelkästään EU-maiden välillä. Tarkoituksena on siis selvittää, millaisia muutoksia verouudistus tuo kansainväliseen vertailtavuuteen ja lisääntyykö Suomen kilpailukyky verouudistuksen myötä. Kansainvälisyyteen liittyviä kysymyksiä ei kuitenkaan esitetä yrityksille lähetettävissä kyselylomakkeissa, vaan niitä tarkastellaan lähinnä kirjoitetun materiaalin pohjalta.

Tutkimus suoritetaan kyselytutkimuksena. Yritysten taloudellisille päättäjille lähetetään sähköpostitse kyselylomake, jossa tiedustellaan monivalintakysymyksiä verouudistusten vaikutusta heidän yrityksensä verosuunnitteluun. Kyselyssä kartoitetaan yrityksen perustiedot kuten koko ja toimiala sekä osingonjakoon liittyviä seikkoja. Kyselylomakkeella selvitetään myös se, noteerataanko yritys pörssissä vai onko kyseessä listautumaton yritys. Perustietojen jälkeen keskitytään verouudistukseen ja kysytään eritellysti, miten suunniteltu verouudistus vaikuttaa yrityksen toimintaan.

1.3 Aikaisempia tutkimuksia

Koska verouudistus on tällä hetkellä vasta meneillään, ei aiheesta ole ainakaan vielä ehditty tehdä tutkimuksia. Verotuksesta ja osingonjaosta sen sijaan on tehty useitakin tutkimuksia, ja niitä on kirjoitettu hyvin erilaisista näkökulmista. Yhden aiempaan verouudistukseen liittyvän tutkielman löysin, tosin se oli tehty vuonna 1982. Jarmo Hagelberg ja Kari Kolu ovat tehneet yrityksen taloustieteen pro gradu -tutkielmansa otsikolla: ”Tutkimus eräästä kunnallisesta verouudistusesityksestä yrityksiin kohdistuvien verotusseuraamusten kannalta”. Tutkielma on tehty Jyväskylän Yliopistossa. Hagelbergin ja Kolun tutkielmassa on ensin käsitelty teoriapainotteisesti sitä, minkälainen verojärjestelmän pitäisi olla ja sen jälkeen on tarkasteltu yri-

tysten verotettavan tulon muodostumista. Eri verotusmuotoja, kunnallis-, harkinta- ja perusliiketuloerotusta on myös tarkasteltu varsin seikkaperäisesti ja niiden hyviä ja huonoja ominaisuuksia on pyritty vertailemaan. Empiriaosassa Kolu ja Hagelberg (1982) ovat suorittaneet koeverotuksen, jonka avulla he ovat pyrkineet selvittämään minkä kokoiset yritykset hyötyisivät tai kärsisivät eniten perusliiketuloerotuksesta.

Eri yritysmuotojen verotuksellisia eroja on käsitelty useammassa tutkimuksessa. Pauli Vahe-risto teki verotuksellista tarkastelua yrityksen muodonmuutosprosessista pro gradu -tutkielmassaan vuonna 1987. Olavi Kettusen pro gradu -tutkielman otsikko oli: ”Konserni- muodostuksen edullisuudesta pienehkössä perheyrityksessä verrattuna yksittäiseen osake- tai kommandiittiyhtiöön: verotuksellinen tarkastelu”, ja työ on tehty Jyväskylän yliopistossa vuonna 1986. Yhteisöveron tarkistamista ja ennustamista yksittäisen kunnan kannalta on tutkinut niin ikään pro gradu -tutkielmassaan Antti Ketola vuonna 2001. Ketola keskittyi työssään verotulojen takana olevaan yhteisöveroon ja sen merkitykseen osana kuntien tulorahoitusta. Yhteisövero oli Ketolan mukaan merkittävä tekijä kuntien rahoituksessa, ja sen osuus nousi kuntien yhteenlasketuista verotuloista vuosien 1993 ja 2000 välisenä aikana prosentista kahdeksaantoista prosenttiin. Hannu Rauhala puolestaan on tutkinut osingonirtoamispäiväilmiötä Helsingin Pörssissä Jyväskylän Yliopistolle tehdyssä kansantaloustieteen pro gradu -tutkielmassaan vuonna 2003.

Kansainväliseen verotukseen ja etenkin Euroopan Yhteisöön ja sittemmin Euroopan Unioniin liittyviä seikkoja on tutkinut ainakin kaksi henkilöä. Kristiina Äimä on tutkinut aihetta Helsingin yliopiston julkisoikeuden laitoksella tekemässään lisensiaatintyössä ”EY-oikeuden vaikutukset välittömään verotukseen” vuonna 2003. Äimä on keskittynyt työssään tutkimaan erilaisia yhteisön oikeudellisia seikkoja sekä verotuksen että liikkumisoikeuden näkökulmasta. Yhteisön oikeuteen ja vapaan liikkumisoikeuden periaatteeseen liittyen käsittelyn kohteena on ollut esimerkiksi yhteisön oikeusjärjestys, oikeuden luonne ja tulkinta sekä oikeussuoja-keinot ja -säännökset. Myös työntekijöiden, palveluiden ja pääoman vapaata liikkumisoikeutta on tarkasteltu melko laajasti. Kansainväliseen vero-oikeuteen liittyen Äimä (2003) on tarkastellut muun muassa verosopimuksia ja verotusperiaatteita sekä niihin liittyviä oikeuskäytäntöjä. Tärkeimpiä tutkimuskohteita ovat olleet välittömään verotukseen kytkeytyvät lainsäädännölliset seikat kuten direktiivit ja määräykset.

Mervi Poutiainen on tutkinut pääomatuloverotuksen yhtenäistämistä EY-maissa jo yli kymmenen vuotta aikaisemmin, vuonna 1991. Myös Poutiaisen työ oli Jyväskylän Yliopistossa tehty kansantaloustieteen pro gradu -tutkielma, jossa hän keskittyi vertailemaan kansallisia verotuskäytäntöjä kansainväliseen yhteistyöhön.

Nora Viikari on tutkinut yhtiöveron hyvityksen ja taseyhtiökauppojen välisiä yhteyksiä työsään, joka on Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisu. Tutkielma on tehty vuonna 1998, ja siinä on käsitelty jonkin verran yrityskauppoja ja niiden rahoitusta, mutta pääpaino on yhtiöveron hyvitysjärjestelmän sekä veronkierron oikeuskäytäntöjen tulkitsemisessä.

Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksessa on tehty useita erilaisia verotukseen liittyviä tutkimuksia. Omaa aihettani lähimpänä on mielestäni Outi Krögerin tutkimus osakeyhtiöiden verotuksen investointikannustimista. Kröger on tehnyt tutkimuksen vuonna 2000 ja keskittynyt tarkastelemaan eriytetyn tuloverojärjestelmän vaikutuksia investointikannustimena noteeraamattomiin osakeyhtiöihin. Eriytetty tuloverojärjestelmä toimii investointikannustimena siksi, että osinkoja verotetaan osittain ansiotulona ja osittain pääomatulona, jolloin osakkaiden voi olla kannattavaa investoida yritykseensä. Krögerin tutkimuksesta selvisi, että osinkoa jakavista yrityksistä 35 prosentilla eriytetty tuloverojärjestelmä kannusti osakkaita investoimaan. Järjestelmän vuoksi jopa tappiollinen investointi oli lähes kolmasosalle osakkaista kannattavaa. Nämä tiedot perustuvat Krögerin vuoden 1997 yritysaineistoon.

1.4 Metodologia

Tutkimusote on tässä tutkielmassa kvantitatiivinen eli koetteleva. Tällaisessa paradigmassa korostetaan Hirsjärven ym. (2002, 129) mukaan yleispäteviä syyn ja seurauksen lakeja. Hirsjärvi ym. (2002, 129) lisää, että kvantitatiivisen tutkimuksen taustalla on niin sanottu realistinen ontologinen oletus, jonka mukaan todellisuus rakentuu objektiivisesti todettavista asioista.

Kvantitatiivisen tutkimuksen keskeisiä piirteitä ovat johtopäätökset aiemmista tutkimuksista sekä aiemmat teoriat. Myös hypoteesien esittäminen ja käsitteiden määrittely ovat tyypillisiä elementtejä koettelevassa tutkimuksessa. Lisäksi koejärjestely tai aineiston keruu tulee suun-

nitella järjestelmällisesti, ja havaintoaineiston on sovelluttava numeeriseen mittaamiseen. Koehenkilöiden tai tutkittavien kohteiden valinta sekä otantasuunnitelmat ovat kvantitatiivisessa tutkimuksessa tärkeitä. Otantasuunnitelmaa tehtäessä määritellään perusjoukko, josta otetaan otos. Tulosten tulee päteä perusjoukkoon. (Hirsjärvi ym. 2002, 129.) Alkulan ym. (1994) mukaan kvantitatiivisen tutkimuksen parhaita puolia on se, että menettelytavat joudutaan aina eksplikoimaan suhteellisen selvästi. Tästä johtuen tuloksia voi kyseenalaisessakin tilanteessa arvioida suhteessa käytettyihin menetelmiin.

Tämän tutkielman empiriaosuus tullaan suorittamaan kyselynä eli survey-tutkimuksena. Kyselyt soveltuvat parhaiten erilaisten tilanteiden, käytänteiden ja olosuhteiden kartoitukseen sekä vertailujen tekemiseen (www.metodix.com 2004). Tässä tutkielmassa pyritään juuri olosuhteiden kartoitukseen ja vertailujen tekemiseen saatujen vastausten perusteella. Kyselylomake tullaan lähettämään noin sadalleviidellekymmenelle yritykselle, joista noin puolet on pörssiyrityksiä ja toinen puoli ei-listautuneita, pienempiä yrityksiä. Kysely käsittelee pääsääntöisesti verouudistusta ja sen vaikutuksia yritysten talouden suunnitteluun. Kysymykset suunnataan yritysten talousjohtajille tai muille henkilöille, jotka ovat mukana yrityksen taloutta koskevassa päätöksenteossa.

Fowlerin (1988, 9) mukaan kyselytutkimus kohdistetaan vain tietylle osalle perusjoukosta, ja aineisto muodostuu heidän vastauksistaan. Tämän tutkielman kysely lähetetään nimenomaan perusjoukosta poimitulle otokselle, koska koko perusjoukkoa on mahdotonta tutkia. Valli (2001) painottaa, että otannan onnistuminen on määrällisessä tutkimuksessa keskeisimpiä tekijöitä, varsinkin jos tuloksia pyritään yleistämään perusjoukkoon.

Kyselytutkimusta pidetään hyvänä tutkimusmenetelmänä silloin, kun pitää hankkia tutkimusaineisto, joka kuvaa suurten ihmisjoukkojen käsityksiä, mielipiteitä tai asenteita. Survey -menetelmää käytettäessä etukäteen strukturoitua aineistoa kerätään kysely- tai haastattelulomakkeen avulla (Alkula ym. 1994). Survey -menetelmä tarkastelee muuttujien välisiä suhteita, ja usein sen avulla tuotetaan vain jakaumatason tietoa. Tämä tarkoittaa, että menetelmää käyttämällä selviää, millä tavoin eri taustatekijöiden mukaan jakautuneet ryhmät suhtautuvat kyseessä olevaan asiaan. Vielä yksinkertaisemmin ilmaistuna survey-menetelmä antaa kuvan siitä, mikä vastausfrekvenssi kullakin muuttujalla on. (www.metodix.com 2004.)

Kyselytutkimuksen satoa voidaan kuitenkin käsitellä tarkemmin, ja tulosten analysointiin voidaan käyttää monenlaisia tilastollisia menetelmiä. Pidemmälle analysoitua tietoa taas voidaan käyttää lähtötietona yksityiskohtaisempiin jatkotutkimuksiin tai kuvaamaan yleisemmin jonkin ilmiön sisältöä sekä esiintymistiheyksiä ja -yhteyksiä. Näin ollen kyselytutkimusta voidaan käyttää yleiskartoitusten lisäksi myös tarkempien tutkimusten esitutkimuksena. (www.metodix.com 2004.)

Kyselytutkimuksen peruseriaatteet muodostuvat neljästä tekijästä. Ensimmäinen, ja hyvin olennainen seikka on systemaattisuus. Kun tutkimus on huolellisesti suunniteltu ja toteutettu, voidaan varmistua siitä, että tutkittava ilmiö katetaan riittävän laajasti sisällöltään. Toisena seikkana mainitaan edustavuus. Sillä tarkoitetaan, että otos on valittu siten, että se käsittää tarpeeksi kattavasti koko populaation ja kaikki mahdolliset tapausmuodot sisältyvät tutkimusotokseen. Objektiiivisuus on kolmas peruseriaatteisiin lukeutuva tekijä. Objektiiivisuudella tarkoitetaan, että aineisto tulee koota niin täsmälliseksi ja tarkastelua kestäväksi kuin mahdollista. Viimeinen periaate on määrällisyys. Kyselyn tulee tuottaa sellaista tietoa, joka voidaan ilmaista numeromuodossa. Kyselytutkimuksen teossa ongelmia voi aiheutua siitä, että kaikki vastaajat eivät viitsi tai halua vastata kyselyyn, jolloin kato saattaa olla suuri. Suuri kato saattaa lisäksi aiheuttaa sen, että jakaumasta tulee vino, eli juuri ne, joita asia ei kiinnosta, jättävät vastaamatta kyselyyn. Tällaisissa tapauksissa vastausten edustavuutta voidaan pitää kyseenalaisena. (www.metodix.com 2004.)

Alkula ym. (1994) jakaa survey-tutkimuksen toteutuksen kahdeksaan vaiheeseen seuraavasti:

1. Muotoillaan tutkimusasetelma ja laaditaan tutkimussuunnitelma.
2. Määritellään perusjoukko ja poimitaan tarvittava otos.
3. Laaditaan lomake, joka myös testataan.
4. Huolehditaan lomakkeiden postituksesta.
5. Odotetaan vastauksia ja lähetetään tarvittaessa yhdestä kolmeen muistutuskirjettä.
6. Aineisto tarkistetaan ja muokataan analyysin edellyttämään muotoon.
7. Aineisto analysoidaan. Analyysit voivat olla yksinkertaisia, kuvailevia analyysijä tai enemmän aikaa vieviä, syventäviä analyysijä.
8. Kirjoitetaan tutkimusraportti.

Kyselylomakkeen laatiminen on yksi survey-tutkimuksen tärkeimmistä työvaiheista. Jyringin (1976) mukaan kyselylomaketta laadittaessa joudutaan tekemään päätöksiä, jotka liittyvät neljään seikkaan: kysymysten sisältöön, kysymysten sanamuotoon, kysymysten tekniseen muotoon sekä kysymysten sijaintiin lomakkeessa. Lisäksi pitää ratkaista, kuinka lomaketta voidaan testata ja korjata sekä millaisia ohjeita vastaajille pitäisi antaa. (Jyrinki 1976, 41.)

Heikkilä (1999) puolestaan on listannut kuusi kyselylomakkeen laatimiseen liittyvää vaihetta, jotka perustuvat kaikki huolelliseen suunnitteluun, tutkimusongelman täsmentämiseen sekä kirjallisuuteen tutustumiseen ennen lomakkeen tekoa. Vaiheet ovat seuraavat:

- tutkittavien asioiden nimeäminen
- lomakkeen rakenteen suunnittelu
- kysymysten muotoilu
- lomakkeen testaus
- lomakkeen rakenteen ja kysymysten korjaaminen
- lopullinen lomake

Lisäksi Heikkilä on määritellyt muutamia elementtejä, joita hyvä tutkimuslomake pitää sisälleen. Hän mainitsee esimerkiksi lomakkeen selkeyden, siisteyden ja houkuttelevuuden, vasta-ohjeiden yksiselitteisyyden, loogiset ja juoksevasti numeroidut kysymykset sekä sen, että vastaaja kokee vastaamisen tärkeänä. Myös kysymysten järjestyksellä on Heikkilän mukaan merkitystä. Lomakkeen alkuun kannattaa sijoittaa helppoja kysymyksiä, joiden avulla mielenkiinto saadaan heräämään. Toisaalta ensimmäisiä kysymyksiä usein myös harkitaan kauemmin kuin viimeisenä olevia, joten tärkeät asiat kannattaa sen vuoksi sijoittaa mieluummin alkupuolelle. (Heikkilä 1999, 47.)

Kyselytutkimukseen kuten muihinkin tutkimusmenetelmiin liittyy sekä hyviä että huonoja puolia. Heikkilä (1999) on luetellut kyselytutkimuksen positiivisina puolina seuraavia asioita: ei tarvita haastattelijoita, voidaan kysyä myös arkaluonteisia kysymyksiä, voidaan käyttää pitkää kyselylomaketta ja voidaan käyttää oheismateriaaleja. Toisaalta kyselytutkimuksessa on usein alhainen vastausprosentti, vastausten saanti on hidasta, avoimiin kysymyksiin vastaan heikosti ja on mahdotonta tietää varmasti, kuka kyselyyn on vastannut. (Heikkilä 1999, 19.)

Kun tutkitaan ihmistieteitä, tulee muistaa, että mittaaminen on harvoin absoluuttista. Luonnontieteissä mittaaminen on helpompaa, koska esimerkiksi pituutta tai massaa mitattaessa lukuja ei tarvitse suhteuttaa, vaan ne ovat absoluuttisia. Yleensä ihmistieteissä pyritään lähinnä vertailemaan tuloksia. Mittaamiseen liittyy useita virhelähteitä, jotka tuntemalla on mahdollista eliminoida ainakin osa niistä. (Erätuuli ym. 1994, 37.) Fowlerin (1990) mukaan virheet voivat johtua siitä, että otos on virheellinen. Otos ei esimerkiksi välttämättä edusta perusjoukkoa, tai joissakin tapauksissa otoksen henkilöt voivat kieltäytyä vastaamasta tiettyihin kysymyksiin. Myös kysymykset voivat aiheuttaa virheitä, sillä ne voidaan ymmärtää väärin tai niihin ei osata vastata tarkasti. Luonnollisesti virheitä voi syntyä siinä vaiheessa, kun tuloksia koodataan tietokoneelle, mutta myös silloin jos haastattelija lukee kysymykset ääneen eikä ole riittävän tarkka vastausten ylöskirjaamisessa. (Fowler 1990, 34.) Erätuuli ym. (1994) toteavat, että virheitä voi syntyä myös havainnoinnissa tai itse mittauslaitteessa.

Kyselytutkimukseen osallistuvat henkilöt voidaan valita joko satunnaisesti tai ei satunnaisesti. Satunnaisotantaa pidetään parempana, koska kaikki havainnot ovat tulleet mukaan sattumalta, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Silloin kun tutkitaan koko perusjoukko, puhutaan kokonaistutkimuksesta. (Metsämuuronen 2000, 37.) Tässä tutkielmassa listaamattomat yritykset on valittu satunnaisesti Keski-Suomen alueelta. Kaikista Suomen pörssiyrityksistä kyselylomake lähetettiin noin 50 prosentille, joten otanta ei ole aivan yhtä satunnainen.

Tutkimusote on tässä tutkielmassa vertaileva, eli palautettujen kyselyiden pohjalta pyritään vertailemaan sitä, millä tavoin erilaisten yritysten taloudellinen suunnittelu ja osingonjakopolitiikka ovat muuttuneet verouudistuksen seurauksena. Tuloksista voi ilmetä suuriakin eroavaisuuksia eri lailla luokiteltujen yritysten välillä, mutta yhtä hyvin tuloksista voi käydä ilmi, että yrityksen koolla ja muodolla ei loppujen lopuksi ole suurtakaan merkitystä siihen, miten paljon uudistukset niiden toimintaan vaikuttavat. Tietoja tullaan käsittelemään SPSS-ohjelman avulla, jotta niitä voitaisiin esittää myös graafisesti. Rantalan (2001) mukaan tietokoneohjelmien käyttö usein lisää paitsi systemaattista tarkkuutta, myös luovuutta siitä syystä, että ohjelmien varsinaiset analyysityökalut saattavat toimia myös inspiraation lähteenä ja tuottaa ahaa-elämyksiä. Rantala toteaa myös, että ohjelmissa on haittapuolensa, koska niitä pitää opetella käyttämään, mikä voi viedä runsaasti aikaa, ja ne aiheuttavat usein myös kustannuksia.

1.5 Tutkielman rakenne

Tämän tutkielman rakenne noudattaa hyvin pitkälti tieteellisen tutkimuksen yleistä rakennetta. Tutkielman johdantokappaleessa pyritään selvittämään syyt aiheen valintaan ja määrittelemään tutkielman tavoitteet. Tutkielmassa käytettäviä metodeja esitellään jo johdannossa, koska metodit ovat tärkeä ja olennainen osa tutkielman suorittamista. Metodologia -kappaleessa esitellään kvantitatiivisen tutkimuksen peruspiirteitä sekä kyselytutkimuksen eli surveyn suunnittelua ja toteuttamistapoja. Johdannon tarkoituksena on herättää lukijan mielenkiinto ja antaa alustavaa tietoa siitä, mitä asioita tutkielmassa tullaan käsittelemään.

Johdannosta siirrytään tutkielman teoriaosuuteen. Teoriaa käsitellään kolmessa luvussa. Tutkielman toisessa luvussa käsitellään Suomen verojärjestelmää eli kuvataan Suomessa tähän asti käytössä ollut verotusmalli, ja siihen liittyvät tärkeimmät käsitteet. Aluksi esitellään eri tulolähteet, tulolajit sekä osinkojen verotuskäytäntö Suomessa. Osinkojen verotuksen yhteydessä kerrotaan mahdollisimman kattavasti myös siihen kiinteästi liittyvästä yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä. Tässä esitellään myös sitä, miten verotuksessa on kohdeltu pörssiyrityksiä ja ei-listautuneita yrityksiä. Samalla pyritään tuomaan esille, minkälaisia verotuksellisia eroja näiden kahden yritystyyppin välillä on. Luvun lopussa kerrotaan vielä yritysjärjestelyistä ja esitellään eri vaihtoehdot.

Kolmannessa luvussa keskitytään verouudistukseen. Osinkoverotusta ja verouudistusta tullaan tarkastelemaan mahdollisimman kattavasti. Luvun alussa kerrotaan kansainvälisistä verojärjestelmistä, eli luodaan taustaa verouudistuksen syyille. Tässä kerrotaan, minkälaisia eroja verotuksessa on eri maiden välillä sekä periaatteellisella että käytännön tasolla. Sen jälkeen tehdään kansainvälisiä vertailuja eli kerrotaan mikä on Suomen verotuksellinen asema kansainvälisellä mittapuulla ja miten se on muuttunut. Sitten siirrytään käsittelemään verouudistusta. Tarkoituksena on selvittää, mitä uudistuksia on jo otettu käyttöön, ja tarkastella myös myöhemmin voimaantulevia verouudistuksia.

Verouudistus koskee sekä ansiotulon että pääomatulon verottamista ja myös yritysten yhteisöverokannan muutoksia. Yksi olennainen, yritysjärjestelyihin liittyvä osa uudistusta on myyntivoittojen verovapaus. Tämän tutkielman kolmannessa luvussa esitellään kaikkia näitä uudistuksen osia. Lasse Arvelan työryhmän raportissa ”Kilpailukykyiseen verotukseen” käsi-

tellään monipuolisesti erilaisia vaihtoehtoja, joita osinkoverotuksessa voisi Suomessa ottaa käyttöön. Raportin sisältöä tullaan esittelemään tässä tutkielmassa. Lisäksi pyritään selvittämään, minkälaisia eroja tulee olemaan pörssissä noteerattujen ja ei-listautuneiden yritysten välillä uudistuksen jälkeen.

Neljäs luku käsittelee verosuunnittelua. Luvun alussa kerrotaan verotuksen yleistä taustaa, kuten verosuunnittelun periaatteita. Tarkoituksena on antaa yleiskuva siitä, mitä eri verosuunnittelun muodoilla – strategisella, taktisella ja operatiivisella verosuunnittelulla – tarkoitetaan. Lisäksi neljännessä luvussa tullaan esittelemään aihetta käsitteleviä lehtiartikkeleita ja kerrotaan, mitä talouden asiantuntijat ja ammattijärjestöjen edustajat ovat sanoneet uudistuksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista tulevaisuudessa. Artikkeleiden pohjalta pyritään selvittämään, ketkä ovat olleet verouudistuksen kannalla ja ketkä vastaan ja mistä syistä. Näiden keskustelujen pohjalta tehdään oletuksia siitä, miten uudistus on vaikuttanut. Empiriaosassa tutkitaan, pitävätkö nämä olettamukset paikkansa.

Teoriaosuuden jälkeen esitellään tarkennetut tutkimusongelmat, joista edetään kyselyn esittelyyn ja varsinaisiin tuloksiin. Kyselylomakkeella on tarkoitus saada selville niitä vaikutuksia, joita verolainsäädännön muutoksilla ja uudistuksilla on yritysten verosuunnitteluun ja osinjonjakopolitiikkaan. Tulosten analysoinnilla pyritään saamaan selville, mitä eroja eri kategorioihin kuuluvien yritysten välillä on liittyen edellä mainittuihin seikkoihin. Vastausten analysoinnissa on tarkoitus käyttää apuna tilastollisia tekniikoita, esimerkiksi SPSS-ohjelmaa, jota käyttäen vastauksia voidaan esittää myös graafisesti.

Lopuksi esitellään johtopäätelmät luvussa kuusi. Tässä luvussa tullaan peilaamaan tutkimustuloksia tutkielman lähtökohtiin ja pohtimaan, mitä käytännön merkitystä tuloksilla mahdollisesti on. Luvussa esitetään myös henkilökohtaisia mielipiteitä tutkimuksen onnistumisesta ja tuloksista yleensä.

Verouudistus on hyvin ajankohtainen aihe, ja muutosesityksiä on tehty lisää myös tutkimusprosessin aikana. Tämän vuoksi aihe on hieman elänyt koko ajan, ja tiettyjä asioita on lopullisessa työssä painotettu hieman enemmän kuin oli alun perin tarkoitus.

2 VEROTUS SUOMESSA

2.1 Tuloverojärjestelmän tausta ja rakenne

Suomen yritys- ja pääomaverojärjestelmälle tyypillisiä piirteitä olivat sodanjälkeisten vuosikymmenien aikana korkeat nimelliset verokannat ja veropohjan kapeus, joka johtui huojenuksista ja vapautuksista sekä yhtenäisyys pääomatulojen verotuksessa. Veropohja ei ollut kattava pääomatulojen kohdalla, mutta korkojen vähennysoikeus oli laaja. Monissa muissa teollistuneissa maissa verotuksen rakenne oli tuohon aikaan vastaavanlainen. (Arvela ym. 2002, 31.)

Vuosina 1988-1991 Suomessa toteutettiin niin sanottu kokonaisverouudistus. Tavoitteena uudistuksessa oli kaventaa erityisesti pääomatulolajien verotuksen eroja. Myös talletuskoroille säädettiin lähdevero ja luovutusvoittojen verovapautta supistettiin uudistuksen myötä. Vuonna 1990 poistettiin osinkojen kahdenkertainen verotus, kun yhtiöveron hyvitysjärjestelmä tuli voimaan. Kuitenkin pääomaverotus oli edelleen epäyhtenäistä vielä uudistuksen jälkeen. Vuonna 1993 Suomessa tuli voimaan pääomaverouudistus, jonka myötä siirryttiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään. Taustalla oli pitkälti muissa Pohjoismaissa tapahtunut kehitys, sillä Ruotsissa ja Norjassa oli siirrytty eriytettyyn tuloverojärjestelmään jo aikaisempina vuosina. (Arvela ym. 2002, 31.)

Tavoitteena uudessa verojärjestelmässä oli yhtenäistää pääomatulojen verotusta ja turvata kansainvälistä kilpailukykyä. Samalla pyrittiin toteuttamaan verotuksen neutraliteettia nimenomaan pääomatulojen verokohtelun yhdenmukaistamisella. Pääomaverojen alentuminen oli kansainvälisenä kehityssuuntana, joten verotuksen taso piti mitoittaa siten, ettei pääomamarkkinoilla ilmenisi häiriöitä pääomapakona. Lisäksi riittävän alhaisen yhteisöverokannan ajateltiin voivan turvata yritysverotuksen kilpailukyky. (Arvela ym. 2002, 32.)

Eriytetyssä tuloverojärjestelmässä pääomatulojen yhtenäinen verokohtelu on keskeisin ominaisuus. Kun sijoituskohteita valitaan, ei verokohtelulla saisi olla merkitystä. Tällä tarkoitetaan sitä, että erilaisista sijoituksista saatu tuotto verotetaan neutraalisti myös realisointitavasta

riippumatta. Juoksevia tuottoja sekä arvonnousua verotetaan yhtenäisellä verokannalla, joten järjestelmä toteuttaa sijoitusmuotoneutraliteetin periaatetta. (Arvela ym. 2002, 32.)

Vanhassa järjestelmässä korot olivat ansiotulosta vähennyskelpoisia, mutta niiden kerryttämää pääomatuloa verotettiin rajoitetusti. Silloin voitiin alentaa verorasitusta ottamalla velkaa. Uudistuksen jälkeen korkovähennys tehdään pääomatulosta, jolloin veroa alentava vaikutus on vain pääomaverokannan suuruinen. Lisäksi yhteisöverokanta ja luonnollisten henkilöiden verokanta säädettiin samoiksi, kahteenkymmeneenviiteen prosenttiin. (Arvela ym. 2002, 33.)

Ansiotuloja alettiin uudistuksen jälkeen verottaa progressiivisen asteikon mukaan. Tärkeänä pidettiin varsinkin marginaaliveroprosentin huomattavaa alentamista, jotta pääomaverokannan ja ansiotulojen marginaaliveroeroa saataisiin kavennettua. Kevennyksiä ruvettiin toteuttamaan kuitenkin vasta vuonna 1996, koska taloudelliset suhdanteet olivat heikentyneet ja ansiotuloja jouduttiin verottamaan ankarammin kuin oli suunniteltu. Edelleen verokantojen eroa pidetään suurimpana ongelmana eriytettyssä tuloverojärjestelmässä, vaikka ero on kaventunut vuosien varrella. Vuonna 2002 verokantojen ero oli enimmillään 30 prosenttiyksikköä, kun se vielä vuonna 1993 oli 39 prosenttiyksikköä. (Arvela ym. 2002, 35.)

2.2 Osakeyhtiöiden verotus Suomessa

Osakeyhtiön tai muun yhteisön ollessa kyseessä verotuksen perusta muodostuu siitä tilikaudesta tai niistä tilikausista, jotka ovat päättyneet saman kalenterivuoden aikana. Kultakin tilikaudelta tulee antaa veroilmoitus, vaikka verotus suoritetaan veroilmoitusten yhteenlasketun tulon perusteella. Veroilmoitus täytyy antaa neljän kuukauden kuluessa siitä, kun tilikausi on päättynyt. Yhteisön verotus valmistuu kymmenen kuukautta tilikauden päättymiskuukauden jälkeen. Jos kaksi tai useampi tilikausi päättyy samaan aikaan, määräaika lasketaan viimeksi päättyneen tilikauden mukaan. (Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young 2002, 17.)

Kun verotus on päättynyt, asiamies voi hakea siihen muutosta kahdeksan kuukauden kuluessa verotuksen päättymisestä. Vielä senkin jälkeen verotusta voidaan vaatia muutettavaksi sikäli kun veronoikaisun tai jälkiverotuksen edellytykset ovat olemassa. Asiasta tulee lisäksi olla olemassa verotoimiston verotuspäätös. Muutosta vaadittaessa tulee kiinnittää huomiota siihen,

että asiamiehen vaatimus on riittävän yksilöity ja perusteltu. (Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young 2002, 18.)

Verovelvollisen hakiessa muutosvaatimusta samat periaatteet ovat pääsääntöisesti voimassa. Silloin tulee kuitenkin ottaa huomioon, että muutosta voi hakea viiden kuukauden kuluessa verotuksen päättymistä seuraavan vuoden alusta lukien. (Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young 2002, 18.)

Yrityksen juoksevan kirjanpidon ja verotuksen välinen yhteys on erittäin tärkeä. Verotus perustuu olennaisesti sellaisiin tietoihin, jotka saadaan kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä. Tämän vuoksi on huomattava, että kirjanpidon ja tilinpäätöksen tulee ehdottomasti olla hyvän kirjanpitoavan mukaisia ja luotettavia. Verotusta ei välttämättä voida perustaa kirjanpidon ja tilinpäätöksen tiedoille, jos ne eivät anna oikeaa ja riittävää kuvaa. Jos kirjanpito on epäluotettava, se voi pahimmillaan johtaa arvioverotuksen toimittamiseen. (Leppiniemi 2002, 169.)

2.2.1 Eriytetty tuloverojärjestelmä

Eriytetty tuloverojärjestelmä on verotusmalli, jossa luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien verotuksessa tulo jaetaan kahteen tulolajiin. Nämä ovat ansiotulo ja pääomatulo. Kummastakin tulolajista lasketaan erikseen verotettava tulo, josta määrätään veron suuruus. Kun pääomatulosta määrätään veroa, käytetään suhteellista verokantaa, jonka suuruus on 29 prosenttia vuonna 2004. Vero pääomatulosta maksetaan ainoastaan valtiolle. Ansiotulosta määrätään valtionvero progressiivisen veroasteikon mukaan, ja lisäksi siitä tulee suorittaa kunnallis- ja kirkollisvero sekä sairausvakuutusmaksu. Marginaalivero ansiotulosta voikin muodostua lähes 60 prosentin suuruiseksi. Toisaalta pääomatulojen 29 %:n verokanta voi johtaa ansiotuloja kovempaan verotukseen, jos ansiotulojen määrä on vähäinen. Sen vuoksi verovelvollisen verorasitukseen vaikuttaa olennaisesti se, kuinka hänen tulonsa jakautuvat ansio- ja pääomatuloksi. (Penttilä 2003, 1.)

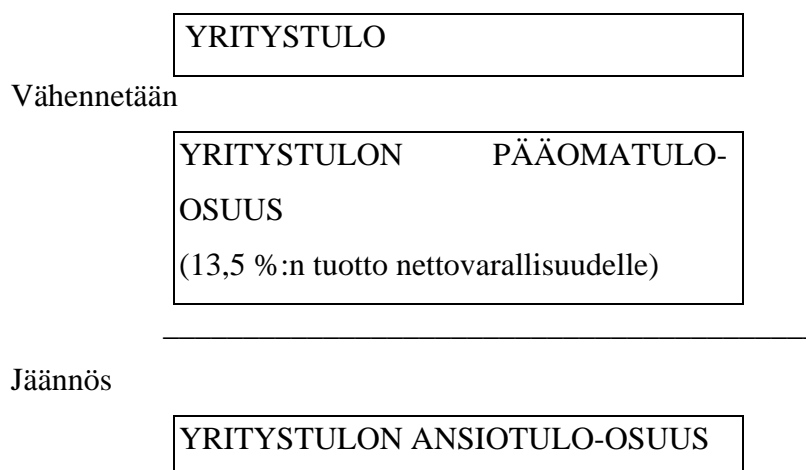
Osakeyhtiö maksaa veroa 29 prosenttia tulostaan. Kun osakeyhtiö jakaa voittoa, siihen kohdistuu verorasitus, joka on osakkaan verokannan mukainen. Kun kyseessä on pörssi-yhtiön jakama osinko, se verotetaan pääomatulona ja verokanta on 29 prosenttia. Muun kuin pörssi-yhtiön jakaman voiton verorasitus saattaa sen sijaan muodostua suuremmaksi, jos osa voitosta verotetaan ansiotulona. Tämä perustuu siihen, että noteeraamattomien yhtiöiden tuloa jaetta-

essa osinko ja yhtiöveron hyvitys jaetaan osakkaan verotuksessa ansio- ja pääomatuloksi. Pääomatulo-osuus on 13,5 prosenttia osakkeen matemaattisesta arvosta ja loppuosa on ansiotuloa. Osakkeen matemaattinen arvo lasketaan nettovarallisuuden perusteella. Pääomatuloa verotetaan kuten pörssi-yhtiöiden ollessa kyseessä, eli 29 prosentin verokannan mukaan. Ansiotuloa puolestaan verotetaan progressiivisen valtionveroasteikon mukaan, ja lisäksi siitä peritään edellä mainitut kunnallis- ja kirkollisvero sekä sairausvakuutusmaksu. (Romppainen ym. 2000, 9.)

Joissakin tapauksissa yrityksen jakaman osingon ja yhtiöveron hyvityksen pääomatulo-osuus lasketaan kuitenkin osakkeen käyvän arvon perusteella eikä matemaattiseen arvoon perustuen. Näin tehdään esimerkiksi niiden yhtiöiden kohdalla, jotka on noteerattu Helsingin arvopaperipörssin I-listalla, NM-listalla, tai Pre-listalla. (Penttilä 2003, 2.)

Eri yritysmuodoissa pääomatulo-osuuden määrä vaihtelee. Esimerkiksi yksityisen elinkeinonharjoittajan yritystulo on pääomatuloa siihen asti, kun se vastaa edellisen vuoden nettovarallisuudelle laskettua 18 %:n vuotuista tuottoa. Joillakin edellytyksillä määrä voi olla myös 10 prosenttia. Pääsääntöisesti yritystulon pääoma- ja ansiotulo-osuudet määräytyvät osakeyhtiöissä seuraavalla tavalla:

KUVIO 1. Pääoma- ja ansiotulo-osuuden määräytyminen (Penttilä 2003, 4)

Jos yritysverotusta ajatellaan taloudellisessa mielessä, se on pitkälti pääomatulojen verotusta ja monin kohdin kiinnittynyt luonnollisten henkilöiden pääomatulojen verotukseen. Keskeiset lähtökohdat ovat sen vuoksi pääomatulojen verotuksessa suurelta osin samat kuin yritysverotuksessa. Osakkaan näkökulmasta katsottuna tämä samankaltaisuus lähtökohdissa on ainakin osinkojen osalta johtanut varsin tyydyttävään lopputulokseen, sillä osakas ei joudu maksamaan veroa osingon pääomatulo-osuudesta yhtiöveron hyvityksen ansiosta. (Penttilä 2003, 16.)

Verovelvollisen tulot voivat olla peräisin kolmesta eri tulolähteestä. Nämä ovat elinkeinotoiminnan tulolähde, maatalouden tulolähde ja henkilökohtaisten tulojen tulolähde. Koko verovelvollisen elinkeinotoiminta muodostaa yhden ja maatalous toisen tulolähteen. Sellaiset tulot, jotka kuuluvat muuhun kuin elinkeino- tai maatalouden tulolähteeseen, muodostavat henkilökohtaisten tulojen tulolähteen. Kun tuloja jaetaan eri tulolähteisiin, noudatetaan pääsääntöisesti tuloverotuksen pääverolakien eli tuloverolain (TVL), elinkeinoverolain (EVL) ja maatalouden tuloverolain (MVL) soveltamisalaa. (Tomperi 2002, 22.)

Elinkeinotoiminnan tulolähde sisältää kaiken verovelvollisen harjoittaman liike- ja ammatti-toiminnan. Mikäli kiinteistöjä käytetään pääasiassa elinkeinotoimintaa edistäviin tarkoituksiin, ne kuuluvat elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Samalla tavalla myös metsäkiinteistöt luetaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jos niitä käytetään ainoastaan tai pääsääntöisesti elinkeinotoiminnan edistämiseen. Muuten metsäkiinteistöt luetaan kuuluvaksi henkilökohtaisten tulojen tulolähteeseen. (Tomperi 2002, 54.)

Tulolähteillä on vaikutusta esimerkiksi verovelvollisen verorasitukseen. Elinkeinotoiminnan tulo eli EVL-tulo jaetaan ansio- ja pääomatuloon toimintaan sitoutuneen nettovarallisuuden perusteella. Kun verotetaan TVL:n mukaan, luetaan tietyt tulot määrästänsä tai sitomastaan pääomasta riippumatta kokonaan pääomatuloksi. Tällaisia ovat esimerkiksi osakkeiden myyntivoitot. (Leppiniemi 2002, 28.) Myös verovähennysten toteuttamiseen tulolähteillä on vaikutusta. Esimerkiksi korkomenot vähennetään tulolähteittäin ja myös tappiot tasataan tulolähteittäin. Tappiot saadaan pääsäännön mukaan vähentää saman tulolähteen tuloksesta seuraavan kymmenen verovuoden aikana. (Tomperi 2002, 22.)

2.2.2 Verotuksen ja kirjanpidon välisiä ongelmia

Yleensä vero ei määräydy kirjanpidon mukaisen tuloksen perusteella, sillä kirjanpito ja verotus suhtautuvat eri tavoin tulojen ja menojen laajuus- ja jaksotusongelmiin. Verotusta varten tilikauden tulosta joudutaan usein korjaamaan lisäys- ja vähennyserillä. Lisäyseriä, eli sellaisia tuloja, jotka eivät näy kirjanpidon tuloissa, ovat esimerkiksi peitelty osinko, kansainväliset veronsiirrot, veronkierto sekä omien osakkeiden luovutusvoitot. Myös tietty osuus yhtymän tulosta tai väliyhteisön tulo voivat aiheuttaa lisäyserien syntymisen. Lisäksi sellaiset kirjanpidon kulut, jotka ovat elinkeinoverotuksessa vähennyskelvottomia aiheuttavat korjauseriä ennen verotuksen toimittamista. Tällaisia ovat esimerkiksi välittömät verot, edustusmenot, peitelty osinko ja voitonsiirto sekä liiketoimintaan liittymättömät lahjat ja lahjoitukset. (Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young 2002, 21.)

Tulkinta vähennyseristä on erilaista kirjanpidon ja verotuksen välillä. Edelleen eroavaisuuksia on sekä tuottojen ja kulujen jaksotuksessa että laajuudessa. Verotuksessa veronalaisina erinä ei pidetä esimerkiksi ulkomailta saatuja osinkoja, yhtymien voitto-osuuksia eikä sellaisia liittymismaksuja, jotka ovat siirtokelpoisia, mutta eivät palautettavia. Kirjanpidossa nämä erät voivat poikkeustapauksissa sisältyä tuottoihin. Toisaalta kirjanpidosta voi puuttua erä, jotka ovat vähennyskelpoisia verotuksessa. Näitä ovat esimerkiksi vahvistettu tappio, jäämaksuluokkavähennys sekä omien osakkeiden hankintameno. Lisäksi kirjanpidon tuloista voidaan tietyissä tapauksissa jaksottaa muulle verovuodelle kuuluvia tuloja. Näin voidaan menetellä esimerkiksi jaksottamalla osakevaihdon johdosta saatu tulo tai kiinteiden menojen aktivoinnista saatu tulon lisäys. (Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young 2002, 27.)

Jaksotusongelmat aiheutuvat pääsääntöisesti varovaisuuden periaatteesta. Kirjanpidon ja verotuksen jaksotusratkaisut saattavat olla erilaisia, ja esimerkiksi enakkoon saadut tulot ja asetetuista optioista saadut preemiot tuloutetaan verotuksessa aikaisemmin kuin kirjanpidossa. (Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young 2002, 24.) Verotuksessa saatetaan edellyttää sellaisten kulukirjausten tekemistä, joista pitäisi varovaisuuden periaatteen nimissä pitäytyä, tai päinvastoin; verotuksessa ei välttämättä hyväksytä sellaisia kulukirjauksia, jotka pitää varovaisuuden periaatetta noudatettaessa kirjata (Leppiniemi 2002, 169). Esimerkiksi asiantuntijapalkkiot yrityskaupoissa, osakehuoneistojen korjauskulut ja poistot ovat sellaisia kuluja, jotka sisältyvät kirjanpitoon, mutta jaksotetaan toiselle verovuodelle (Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young 2002, 24).

Verolainsäädäntöön ei sisälly kirjanpitolainsäädännön tavoin suoranaista varovaisuuden periaatetta. (Leppiniemi 2002, 169.) Äärimmäinen varovaisuus saattaisi estää verotettavan tulon muodostumisen, joten periaatteen puuttuminen on luonnollista verotuksen tavoitteet huomioidaan ottaen (Leppiniemi 2002, 194). Verotus saattaa siten kohdistua esimerkiksi sellaiseen voittoon, jota kirjanpidossa ei ole mahdollista esittää ja joka ei lisää omaa pääomaa, joka olisi jaettavissa osinkoina. Esimerkkinä tällaisista eristä voidaan mainita aktivoidut tutkimus- ja perustamismenot. (Leppiniemi 2002, 169.)

Myös poistojen kirjaukset saattavat aiheuttaa ristiriitoja verotuksen ja kirjanpidon välillä. Aineellisten hyödykkeiden osalta yritystä koskee aktivointivelvollisuus, jolloin hyödykkeen hankintameno tulee kirjata vaikutusaikanaan poistoina kuluiksi. Tämä tehdään suunnitelman mukaan, ja kulut jaksotetaan eri tilikausille. Silloin kun suunnitelman mukaiset poistot mitoitetaan samansuuruisiksi kuin verotuksen poistot ovat, ei ongelmia pitäisi syntyä. Verolomakkeella voidaan kuitenkin tarpeen vaatiessa palauttaa kirjanpidossa tehtyjä poistoja, jolloin seurauksena ovat erilaiset hankintamenot kirjanpidossa ja verotuksessa. (Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young 2002, 28.)

Aineettomien hyödykkeiden ollessa kyseessä aktivointi on mahdollista, mutta ei pakollista. Kirjanpidon ja verotuksen välillä on periaatteellinen eroavuus liittyen aineettomiin hyödykkeisiin. Tästä johtuen poistojen määrät voivat olla erisuuruisia. Poistot on tehtävä kirjanpidossa riippumatta siitä, mikä on vuosituloksen määrä. Verotuksessa sen sijaan poistot voidaan myös jättää tekemättä. Jos verotuksessa tehdään poistoja, ei verovuoden poisto kuitenkaan saa ylittää EVL:n mukaista enimmäispoiston määrää. Poisto ei myöskään saa olla suurempi kuin kirjanpidossa vähennetty poisto joko verovuonna tai sitä aikaisempina vuosina. Jos verotuspoistot ylittävät suunnitelman mukaisen poiston määrän, ylittävä osa tulee kirjata tuloslaskelman poistoeron lisäykseen ja taseen poistoerokertymään. (Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young 2002, 28.)

2.3 Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä

2.3.1 Keskeiset käsitteet

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmään liittyy läheisesti seuraavat käsitteet: tuloveron vähimmäismäärä, vertailuvero, veroylijäämä sekä täydennysvero.

Tuloveron vähimmäismäärä on osingonjaon perusteella määräytyvä vero, jonka suuruus on vuonna 2004 29/71 jaetusta osingosta. (Koponen 2003, 19-20.)

Vertailuvero taas on yrityksen tuloksen perusteella laskettu vero. Lähtökohtaisesti se on tilikaudelta näytettyä voittoa vastaava tuloveron määrä. Yhtiöhän joutuu maksamaan tulokseen yhteisöveroa 29 prosentin verokannan mukaan. Vertailuverosta on säädetty YHL 7 §:ssä. Kun vertailuveroa lasketaan, vähennetään tilikauden veronalaisesta voitosta edellisten vuosien vähennyskelpoiset tappiot, mutta siihen ei sisällytetä veronkorotusta eikä Suomessa suoritettavasta verosta vähennettyä vieraassa valtiossa suoritettua veron määrää. (Leppiniemi 2002, 392.) Näitä kahta lukua verrataan toisiinsa, jotta saadaan selville, aiheutuuko yhtiölle täydennysveroa vai veroylijäämää.

Veroylijäämää yhtiölle syntyy, jos vertailuveron määrä on verovuonna suurempi kuin tuloveron vähimmäismäärä. Aina, kun yhtiöllä on verotettavaa tuloa ja se maksaa siitä Suomessa veroa mutta ei jaa lainkaan osinkoa, syntyy veroylijäämää. Myös sellaisessa tilanteessa, jossa yhtiö maksaa veroa Suomessa mutta jakaa osinkoa vähemmän kuin tuloveron vähimmäismäärä sallii, muodostuu veroylijäämää. Ylijäämän laskemisella helpotetaan yhtiön osingonjakoa, sillä ilman veroylijäämien vahvistamista yhtiöiden täytyisi jakaa voitto heti osakkeenomistajille. Veroylijäämien laskeminen, vahvistaminen ja hyväksilukeminen on eräänlainen tasausjärjestelmä yhtiön verotuksessa. Sen avulla aikanaan maksettu vero voidaan lukea yhtiön hyväksi silloin, kun yhtiö jakaa osinkoa. (Koponen 2003, 21.) Veroylijäämiä käytetään turvaamaan yhtiöveron hyvityksessä yhdenkertaisesti verotetun voiton jakaminen ilman että yhtiön maksama vero kertaantuu. (Niskakangas, WSOY yritysjulkaisut 2004.)

Täydennysveroa yritykselle muodostuu, jos vertailuvero on tuloveron vähimmäismäärää pienempi, ja sen syntyminen voi johtua monesta seikasta. Yhtiö voi esimerkiksi haluta jakaa

osinkoa korosta, jonka se on saanut verovapaasti, tai sellaisista voittovaroista, jotka on ansaittu ennen yhtiöveron hyvitysjärjestelmän voimaantuloa. Myös sellaisessa tapauksessa, jossa yhtiö jakaa voittoa kertyneistä voittovaroistaan mutta veroylijäämä on vanhentunut tai rauennut, voi yhtiölle muodostua täydennysveroa. Ylijäämä on voinut raueta esimerkiksi yhtiössä tapahtuneiden omistajanvaihdosten takia. Syynä täydennysveroon voi olla myös se, että yhtiö on vähentänyt verotuksessaan eriä, joita ei vähennetä kirjanpidossa kuluina, joten se voi jakaa verottomasta voitosta osinkoa. (Leppiniemi 2002, 393-394.)

2.3.2 Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän taustaa

Osittainen osinkojen kahdenkertainen verotus palautettiin yhtiöveron hyvityksestä annettuun lakiin vuonna 1993. Tämä toteutettiin rajoittamalla tappiollisten yritysten mahdollisuutta yhtiöveron hyvityksen hyväksikäyttämiseen. Osakeyhtiön, joka jakaa osinkoa, tulee suorittaa tuloveron vähimmäismääränä 29/71 siitä osingosta, joka on päätetty verovuonna jakaa (YHL 6 §). Silloin vero muodostuu vähintään sen määräiseksi, kuin verotettavaa tuloa olisi pitänyt näyttää, jotta siitä olisi jäänyt jäljelle 29 prosentin suuruisen yhteisöveron jälkeen osinkona jaettu määrä. (Leppiniemi 2002, 391.) Yhteisöverokanta on muuttunut monta kertaa YHL:n voimassa ollessa, joten myös yhtiöveron hyvityksen määrä on muuttunut. (Järvenoja 2002, 114.)

Seuraavasta taulukosta ilmenevät muutokset yhtiöveron hyvityksessä noin kymmenen vuoden aikana. (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Yhtiöverohyvitys ja veroprosentti 1990-luvulla (Järvenoja 2002, 114)

Vuosi	Yhtiöveron hyvitys	Veroprosentti
1990	21/29	
1991	2/3	
1992	9/16	
1993-1995	1/3	25 %
1996-1999	7/18	28 %
2000-	29/71	29 %

Siirtymäkaudella vuosina 1990-1992 osingonsaajan saama hyvitys oli osingonjakajaan kohdistuvan tuloveron vähimmäismäärän suuruinen. Hyvityksen suuruus oli siis kiinni siitä verovuodesta, jolta osinko jaettiin. Vuonna 1993 periaatteeseen tuli pieni muutos, ja siitä alkaen osingonsaajan saamaan osinkoon on liittynyt yhtiöveron hyvitys nimenomaan siltä vuodelta, jolta osinko on saatu. Tähän oli syynä se, että yhteisöverokanta aleni yhdellätoista prosenttiyksiköllä, ja sen johdosta osingonsaajille olisi syntynyt oikeus huomattaviin veronpalautuksiin verovuonna 1993. Vaikka yhteisöverokanta nousikin, niin tässä periaatteessa pitäydyttiin myös verovuonna ja myöhempinä vuosina saatujen osinkojen osalta. Tämän johdosta verovuonna 1996 jaettuun osinkoon liittyvä hyvitys on pienempi kuin mikä on osingonjakajan tuloveron vähimmäismäärä. (Järvenoja 2002, 114-115.)

Osingonsaajan verotukseen yhtiöveron hyvitysjärjestelmä vaikuttaa kahdella tavalla. Ensinnäkin sekä saatu osinko että siihen liittyvä laskennallinen yhtiöveron hyvitystulo katsotaan osingonsaajan verolliseksi tuloksi. Lisäksi verosta vähennetään saatuun osinkoon liittyvä yhtiöveron hyvitys silloin, kun osingonsaajan maksuunpantavaa veroa määrätään. Lähtökohtaisesti yhtiöveron hyvityksestä säädettyä lakia sovelletaan vain kotimaisten osakeyhtiöiden jakamiin osinkoihin sekä osingonsaajiin, jotka ovat Suomessa yleisesti verovelvollisia. (Leppiniemi 2002, 395.)

Osakeyhtiön kotimaisuutta ei ole määritelty verolainsäädännössä, mutta käytännössä kotimaisuus tarkoittaa, että yhtiö on perustettu Suomen lain mukaan ja merkitty Suomessa kaupparekisteriin. Joidenkin muiden maiden lainsäädännössä yhtiön kotipaikka on voitu määritellä yhtä hyvin johto- tai kontrollipaikan mukaan. Silloin on yleensä kiinnitetty huomiota siihen, missä hallituksen kokoukset pidetään, missä päätökset tehdään ja missä toiminta tapahtuu. Myös yhtiötä kontrolloivien osakkaiden enemmistön asuinpaikka sekä pääkonttorin sijainti voivat tuolloin vaikuttaa kotipaikan määräytymiseen. (Järvenoja 2002, 320.)

Ulkomailla asuvien osingonsaajien verotus riippuu siitä, minkälainen verosopimus Suomella on asianomaisen maan kanssa (Leppiniemi 2002, 395). Kun suomalainen yhtiö jakaa osinkoja ulkomaille, saattaa osingosta aiheutua kahdenlaisia veroseuraamuksia. Suomessa pidätettävä ja Suomen valtiolle tilitettävä lähdevero voi kohdistua osinkoon, ja lisäksi osinkoa jakavalle yhtiölle voi aiheutua osingosta täydennysverovelvollisuus. Suorille sijoituksille ja portfoliosijoituksille lähdevero on maiden välisissä verosopimuksissa yleensä määritelty erikseen. Kaik-

kien osinkojen osalta lähdeveroprosentiksi on kuitenkin määritelty lähdeverolaissa 29 prosenttia. Käytännössä sillä ei kuitenkaan ole merkitystä muulloin kuin Suomen maksaessa osinkoja muussa kuin Suomen kanssa verosopimuksen tehneessä maassa asuvalle osingonsaajalle. (Järvenoja 2002, 327). Pääsäännön mukaan ulkomaisille osingonsaajille ei myönnetä yhtiöveron hyvitystä johtuen lähinnä fiskaalisista sekä verovalvonnallisista syistä. Myöskään ulkomaisilta yhtiöiltä saataville osingoille ei yleensä myönnetä hyvitystä. (Arvela ym. 2002, 79.)

2.3.3 Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän tavoitteet

Laki yhtiöveron hyvityksestä (1232/1988) tuli voimaan vuoden 1990 alussa, jolloin osakkaan ja osakeyhtiön verotuksessa siirryttiin yhdenkertaiseen verotukseen (Järvenoja 2002, 1). Yhtiöveron hyvitysjärjestelmää säätelee lisäksi yhtiöveron hyvityksestä annettu asetus (1216/1989). Yhtiöveron hyvitysjärjestelmää kutsutaan myös avoimiksi fiscal-järjestelmäksi. (Leppiniemi 2002, 391.)

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän tavoitteena on poistaa jaetun voiton kahdenkertainen verottaminen. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi myönnetään yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 4 § mukaan osingonsaajalle oikeus yhtiöveron hyvitykseen saamansa osingon perusteella. (Järvenoja 2002, 114.) Siirtyminen yhtiöveron hyvitysjärjestelmään tapahtui integroimalla yhtiön ja osakkaan verotukset jaetun voiton osalta. Vero, jonka yhtiö on maksanut jaetusta voitostaan, katsotaan osakkaan veronalaiseksi tuloksi yhtiöveron hyvityksenä. Sama määrä kuitenkin luetaan osakkaan hyväksi ennakkona, jolloin osakas maksaa osinkotulosta ja yhtiöveron hyvityksestä veroa oman veroprosenttinsa mukaan. (Järvenoja 2002, 1.)

Yhtiöverolain (YHL) perusideana on, ettei osingonsaajan oikeus hyvitykseen edellytä sitä, että osinkoja maksava yhtiö on maksanut 29 prosentin mukaisesti veroa osinkona jakamastaan tulosta. Hyvityksen myöntäminen osingonsaajalle on tällöin kaavamaisista, eikä osingonjakajan maksamaa yhteisöveroa tarvitse tarkistaa. (Järvenoja 2002, 114.)

Yhtiön verotettavan tulon laskentaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmällä ei ole vaikutusta. Pääsäännön mukaan järjestelmä ei vaikuta tulon perusteella maksuun pantavien verojen määräänkään. Sen sijaan täydennysvero, joka liittyy tietyissä tilanteissa osingonjakoon, voi lisätä yhtiön veroja huomattavasti. (Koponen 2003, 18.)

Osingonsaajan oikeus yhtiöveron hyvitykseen koskee sekä avoimesti jaettua että peiteltyä osinkoa. Vaikka osingonjakopäätöstä rasittaisi muoto- tai muu vastaava virhe, on osingonsaajalla silti oikeus saada yhtiöveron hyvitys. Lain säännöksiä sovelletaan myös Tuloverolaissa tarkoitettuun yhtymän osakkaaseen, jonka veronalaiseksi tuloksi yhtymän saama osinko katsotaan tuloverotuksessa. (TVL 16) Yhtymän kotimaasta saama osinko sekä siihen liittyvä yhtiöveron hyvitys jaetaan yhtymän osakkaiden tuloksi ja verotetaan niiden osuuksien mukaan, jotka heillä on yhtymän tuloon. (Järvenoja 2002, 115.)

2.3.4 Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän arviointia

Yritystoiminnan rahoitusmuotoneutraliteetin näkökulmasta katsottuna kahdenkertaisen verotuksen poistaminen on nähty perusteltuna tavoitteena. Oman pääoman ehtoista rahoitusta yhtä lailla kuin yrityksen tulorahoitusta kohdellaan verotuksellisesti ankarammin kuin velkarahoitusta, jos osinkojen kahdenkertaista verotusta ei poisteta. Velkarahoitus on korkotulojen vähennyskelpoisuuden vuoksi yhdenkertaisen verotuksen piirissä. Jos myös osinkotulot ovat yhdenkertaisen verotuksen piirissä, kokonaisvertailu on neutraalimpaa eri rahoitusmuotojen välillä eikä järjestelmä kannusta velkarahoituksen käyttämiseen. (Arvela ym. 2002, 77.)

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän hyvänä puolena pidetään Arvelan ym. mukaan (2002, 78) sitä, että järjestelmä johtaa varsin neutraaliin kohteluun eri sijoitus- ja säästämismuotojen välillä. Myös Suomen yhtenäinen pääomatuloverotus on Arvelan työryhmän mukaan edesauttanut neutraalia verokohtelua, kun pääomatulot, kuten korko-, vuokra- ja osinkotulot ovat saman verokohtelun piirissä.

Osinkoverotuksen taso on suhteellisen alhainen silloin, kun yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on käytössä. Vertailukohteena arvioinnissa on käytetty sekä ansiotulojen että muiden pääomatulojen verokohtelua. Koska osinkotulo on monissa tilanteissa taloudelliselta luonteeltaan lähellä palkkatuloa, kärjistyy verokantojen ero nimenomaan osinkotulojen kohdalla. Jos yrittäjä toimii osakeyhtiössä, hän voi usein valita, jaetaanko voittovaroja osinkona vai maksetaanko niitä palkkana. (Arvela ym. 2002, 78.)

Silloin kun osingonsaajalla on suuria omistuksia pörssiyhtiössä, saattaa osinkotulon verotuksellinen kohtelu muodostua alhaiseksi. Tämä johtuu siitä, että pörssiyhtiöstä saadut osinkotu-

lot katsotaan kokonaan pääomatuloksi, jolloin osingonsaajan ei tarvitse yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä johtuen maksaa lisäveroa. Samankaltaiseen lopputulokseen voidaan päästä silloin, kun listaamaton yhtiö on hyvin vakavarainen, sillä korkea nettovarallisuus aikaansaa sen, että tulot voidaan lukea suurelta osin tai jopa kokonaan osingonsaajan pääomatuloksi. (Arvela ym. 2002, 78.)

Kansainvälisesti vertaillen osinkoja on Suomessa verotettu melko kevyesti. Varsinkin silloin, kun kyseessä on edellä esitelty tapaus, jossa osinkotulo katsotaan pääomatuloksi, on kokonaisverokohtelu ollut Suomessa EU-maiden alhaisinta. Ongelmaksi suomalaisessa verojärjestelmässä on kuitenkin muodostunut se, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on kansallinen. Kun talous koko ajan kansainvälistyy ja Eurooppa integroituu kaikin tavoin, on järjestelmän soveltumattomuus rajat ylittäviin osinkoihin nähty koko ajan suurempana epäkohtana. Lisäksi järjestelmää vastaan puhuvat verosopimusvaltioiden väliset syrjäntäkieltoartiklat. Silloin, kun samat olosuhteet vallitsevat, ei verosopimusvaltioiden kansalaisia saisi verottaa ankarammin kuin oman valtion kansalaisia. Sopimusvaltion kansalaisilta voidaan kuitenkin evätä hyvitys, ja siitä on tullut kansainvälisesti hyväksytty käytäntö, joten tilanne on hieman ristiriitainen. (Arvela ym. 2002, 79.)

Osinkojen verottamista ja lähinnä yhtiöveron hyvitysjärjestelmää on arvioitu paljon myös siltä osin, miten se sopii yhteen EY-oikeuden kanssa. Jäsenvaltioiden kansallista liikkumatilaa rajaavat lähinnä EY:n tuomioistuimen tulkinnat sekä perustamissopimuksen määräykset, jotka koskevat sijoittautumisoikeutta ja varsinkin pääomien vapaan liikkuvuuden oikeutta. EY:n tuomioistuimen antamissa verotusratkaisuissa on noudatettu perustamissopimusta varsin tiukasti. Jos toisesta jäsenvaltiosta saatavia tuloja on kohdeltu eri tavalla, sitä on katsottu perustamissopimuksen mukaisten vapauksien rajoittamiseksi. (Arvela ym. 2002, 80.)

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä on Arvelan työryhmän mukaan useita hyviä puolia. Lähtökohdiltaan järjestelmä ei silti enää sovellu talouden olosuhteisiin, koska kansainvälistyminen on muuttanut tilannetta monin tavoin. Työryhmä esitti vuonna 2002, että osinkotulojen verotusta uudistettaisiin hyvitysjärjestelmän pohjalta siten, että se soveltuisi paremmin kansainvälisiin osinkoihin. Seuraavaksi esitellään ne vaihtoehdot, joiden mukaan työryhmä ehdotti osinkoja kohdeltavan verotuksellisesti.

2.3.5 Arvelan työryhmän ehdottamia vaihtoehtoisia osinkoverotuksen malleja

Yksi Arvelan työryhmän ehdotus vaihtoehtoiseksi osinkoverotuksen malliksi oli osinkojen verovapauden malli. Kyseisessä mallissa osingoista saatava tulo olisi lähtökohtaisesti kokonaan verovapaata. Silloin osinkotuloa verotettaisiin ainoastaan yrityksen tasolla. Ongelmaksi tässä mallissa muodostuisi Arvelan ym. mukaan (2002, 84.) omistajayrittäjän verokohtelu. Neutraliteetti- ja oikeudenmukaisuussyistä osingot eivät voisi olla kokonaan verovapaita, mutta osinkoja ei voisi myöskään verottaa ainoastaan ansiotuloverokannan mukaisesti.

Yhtenä vaihtoehtona työryhmä piti sitä, että jako ansio- ja pääomatuloihin säilytettäisiin, jolloin pääomatulona verotettava osinkotulo olisi verovapaata. Ansiotulo-osuutta verotettaisiin silloin samalla tavoin kuin aikaisemminkin. Jos osinkojen verovapauden malli toteutettaisiin, pitäisi rajat ylittäviä osinkoja Arvelan työryhmän mukaan kohdella samoin kuin kotimaasta saatuja osinkoja. Silloin ulkomailta saatavat osingot olisivat verovapaita, ja sellaiset osingot, jotka saadaan listaamattomista yhtiöistä, jaettaisiin ansio- ja pääomatulo-osuuksiin samalla lailla kuin kotimaiset osinkotulot. Työryhmä kuitenkin painottaa ehdotuksessaan, että verovapauden mallissa niitä menoja, jotka aiheutuvat verovapaan osinkotulon hankkimisesta, ei saisi vähentää pääomatulosta.

Taloudellisesti osinkojen verovapauden malli vastaisi lähes täysin yhtiöveron hyvitysjärjestelmän mukaista mallia, joten sen vahvuutena olisi sijoitus- ja rahoitusmuotoneutraliteetin toteutuminen. Kaikki rahoitusmuodot olisivat silloin samanlaisen verokohtelun piirissä, joten resurssien kohdentuminen ei vääristyisi ainakaan verotuksesta johtuvista syistä. Verovapauden malli täyttäisi EY-oikeuden vaatimukset, koska se olisi kansainvälisten osinkojen suhteen neutraali. Yksi periaatteellinen ongelma ulkomaisten osinkojen verotukseen kuitenkin liittyy tässä mallissa. Jos ulkomaiset osingot vapautetaan kokonaan verotuksesta, ei suomalaista tai ainakin Suomessa asuvaa osingonsaajaa verotettaisi Suomessa missään vaiheessa. Kansainvälisen vero-oikeuden ja eurooppavero-oikeuden asuinvaltioperiaatteen mukaan verotuksen tulisi tapahtua siinä valtiossa, missä lopullinen tulonsaaja asuu. Paitsi että ulkomaisten osinkojen verovapaus olisi ristiriidassa edellä mainittujen vero-oikeuksien kanssa, se saattaisi myös lisätä kansainvälistä verosuunnittelua siihen suuntaan, että alettaisiin käyttää enemmän alhaisten verokantojen maissa sijaitsevia yhtiöitä. (Arvela ym. 2002, 84.)

Toinen Arvelan työryhmän ehdottama malli oli osittaisen vapautuksen malli. Siinä oli perusajatuksena, että tietty osa osinkotuloista olisi saajalleen verovapaata. Verovapaan osuuden määrä voisi olla esimerkiksi puolet koko osinkotuloista. Veronalainen osa puolestaan jaettaisiin pääoma- ja ansiotulo-osuuteen. Silloin kun osingot saataisiin pörssiyhtiöstä, veronalainen tulo luettaisiin edelleen kokonaan pääomatuloksi. Osittaisen vapautuksen mallissa rajat ylittäviä osinkoja kohdeltaisiin samalla lailla kuin edellisessä mallissa. Sen sijaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmä säilytettäisiin mallissa siten, että tulonhankkimisesta aiheutuvat menot olisivat vähennyskelpoisia. (Arvela 2002, 85.)

Malliin siirtyminen merkitsisi sitä, että muiden pääomatulojen kuin osinkotulojen verotus olisi kevyempää. Tämä tarkoittaisi mallin heikentävän ainakin jossain määrin sekä sijoitusta että rahoitusmuotoneutraliteettia. Osittaisen vapautuksen malli täyttäisi kuitenkin EY- oikeuden vaatimukset, ja se olisi neutraali rajat ylittävien osinkojen suhteen. Samalla malli toteuttaisi tarpeen osinkoverotuksen kokonaisverorasituksen kiristämiseksi. Työryhmä kuitenkin myönsi, että järjestelmää olisi varsin hankala mukauttaa Suomen tuloverojärjestelmään. (Arvela 2002, 85.)

Kolmantena vaihtoehtoisena tapana verottaa osinkotuloja Arvelan työryhmä ehdotti lopullisen lähdeveron mallia. Kaikista osingoista, joita maksetaan luonnollisille henkilöille, perittäisiin lopullisen lähdeveron mallissa aina esimerkiksi kahdenkymmenen prosentin suuruinen lähdevero. Silloin osinkotuloja ei jaettaisi pääoma- ja ansiotulo-osuuteen, mikä yksinkertaistaisi verojärjestelmää, kun osinkotulo olisi aina suhteellisen lähdeveron piirissä. (Arvela ym. 2002, 87.)

Tässä mallissa ulkomaille ja kotimaahan maksettavien osinkojen kohtelu olisi samanlaista. Silloin ulkomaille maksettavista osingoista perittäisiin samansuuruinen lähdevero. Jos osinko maksettaisiin verosopimusvaltiossa asuvalle osingonsaajalle, ei lähdeveron suuruus saisi ylittää verosopimuksen mukaista lähdeveroa. Myös verosopimusvaltiosta Suomeen maksettavia osinkoja kohdeltaisiin kuin kotimaisia osinkoja eli ulkomailta tulevista osinkoja verotettaisiin Suomessa lähdeverokannan mukaan. Suomessa myös hyvitetäisiin ulkomailta jo maksettu lähdevero. Korkovähennys ei lopullisen lähdeveron mallissa kuuluisi verotettavaan osinkotuloon. Pääomatuloista voitaisiin sen sijaan vähentää osakeomistuksista aiheutuvat menot. (Arvela ym. 2002, 87.)

Myös tämä malli olisi neutraali rajat ylittävien osinkojen suhteen. Samoin EY-oikeuden vaatimukset täyttyisivät. Lähdeveromalli merkitsisi tavallaan siirtymistä osittaiseen kahdenkertaiseen verotukseen. Myös tässä mallissa muiden pääomatulojen kuin osinkotulojen verotus muodostuisi kevyemmäksi, joten sijoitus- ja rahoitusmuotoneutraliteetti heikentyisivät jossain määrin. Lähdeverokannan tasosta riippuen osinkotulon verotus saattaisi muodostua jopa hyvinkin alhaiseksi suhteessa ansiotulon verotukseen. (Arvela ym. 2002, 87-88.)

Viimeinen Arvelan työryhmän esittämä ehdotus osinkoverotuksen uudeksi malliksi on puhdas klassinen järjestelmä. Mallin perusajatus on se, että kahdenkertaista verotusta ei kevennetä osingonsaajan verotuksessa. Silloin osinkotuloon kohdistuu sekä yhtiön että osingonsaajan tasolla täysimääräinen vero. Tämän mallin taustalla on ajatus siitä, että yhtiö ja sen omistajat ovat erillisiä yksiköjä niin taloudellisesti kuin juridisestikin. Silloin niitä pitäisi käsitellä erillisinä yksiköinä myös verotuksessa. (Arvela ym. 2002, 88.)

Puhtaan klassisen järjestelmän toteuttamista voisi ajatella ainoastaan sellaisessa tapauksessa, että kumpikin – sekä yhtiö- että pääomatuloverokanta – olisi riittävän alhaisella tasolla. Muutoin kokonaisverokohtelu muodostuisi osinkotulojen kohdalla liian ankaraksi. Jos klassisen järjestelmän haluttaisiin toimivan, voitaisiin maksimitasona pitää kahdenkymmenenviiden prosentin suuruista yritys- ja pääomaverokantaa. Lopullinen kokonaisveron taso sekä yhtiön että omistajan kohdalla riippuisi siitä, miten paljon yhtiö jakaisi voitoistaan osinkona. Tässä järjestelmässä olisi mahdollista luopua osinkotulon jakamisesta ansio- ja pääomatuloon, koska osinkotuloa kohdeltaisiin verotuksellisesti hyvin samalla tavoin kuin ansiotuloa. (Arvela ym. 2002, 88.)

Ulkomailta saatavat osingot olisivat klassisessa järjestelmässä pääomatulona verotettavaa osinkotuloa samoin kuin kotimaiset osinkotulot. Silloin ulkomaiset osingot olisivat kahdenkertaisen verotuksen kohteena, koska yleensä osinkoon on kohdistunut verotus myös ulkomaisen, osinkoa jakaneen yrityksen tasolla. Kokonaisveron määrä riippuisi silloin ulkomaisen yhtiön kotivaltion verotuksen tasosta. Silloin, kun suomalainen yhtiö jakaisi osinkoja ulkomaille, voitaisiin tässä järjestelmässä periä lähdevero, joka olisi joko sisäisen lainsäädännön tai maiden välisen verosopimuksen mukainen. (Arvela ym. 2002, 88.)

Tämäkin malli olisi neutraali kansainvälisten osinkojen suhteen, ja täyttäisi EY-oikeuden vaatimukset. Yksi vaikeimpia kysymyksiä Suomen tuloverojärjestelmään liittyen on ollut omista-

jayrittäjien verokohtelu liittyen yrityksestä saatuun tuloon. Perusidea on se, että osa tulosta pitäisi katsoa pääomalle muodostuvaksi tuotoksi, ja sitä tulisi verottaa pääomatulona. Osa taas on tuottoa työpanokselle, ja sitä osaa pitäisi kohdella palkkatulon tavoin, ja verottaa ansiotulona. Kun yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on käytössä, tulo jaetaan siten, että listaamattomasta yhtiöstä saadusta osingosta lasketaan pääomatulona verotettava osuus yhtiön nettovarallisuuden perusteella, ja loppuosaa verotetaan ansiotulona. Tämä kuitenkin vaatii ensin nettovarallisuuden laskemisen eli varojen ja velkojen määrittämisen, ja varallisuuden arvostamisen. Sen vuoksi järjestelmä on melko monimutkainen, ja tulon jakamisesta luopuminen tekisi siitä yksinkertaisemman. (Arvela ym. 89.)

Klassisessa järjestelmässä voitaisiin siis luopua jaosta ansio- ja pääomatuloon, mutta se edellyttäisi, että osinkojen yhtenäinen verokohtelu olisi sopivan tasoista. Tällä tarkoitetaan, että verokohtelu ei saisi poiketa liikaa pääomatulon ja ansiotulon keskimääräisestä verotuksesta. Koska osinkotulojen kahdenkertaiseen verottamiseen siirtyminen aiheuttaisi sen, että muiden pääomatulojen kuin osinkotulojen verotuksellinen kohtelu olisi kevyempää, saattaisi ihmisten sijoituskäyttäytyminen muuttua siihen suuntaan, että yhdenkertaisen verotuksen piirissä olevia sijoituskohteita suosittaisiin. (Arvela ym. 2002, 89.)

2.4 Yritysjärjestelyt

2.4.1 Sulautuminen

Yritysjärjestelyillä tarkoitetaan uudelleenjärjestelyitä yrityksen tai yritysten rakenteissa. Yritysjärjestelyitä ovat sulautuminen, jakautuminen sekä yrityksen myynti ja lopettaminen. Yritysjärjestelyitä on käytetty tyypillisesti sellaisissa tilanteissa, joissa on haluttu yritykselle edullisempaa verotuksellista kohtelua.

Sulautuminen on yritysjärjestely, jossa sulautuva osakeyhtiö siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle yhtiölle. Vastaanottava yhtiö saa velat ja varat täysin ilman selvitysmenettelyä. Luovuttavia yhtiöitä voi olla myös useampia. Sulautumisesta käytetään myös nimitystä fuusio. Sulautuva osakeyhtiö lakkaa olemasta, mutta sen osakkeenomistajat saavat vastaanottavan yhtiön uusia osakkeita samassa suhteessa kuin ovat omistaneet vanhan yhtiön osakkeita. Joissakin tapauksissa omistajat voivat saada vastikkeena myös rahaa, mutta sen osuus voi olla

korkeintaan 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta. (Tomperi 2002, 98.)

Sulautuminen voi tapahtua kolmella tavalla. Kun on kyseessä tavallinen sulautuminen, korottaa vastaanottava yhtiö osakepääomaansa ja sulautuvan yhtiön osakkaat saavat uudet osakkeet. Fuusion seurauksena voi syntyä fuusiovoittoa, jos fuusiossa saadut nettovarot ovat suuremmat kuin uusien osakkeiden arvo. Päinvastaisessa tapauksessa syntyy fuusiotappiota. (Tomperi 2002, 98.) Jos kaksi tai useampia yhtiöitä sulautuu perustamaansa uuteen yhtiöön, puhutaan kombinaatiosulautumisesta. Silloin ei synny fuusiovoittoa eikä -tappiota, koska uuden yhtiön oma pääoma mitoitetaan sillä tavoin. (Tomperi 2002, 100.) Kolmannessa tyypissä, tytäryhtiösulautumisessa kaikki tytäryhtiön osakkeet ovat emoyhtiön omistamia. Lisäksi on mahdollista, että osakeyhtiö sulautetaan liikepankkiin tai vakuutusosakeyhtiöön. (WSOY yritystieto-sarja 2001, yritysverotus 21, 5)

Sulautuvan yhtiön varaukset eivät purkaannu eivätkä poistot palaudu, eli sulautumisessa tulee soveltaa jatkuvuuden periaatetta. Jos edellytykset täyttyvät, voidaan sulautuminen toteuttaa siten, että yhteisöille tai niiden osakkaille ei aiheudu välittömiä veroseuraamuksia. (WSOY yritystieto-sarja 2001, yritysverotus 21, 1) Elinkeinoverolain 52b.1 § mukaan voitto, joka syntyy sulautumisen yhteydessä, ei ole veronalaista tuloa. Myöskään syntyvä tappio ei ole vähennyskelpoista menoa. Joskus sulautuminen voi vaikuttaa välillisesti vastaanottavan yhtiön nettovarallisuuteen ja aiheuttaa sitä kautta myös verotuksellisia vaikutuksia. (Penttilä 2003, 354.)

Niin kauan kunnes sulautuminen on tullut voimaan, verotetaan sulautuvaa yhtiötä erillisenä verovelvollisena. Käyttöomaisuuspoistoja ja muita menoja saadaan vähentää sulautuvan ja vastaanottavan yhtiön verotuksessa sulautumisvuonna yhteensä enintään verolainsäädännön salliman enimmäismäärän verran. Jos sulautuva yhtiö vähentää poistoja, pienenee vastaanottavan yhtiön verotuksessa vähennyskelpoisten poistojen määrä. (Tomperi 2002, 100.)

Jos vastaanottava yhtiö yksin tai yhdessä osakkaidensa kanssa on omistanut yli puolet sulautuvan yhtiön osakkeista, on vastaanottavalla yhtiöllä oikeus käyttää fuusioituvan yhtiön käyttämättömät veroylijäämät ja yhtiöveron hyvitykset. Vastaanottavan yhtiön on pitänyt omistaa puolet osakkeista sen verovuoden alusta lähtien, jonka hyvityksestä tai veroylijäämästä on kyse. Jos yli puolet osakkeista ei ole vaihtanut omistajaa tappiovuoden alusta lukien, saa vas-

taanottava yhtiö myös vähentää verotettavasta tulostaan sulautuvan yhtiön vahvistetut tappiot. Verovirasto ei voi myöntää poikkeuslupaa silloin, jos osakasmuutoksia on liikaa, ja mahdollisuus veroylijäämien hyväksikäyttämiseen menetetään. (Tomperi 2002, 100.)

Kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi, sen piti saattaa voimaan yritysjärjestelyitä koskeva direktiivi 90/434/ETY. Direktiivin tarkoitus on poistaa Euroopan Unionin alueella tapahtuvien yritysjärjestelyiden verotuksellisia esteitä. Jäsenvaltioiden verotuksellisia intressejä ei kuitenkaan saisi vaarantaa. Jos verotukselliset esteet poistetaan, on oletettu, että yritysten kilpailukyky ja tuottavuus paranee. Tämä direktiivi koskee sellaisia uudelleenjärjestelyitä, joissa osallisina olevat yhtiöt sijaitsevat kahdessa tai useammassa EU:n jäsenvaltiossa. Yritysjärjestelysäännösten mukaan veroedut voidaan myöntää myös sisäisesti toteutetuissa yritysjärjestelyissä siinä tapauksessa, että ne koskevat kansainvälisiä järjestelyjä direktiivin mukaisesti. Yritysjärjestelysäännökset ovat tulleet Suomessa voimaan vuoden 1996 alussa, ja kansainvälisiin säännöksiin liittyy Suomessa myös erityissääntelyä kotimaisen verotusvallan turvaamiseksi. (WSOY yritystieto-sarja 2001 yritysverotus 21, 1)

2.4.2 Jakautuminen

Jakautuminen on järjestely, jossa osakeyhtiö purkautuu selvitysmenettelyllä. Purkautuminen tapahtuu siten, että yhtiön varat ja velat siirtyvät joko kahdelle tai useammalle osakeyhtiölle. Jakautuminen voidaan toteuttaa niin, että yhteisöille tai niiden osakkaille ei aiheudu välittömiä veroseuraamuksia, jos asetetut edellytykset täyttyvät. (WSOY yritystieto-sarja 2001, yritysverotus 22, 1.)

Jakautuvan yhtiön osakkaat saavat vastineeksi kunkin vastaanottavan yhtiön uusia osakkeita osuuksiensa mukaisessa suhteessa. Myös jakautumisessa osa vastikkeesta voi olla rahaa, ja sama 10 prosentin enimmäismäärä vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta pätee tässäkin, jotta jakautuminen ei aiheuttaisi osapuolille veroseuraamuksia. Toisin kuin sulautumisessa, lasketaan rahavastikkeen määrä osakaskohtaisesti, ja rahavastiketta on annettava kaikille osakkaille, jos sitä annetaan ollenkaan. Silloin kun vastikkeeksi saadaan rahaa, kyse on osakkeiden myynnistä. (Tomperi 2002, 102.)

Yhtiöt, jotka vastaanottavat varoja ja velkoja voivat olla uusia, perustettavia yhtiöitä tai jo ennestään olemassa olevia yhtiöitä. Kaikille vastaanottaville yhtiöille ei tarvitse siirtää yhtiö-

suurta osuutta jakautuvan yhtiön varoista ja veloista. Siirtoa ei kuitenkaan saa toteuttaa siten, että yksi yhtiö saisi varat ja toinen velat. Kuten sulautumisessa, noudatetaan jakautumisessa-kin jatkuvuusperiaatetta, jolloin poistot eivät palaudu eivätkä varaukset tuloudu. Tiettyyn toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvät kyseisen toiminnan vastaanottavalle yhtiölle. Muut varaukset jaetaan vastaanottaville yhtiöille niiden osuuksien suhteessa, jotka ne saavat jakautuvan yhtiön nettovarallisuudesta. Myös käyttämättömät veroylijäämät, yhtiöveron hyvitykset sekä jakautuvan yhtiön tappiot jaetaan samassa suhteessa vastaanottavien yhtiöiden kesken. (Tomperi 2002, 102.)

Kiinteästä omaisuudesta ja arvopapereista, jotka siirtyvät jakautumisen yhteydessä, ei tarvitse suorittaa varainsiirtoveroa. Osakkaiden ei myöskään tarvitse suorittaa varainsiirtoveroa niistä uusista osakkeista, jotka he saavat vastaanottavalta yhtiöltä. (Tomperi 2002, 103.)

Jos yhtiö luovuttaa vain tiettyyn liiketoimintansa osaan kohdistuvat varat ja velat toimintaa jatkavalle yhtiölle, puhutaan liiketoimintasiirrosta. (Tomperi 2002, 103.)

2.4.3 Yrityksen myynti ja lopettaminen

Yrityksen myynnistä aiheutuvat veroseuraamukset riippuvat hyvin paljon myytävänä olevan yrityksen yritysmuodosta. Osakeyhtiöiden, samoin kuin henkilöyhtiöiden myynnissä yhtiöosuudet ja osakkeet ovat kaupan kohteena. Verotus tapahtuu joko tuloverolain luovutusvoittojen verotusta koskevien säännösten mukaan tai elinkeinoverolain mukaan. Jos osakkeet ovat liikeomaisuutta, sovelletaan jälkimmäistä lakia. (WSOY yritystieto-sarja 2002, yritysverotus 33, 1.)

Yrityksen myynnistä saadut luovutusvoitot ovat pääomatuloa ja niitä verotetaan pääomatulojen verokannan mukaan. Säännöksiä, jotka koskevat luovutusvoittojen verovapautta, muutettiin vuoden 1993 alussa. Sen jälkeen luovutusvoittoja ei enää ole eroteltu saannon laadun ja omistajan mukaan omaisuuden luovutusvoittoihin ja satunnaisiin luovutusvoittoihin. Kun lasketaan oman asunnon ja eräisiin sukupolvenvaihdoksiin liittyvän omaisuuden luovutuksesta saatua voittoa, ei omistusajalla ole merkitystä. Omistusaika ei vaikuta myöskään luovutus-hinnasta vähennettävän hankintameno-olettaman määrittämiseen. (WSOY yritystieto-sarja 2002, yritysverotus 33, 1.)

Luovutusvoiton määrä riippuu siitä, kuinka kauan luovutettu omaisuus on omistettu. Pääsääntöisesti luovutusvoitto lasketaan siten, että luovutushinnasta vähennetään hankintamenon poistamatta oleva osa sekä voiton hankinnasta aiheutuneet menot. Jos luovutettu omaisuus on omistettu vähintään 10 vuotta, käytetään niin sanottua hankintameno-olettamaa, jonka suuruus on 50 prosenttia luovutushinnasta, muussa tapauksessa hankintameno-olettama on 20 prosenttia. Ensisijaisesti luovutusvoitosta vähennetään omaisuuden todellinen hankintameno, jos se on suurempi kuin hankintameno-olettaman mukainen määrä. (WSOY yritystieto-sarja 2002, yritysvero 33, 1.) Hankintameno-olettaman käyttö on merkityksellistä etenkin silloin, kun luovutetulla omaisuudella ei muutoin olisi hankintamenoa (Leppiniemi 2002, 362). Jos osakkeet kuuluvat liikeomaisuuteen, luovutushinta on kokonaan veronalaista tuloa riippumatta omistusaikojen pituudesta (WSOY yritystieto-sarja 2002, yritysvero 33, 11).

Kun hankintamenoa lasketaan, siihen luetaan kuuluvaksi kauppaan välittömästi liittyvät kustannukset. Näitä voivat olla esimerkiksi varainsiirtovero sekä välitys-, tarkastus-, arviointi- ja asianajokulut. Myös luovuttajan omistusaikanaan suorittamat omaisuuden perusparannusmenot luetaan tuloverolain 47.1 §:n mukaan hankintamenoon. (WSOY yritystieto-sarja 2002, yritysvero 33, 2.)

Osakkeiden omistusaika lasketaan yleensä alkaneeksi ostopäivästä tai ostajaa sitovasta merkinnästä. Perustajaosakkaan ollessa kyseessä omistusaika lasketaan perustamiskokouksesta, joka pidetään perustamiskirjan allekirjoittamisen ja osakkeiden merkinnän jälkeen. Kaupparekisterimerkinnän ajankohdalla ei ole merkitystä. (WSOY yritystieto-sarja 2002, yritysvero 33, 11.)

3 VEROUDISTUS

3.1 Uudistuksen taustaa

Veropoliittinen ajattelu on muuttunut Suomessa 1980- ja 1990- luvuilla. Suunta on ollut kohti kansainvälistä kehitystä. Yhteisenä piirteenä eri maiden verouudistuksissa on näkynyt veropohjan laajentaminen, verokantojen alentaminen ja eri tulolähteiden yhdenmukaisempi verotus. Suomen, Ruotsin ja Norjan uudistuksissa pääoma- ja ansiotulojen verotus eriytettiin, joten muutos oli rakenteellisesti muista maista poikkeava. Eriyttäminen johtui pitkälti siitä, että tavoitteena olleet verotuksen yhdenmukaistaminen ja verojärjestelmän kilpailukykyisyys kytkeytyivät toisiinsa. Yhdenmukaistaminen edellytti sitä, että kaikki pääomatulot saatettaisiin verotuksen piiriin. Kilpailukykyisyys puolestaan vaati, ettei näitä tuloja verotettaisi ansiotuloverotuksessa käytettävien korkeiden verokantojen mukaan. Jotta tavoitteet voitaisiin saavuttaa yhtäaikaaisesti, piti pääoma- ja ansiotulojen verotus eriyttää toisistaan. (Penttilä 2003, 16-17.)

Verotuksen uudistuessa on viitattu myös oikeudenmukaisuuteen. Vertikaalisella oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan sitä, että samansuuruisiin pääomatuloihin tulisi kohdistua sama verorasitus, horisontaalisella taas sitä, että erilaisessa asemassa olevia tulisi kohdella samalla tavoin. Tuloverotuksen progressiivisuuden ei ole katsottu toteuttavan jälkimmäistä, horisontaalista oikeudenmukaisuutta. Eriytetty tuloverojärjestelmä merkitsee sitä, että oikeudenmukaisuusvaatimus pirstoutuu tulolajikohtaiseksi oikeudenmukaisuudeksi. Horisontaalisen oikeudenmukaisuuden mukaan yhtä suuret tulot omaavien verovelvollisten tulisi joutua samansuuruisen verorasituksen kohteeksi riippumatta siitä, mistä lähteestä tulot on saatu. Tällaiseen ajatteluun tulolajikohtainen oikeudenmukaisuus ei sovi. Jos taas pääomatulojen verotuksessa käytetään suhteellista verokantaa, vertikaalinen oikeudenmukaisuusvaatimus on jäänyt taka-alalle. Toisin sanoen eriytettyyn tuloverojärjestelmään voidaan sanoa kuuluvan sen, että pääomatuloja pitää verottaa yhtäläisesti, mutta myös ansiotuloja tulee verottaa yhtäläisesti. Rajan tulolajien välillä tulisi olla ehdoton, sillä jos tuloja voidaan muuntaa lajista toiseen, jää tulolajikohtainen yhtäläisyys toteutumatta. (Penttilä 2003, 18.)

Hallitus perustelee esitystään uudesta osinkojen verotusmallista sillä, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä on havaittu ongelmia. Nämä liittyvät lähinnä rajat ylittäviin osinkoihin. Aluksi arveltiin, että hyvitysjärjestelmä voisi toimia sellaisena osinkoverojärjestelmänä, joka toteut-

taa parhaiten sisämarkkinoiden perusajatusta, joka liittyy rajat ylittävien osinkojen neutraaliin kohteluun. Ajateltiin myös, että hyvityksestä, joka myönnetään näille osingoille, voitaisiin sopia joko Euroopan yhteisön laajuisesti tai jäsenvaltioiden kahdenkeskisin sopimuksin. Tavoitteeseen ei kuitenkaan päästy, mihin oli syynä jäsenmaiden verojärjestelmien erilaisuus. Järjestelmä muodostui taloudellisesti syrjiväksi, kun luovuttiin mahdollisuudesta rajat ylittäviin hyvityksiin. Suomessakin rajat ylittävien osinkojen merkitys on kasvanut, sillä kansainväliset osinkovirrat ovat moninkertaistuneet hyvitysjärjestelmän käyttöönoton jälkeen. Lisäksi hyvitysjärjestelmään liittyy oikeudellinen epävarmuus, mikä on aiheuttanut maiden halun luopua järjestelmästä. (HE 2003.)

Jos Suomi myöntäisi yhtiöveron hyvityksen myös ulkomailta tulevista osingoista, tulisi yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä syrjimätön. Silloin henkilölle, joka ilmoittaa saaneensa osinkoa jostakin jäsenvaltiosta, tulisi maksaa rahaa veronpalautuksena, sikäli kun osinkotulon verokanta olisi yhtiöverokantaa alhaisempi. Valtion verotuksellisen suvereniteetin ja verotulojen turvaamisintressin takia tällainen järjestelmä ei kuitenkaan ole mahdollinen. (HE 2003.)

3.2 Kansainvälistymisen aiheuttamat paineet yritysverotukselle

3.2.1 Kansainvälinen vero-oikeus

Kun vero-objekti, eli tulo tai varallisuus, liittyy useampaan kuin yhteen valtioon, tulee verotukseen omat erityispiirteensä. Kaikki valtiot säätävät verolakinsa itsenäisesti, muista riippumattomina. Muiden valtioiden kanssa solmitut verosopimukset kuitenkin rajoittavat valtion sisäiseen verolainsäädäntöön perustuvaa verotusvaltaa. Lisäksi Euroopan Unionin jäsenvaltioita koskevat EY-vero-oikeuden normit. Kansainvälinen vero-oikeus (international tax law) muodostuu näistä normikokonaisuuksista. Kansainväliseen vero-oikeuteen kuuluvat kaikki ne veronormit, jotka liittyvät kansainvälisiin taloussuhteisiin, toisin sanoen tilanteet, joissa vero-objekteilla on edellä mainittu liittymä useampaan valtioon yhtä aikaa. Normit voivat liittyä yhtä lailla verotuksen sisältöön kuin veromenettelyyn. Pääasiassa kansainvälisen vero-oikeuden normit kuitenkin käsittelevät ongelmia, jotka liittyvät valtioiden verotusvaltaan ja sen ulottuvuuteen. (Helminen 2001.)

Edellä mainittuja säännöksiä joudutaan soveltamaan lähinnä silloin, kun tulon lähdevaltio ja tulonsaajan asuinvaltio ovat kaksi eri valtiota. Myös silloin, kun varallisuus sijaitsee eri valtiossa kuin missä varallisuuden omistaja asuu, joudutaan soveltamaan kansainvälisen vero-oikeuden säännöksiä. Kyseessä on kunkin maan oma oikeusjärjestelmä, eikä kansainvälinen vero-oikeus siten muodostu kaikkia valtioita koskevista ylikansallisista verotukseen liittyvistä normeista. Voidaan siis puhua esimerkiksi Suomen tai Ruotsin kansainvälisestä vero-oikeudesta, ja jokaisen valtion kansainväliseen vero-oikeuteen kuuluvat normit poikkeavat enemmän tai vähemmän toisistaan. Euroopan Unionin valtioiden osalta EY-oikeus kyllä sisältää kaikkia EU-valtioita koskevia ylikansallisia säännöksiä, mutta hieman suppeammassa merkityksessä. (Helminen 2001.)

Suomen kansainvälinen vero-oikeus koostuu kolmesta erillisestä normikokonaisuudesta, unilateraalista eli puhtaasti sisäisestä verolainsäädännöstä, bilateraalista verosopimuksista ja EY-vero-oikeudesta. Näiden kolmen normikokonaisuuden verovaikutuksen perusteella ratkeaa, kuinka Suomi verottaa tietyssä kansainvälisessä tilanteessa ja missä laajuudessa. Joissakin tilanteissa Suomi ei välttämättä verota ollenkaan. Suomen sisäinen kansainvälinen vero-oikeus muodostuu niistä joko Suomen sisäisistä tai kansallisista verolainsäädännön normeista, jotka koskevat kansainvälisiä taloussuhteita. Sisäisten normien perusteella siis ratkeaa, miten Suomi verottaa, jos muihin kansainvälisen vero-oikeuden lohkoihin kuuluvat normit sallivat verotuksen. (Helminen 2001.)

3.2.2 Ansiotuloverotus

Arvelan työryhmän (2002) mukaan pienituloisten ansioverotuksen taso oli vuonna 2002 kansainvälistä keskitasoa. Sen sijaan keskituloisten kohdalla verotus oli jo ankarampaa ja suurituloisten kohdalla verotus oli kansainvälisessä vertailussa kärkisijoilla. EU-maiden joukossa ainoastaan Tanskassa ja Belgiassa oli kauttaaltaan Suomea korkeampi ansiotuloverotuksen taso. Ruotsissa esimerkiksi vain pienituloisia verotettiin ankarammin kuin Suomessa ja suurituloisia kolme prosenttiyksikköä kevyemmin. (Arvela ym. 2002, 42.) Lisätulon rajaveroasteet ovat kansainvälisessä vertailussa Suomessa kovimpien joukossa kaikissa tuloluokissa, erityisesti suurituloisilla (Arvela ym. 2002, 45). Pienituloisilla tarkoitetaan henkilöitä, joiden ansiotulo on korkeintaan 18 000 euroa vuodessa, ja suurituloisilla ansiotulo ylittää 90 000 euron rajan. (Arvela ym. 2002, 42.)

Vuoden 1996 alusta alkaen Suomessa on ollut voimassa erityinen verohuojennuslaki, joka on kohdennettu ulkomaisille asiantuntijoille. Lakia, jota kutsutaan myös avainhenkilölainaksi, sovelletaan sellaiseen ulkomaalaiseen, joka oleskelee Suomessa ainakin kuusi kuukautta ja toimii sellaisessa erityisasiantuntemusta vaativassa tehtävässä, josta maksetaan kuukausipalkkaa vähintään 5800 euroa. Tällaisen palkansaajan ansiotulosta peritään 35 prosentin lopullinen lähdevero. Avainhenkilölain kaltaista huojennusta käytetään myös Alankomaissa, Belgiassa, Ruotsissa ja Tanskassa. (Arvela ym. 2002.)

Viime vuosina ansiotulojen verorasituksen keventäminen on ollut selkeänä tavoitteena OECD- maissa. Verotuksen alentamislinjaa on päätetty jatkaa lähivuosina monissa maissa. Esimerkiksi Belgiassa, Saksassa ja Tanskassa, joissa ansiotuloa verotetaan varsin ankarasti, on päätetty alentaa veroja tuntuvasti. Belgiassa alennus koskisi muun muassa korkeinta rajaveroprosenttia, joka alennettaisiin vuonna 2002 vallinneesta 62,5 prosentista 50 prosenttiin. Myös Saksassa alennettaisiin rajaveroprosenttia, joka oli 49,8 vielä vuonna 2002. Tavoitteena oli laskea se 42 prosenttiin. Tanskassa ei ole varsinaista ohjelmaa ollut, mutta hallitus on tehnyt periaatepäätöksen aloittaa verokevennykset vuonna 2004. (Arvela ym. 2002, 45.)

EU:n laajentumisen myötä nimenomaan ylimpien marginaaliveroasteiden tarkastelu asettaa Suomelle uusia haasteita. Virossa ja Latviassa ansiotuloja verotetaan tasaverokannalla. Ansiotulojen verokanta on Virossa 26 prosenttia ja Latviassa yhden prosenttiyksikön alempi, 25 prosenttia. Myös Slovakia luopui vuoden 2004 alussa progressiivisesta ansiotuloverotuksesta ja siirtyi verotuskäytäntöön, jossa kaikkia ansiotuloja verotetaan 19 prosentin tasaverokannalla. (TT 2004.)

Edellä mainittujen lisäksi suunnitelmia verokevennyksistä on tehty Norjassa, Ranskassa, Espanjassa ja Itävallassa. Italiassa on suunniteltu siirtymistä kahden rajaveroasteen soveltamiseen erikseen pieni- ja suurituloisille. Euroopan ulkopuolisista maista Yhdysvallat aikoo alentaa ansiotuloverotusta kaikissa tuloluokissa asteittain aina vuoteen 2006 saakka. Saksassa kevennykset oli suunniteltu aloitettaviksi jo vuonna 2003, mutta aloittamista lykättiin vuodella, jolloin verohuojennusohjelman kokonaiskesto aika pitenee vuodella. Lykkäykseen johtivat yleisen taloustaantumisen lisäksi ylimääräiset budjettipaineet, jotka aiheutuivat kesän 2002 tulvavahingoista. Osassa EU-maista budjettien alijäämät ovat olleet ylittämässä Euroopan Unionin vakaus- ja kasvusopimuksessa sovittuja rajoja, minkä vuoksi veroalennusten toteuttamisvauhti saattaa muissakin maissa hidastua. Huomiota onkin tarkoitus kiinnittää enemmän budjettien

tasapainottamiseen tinkimättä kuitenkaan päätavoitteesta, verotuksen keventämisestä keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä. (Arvela ym. 2002, 45-46.)

3.2.3 Yritysverotus

Myös yritysverotuksessa on ollut viime vuosina kehityssuuntana merkittävä verokantojen alentaminen, joka johtuu pääasiassa kansainvälisen verokilpailun voimistumisesta. Parantaakseen verojärjestelmänsä kilpailukykyä valtiot ovat pyrkineet alentamaan verotusta etenkin sellaisissa toiminnoissa, jotka ovat herkkäliikkeitä. (Arvela ym. 2002, 55.)

Nimellisten yhteisöverokantojen keskiarvo oli vielä vuonna 1984 OECD-maissa lähes 50 prosenttia. Vuoteen 2002 mennessä keskiarvo oli laskenut 31,4 prosenttiin, ja EU-maissa se oli tuolloin 32,5 prosenttia. Verokantoja on alennettu jopa kuudessatoista maassa. Suurin verokannan alennus on toteutettu Saksassa, missä yhtiön jakamattomaan voittoon kohdistuva verokanta aleni vuoden 2001 alussa noin 53 prosentista 38 prosenttiin. Myös Luxemburgissa ja Irlannissa on toteutettu merkittäviä veroalennuksia. (Arvela ym. 2002, 55.)

Viimeisen runsaan kymmenen vuoden aikana Suomen yritysverotuksen suunta ei ole ollut kansainvälisen linjan mukainen. Kun pääomaverouudistus tehtiin vuonna 1993, yhteisöverokanta alennettiin 25 prosenttiin, mikä oli kansainvälisestikin alhainen taso. Kuitenkin verokantaa on sen jälkeen nostettu kahteen otteeseen; ensin 28 prosenttiin vuonna 1996 ja 29 prosenttiin vuonna 2000. Nimellinen verokanta on silti ollut Suomessa OECD-maiden alhaisimpia ja EU:n sisälläkin kolmanneksi matalin. (Arvela ym. 2002, 56.)

Monissa maissa on ollut lisäksi voimassa erityisiä käytäntöjä, joissa voidaan poiketa yleisestä verokannasta. Näitä käytäntöjä on sovellettu esimerkiksi pieniin yritystuloihin tai erityistuloihin. Verokannan suuruus on joissakin maissa saattanut riippua myös yhtiön sijaintipaikasta. Näin on usein ollut erityisesti liittovaltioissa. (Arvela ym. 2002, 57.)

Uutena viiteryhmänä voitiin vielä vuonna 2002 pitää Suomen ja muiden EU-maiden näkökulmasta katsottuna kolmeatoista Euroopan Unionin hakijamaata. Vuonna 2002 hakijamaiden yleiset yhtiöverokannat vaihtelivat 15 ja 35 prosentin välillä. Tällöin hakijamaiden yhtiöverokantojen keskiarvo jäi huomattavasti alemmaksi kuin silloisten jäsenmaiden. Varsinkin Virola on erikoinen verotusjärjestelmä, joka poikkeaa erityisen paljon muiden maiden verottami-

sen käytännöistä. Siellä yritysten tuloverotus on poistettu kokonaan ja yritystuloa verotetaan vasta voittoa jaettaessa. (Arvela 2002, 57.) Nuo kolmetoista maata liittyivät Euroopan Unionin jäseniksi 1.5.2004.

Suomen nimellinen verokanta on edelleen aika matala kansainvälisessä vertailussa. Yrityksen tosiasiallisesta tasosta eli efektiivisestä veroasteesta ei kuitenkaan saada aivan oikeaa kuvaa, jos tarkastellaan pelkästään nimellisiä verokantoja. Efektiivisen veroasteen kaava: $\{(\text{legaalinen verokanta} \times \text{verotettava tulo}) / \text{todellinen tulos} \}$. Todelliseen verokantojen tasoon vaikuttaa nimittäin paitsi verokanta, myös veropohja. Veropohjalla tarkoitetaan sitä, kuinka yritysten veronalainen tulo määritellään. Sellaisella yrityksellä, jolla on kapea veropohja, voi olla järjestelmä, joka pitää sisällään esimerkiksi verovapaita tulotyypppejä, laajoja vähennysmahdollisuuksia tai jaksottamissäännöksiä, jotka ovat verovelvolliselle edullisia. Silloin korkeakin verokanta voi johtaa alhaiseen tosiasialliseen verotukseen. (Arvela 2002, 58.)

3.3 Verouudistuksen pääkohdat

3.3.1 Yleistä

Pääministeri Vanhasen hallitus on sopinut ohjelmassaan verojen uudistamisesta. Uudistus koskisi yritys- ja pääomatuloverotusta. Uudistusta on valmisteltu siten, että muutokset voitaisiin toteuttaa vuoden 2005 alusta lähtien. Jo marraskuussa 2003 hallitus antoi kannanoton, jossa selvitettiin yksityiskohtaisemmin uudistuksen sisältöä, mutta varsinaiset esitykset on tarkoitus antaa kevään 2004 aikana. Seuraavaksi käsitellään uudistuksen sisältöä tarkemmin käyden läpi merkittävimpiä yritysverotusta koskevia muutosehdotuksia.

Yksi verouudistuksen pääkohdista on laskea yhteisöverokanta 26 prosenttiin. Hallituksen ehdotus on alentaa yhteisöverokanta 29 prosentista 26 prosenttiin vuonna 2005. Teollisuuden ja työnantajien keskusliitto TT on ehdottanut, että yhteisöverokanta alennettaisiin 25 prosenttiin ja käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot säädettäisiin verovapaiksi kansainvälisen käytännön mukaisesti. (TT 2004.)

Yritysverotusta kevennetään hallitusohjelman mukaan sen vuoksi, että Suomen verojärjestelmän kansainvälinen kilpailukyky vahvistuisi. Lisäksi ohjelmassa todetaan, että osinkoverotusta uudistetaan luopumalla yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä ja verottamalla osinkoja osittain

kahdenkertaisesti, mutta uudistus toteutetaan kuitenkin niin, että pk-yritysten ja niiden maksamien osinkojen verotusta ei kiristetä. (TT 2004.)

Toinen pääkohdistista on laskea pääomaverokantaa. Hallitus on esittänyt pääomaverokantaa alennettavaksi 29 prosentista 28 prosenttiin ja tämän lisäksi myös luopumista yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä. Jälkimmäiseen liittyen hallitus on esittänyt myös, että osinkoverotuksessa siirryttäisiin osittaiseen kahdenkertaiseen verotukseen. TT puolestaan on ollut sitä mieltä, että osinkoveromallia tulisi muuttaa siten, että listaamattomista yrityksistä saatujen verovapaiden osinkojen 90 000 euron yläraja poistettaisiin ja osinkotulojen veronalainen osuus alennettaisiin kauttaaltaan 50 prosenttiin. (TT 2004.) Pääomaverokannan kuten yhteisöverokannankaan alenemiseen ei tässä tutkielmassa perehdytä, vaan keskitytään tarkastelemaan osinkojen ja myyntivoittojen verotuksessa tapahtuneita muutoksia.

Kolmas verouudistuksen kohde on sukupolvenvaihdoksiin liittyvät verokevennykset. Kun yrityksessä tapahtuu sukupolvenvaihdos, perintö- ja lahjaverotukseen liittyy huojennus, jonka nojalla osa verosta voidaan jättää panematta maksuun. Huojennus nojautuu perintö- ja lahjaverolain 55 §:ään. Huojennusta voidaan soveltaa silloin, jos perintöön tai lahjaan sisältyy yritys tai sen osa tai ainakin kymmenen prosenttia sellaisen osakeyhtiön osakekannasta, joka harjoittaa yritystoimintaa. Käytännössä huojennus tarkoittaa sitä, että perintö- ja lahjavero määrätään omaisuuden varallisuusverotusarvon perusteella. (Suomen Yrittäjät 2004, c.)

Uudistuksen myötä sukupolvenvaihdosten verotus tulee kevenemään nykyisestä. Huojennukset koskevat nimenomaan perintö- ja lahjaverotusta. Perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaan sukupolvenvaihdoshuojennusta muutetaan siten, että yritysvarallisuus arvostetaan 40 prosentiksi varallisuuden verotusarvosta. Tämä muutos tulee voimaan jo vuonna 2004. (TT 2004.) Hallitus on esittänyt, että kun huojennuksen määrää lasketaan, niin maatalaan ja muuhun yritykseen kuuluvan varallisuuden arvo alennetaan neljäänkymmeneen prosenttiin niistä määristä, joita on noudatettu varallisuusverotuksessa. Ennen uudistusta laskennan perusteena on ollut täysi verotusarvo. Lain pitäisi tulla voimaan niin pian kuin mahdollista eli heti kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Jos verovelvollinen vaatii, lakia voitaisiin soveltaa myös sellaisiin sukupolvenvaihdoksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut ennen lain voimaantuloa vuoden 2004 aikana. Perintö- ja lahjaverolain muutosesitys on hyväksytty hallituksen toimesta 6.5.2004. Tasavallan presidentti on antanut esityksen eteenpäin eduskunnalle 7.5.2004. (Suomen Yrittäjät 2004, b.)

Muistioissa, jotka ovat liittyneet hallituksen kannanottoon sukupolvenvaihdoksen verotuksesta, todetaan, että perintö- ja lahjaverohuojennuksen vaikutus on alentunut alkuperäisestä. Tämä johtuu siitä, että varallisuusverotusarvot ovat tulleet lähemmäksi käypiä arvoja. Tästä syystä hallitus on esittänyt edellä mainittua tapaa eli sitä, että huojennuksen perusteeksi otetaisiin 40 % varallisuusverotusarvosta koko varallisuusverotusarvon sijaan. Muutos tarkoittaa käytännössä sitä, että maksuun panematta jätettävän perintö- ja lahjaveron määrä lisääntyy. (Suomen yrittäjät 2004,a.)

Verouudistuksen neljäs kohta on varallisuusveron alentaminen. Tässä tutkielmassa se ei ole pääongelmana, mutta uudistukseen kuuluvat varallisuusverotukseen liittyvät pääpiirteet käydään läpi. Varallisuusverotus toimitetaan omaisuuden ja velkojen perusteella. Varat ja velat lasketaan vuoden viimeiseltä päivältä. Jos esimerkiksi verotettava varallisuus on 31.12. tasan 185 000 euroa, on varallisuusveron määrä 80 euroa. Summan ylimenevää osaa verotetaan 0,9 prosentin verokannan mukaan. Varallisuusveron perustetta laskettaessa korkotulon lähdeveron alaisia pankkitalletuksia, joukkolainoja tai mahdollisia säästöhenkivakuutuksia ei oteta lainkaan huomioon. Pörssissä noteerattavien osakkeiden, osaketalletustodistusten ja sijoitusrahasto-osuuksien verotusarvo on 70 prosenttia käyvästä arvosta. (Nordea 17.5.2004.)

Verouudistuksen myötä varallisuusverokanta alennetaan 0,8 prosenttiin ja alaraja verotettavaan varallisuuteen nostetaan 250 000 euroon. (TT 2004.)

Verouudistukseen liittyen Suomen Yrittäjät on kritisoinut veroylijäämien kohtelua ja on siksi vaatinut veroylijäämien huomioon ottamista verouudistuksessa. Suomen Yrittäjien mielestä yritysten käyttämättömät veroylijäämät pitäisi huomioida, kun verouudistusta viedään eteenpäin. Suomen Yrittäjien hallitus on käsitellyt asiaa vuoden 2003 marraskuussa ja ollut sitä mieltä, että oikeus veroylijäämiin tulee säilyttää. Sen mielestä valtio ei voi yksipuolisesti leikata ylijäämiä, jotka ovat jo olemassa ja siten kiristää jälkikäteen yrityksiin jätettyjen voittovarojen verotusta. Kun Saksassa tehtiin vastaavanlaista uudistusta, myönnettiin veroylijäämien käyttämiselle varsin pitkä siirtymäaika. (Suomen Yrittäjät 2003.)

Lisäksi hallitus on esittänyt luovutusvoittoverotuksessa käytettävän hankintameno-olettaman muutosta. Pääsääntöisesti vähintään kymmenen vuoden ajan omistetun omaisuuden kohdalla on käytetty 50 prosentin hankintameno-olettamaa, ja nyt sitä on esitetty laskettavaksi 50 prosentista 40 prosenttiin. (Suomen Yrittäjät 2004, c.)

Suomen Yrittäjien mielestä veroylijäämien menetys ei niinkään muodostu ongelmaksi sille osingon osalle, joka voidaan myös jatkossa jakaa yhdenkertaisella verolla, sikäli kun käyttöön otetaan osittainen verovapausmalli. Sen sijaan kiristynvä osinkovero kohdistuu taannehtivasti niihin yritysten voittovaroihin, jotka on vanhan järjestelmän voimassa ollessa jätetty jakamatta. Varoilla on pyritty siihen, että yritys voi huolehtia työllisyydestä ja sitoumuksista myös heikompina aikoina. Valtio ei ole ehtinyt hyvittää yrityksille yhtiöveron hyvityksen aikana niitä veroja, jotka kohdistuvat yrityksiin jätettyihin voittoihin. Yritysten työllistämiskyky heikkenee, jos veroylijäämät mitätöidään yksipuolisesti, ja on hyvin mahdollista, että sekä koti- että ulkomaisessa omistuksessa olevat yritykset tulevat riitauttamaan asian. (Suomen Yrittäjät 2004, a.)

Huomattava osa yrityksistä ei voi käyttää veroylijäämiä hyväkseen, koska on ollut epäselvää, miten vuodelta 2004 syntyvät ja vuonna 2005 verotettavat osingot tullaan verottamaan. Verolipuisaan yritykset ovat kyllä nähneet veroylijäämien määrän ja ne jäljellä olevat vuodet, jolloin ylijäämiä olisi mahdollista käyttää. (Suomen Yrittäjät 2004, a)

3.3.2 Uusi osinkoveromalli

Hallituksen esityksessä ehdotetaan osinkoverotuksen perusrakennetta muutettavaksi niin, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovuttaisiin. Tällöin yhtiöveron hyvityksestä annettu laki pitäisi kumota. Viimeisen kerran lakia sovellettaisiin osingonsaajan verotuksessa, joka toimitetaan verovuodelta 2004. Henkilöverotuksessa osinko luetaan sen verovuoden tuloksi, jona se on nostettavissa. Siten vuonna 2005 nostettavissa oleviin osinkoihin ei sovellettaisi hyvitysjärjestelmää tilikaudesta riippumatta. Toisaalta vuonna 2004 nostettavissa oleviin osinkoihin hyvitysjärjestelmää puolestaan sovellettaisiin riippumatta siitä, minä tilikautena ne on jaettu. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen aiheuttaa ainakin sen, että osinkoa jakavalle yhtiölle ei enää ole aikaisemman kaltaista perustetta määrätä täydennysveroa. Täydennysverosta säädetään yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 9 §:ssä. Jos täydennysveroa vastaava järjestelmä säilytettäisiin, voitaisiin turvata se, että osinkoihin kohdistuisi aina yhdenkertainen voiton verotus yhtiötasolla. (HE 92/2004.)

Täydennysveron määräämiseen liittyy myös EU:n jäsenvaltioita koskevia seikkoja. Silloin kun täydennysverojärjestelmä liittyy hyvitysjärjestelmään, on täydennysveron määrääminen EU:n jäsenvaltioihin maksettujen suorasisjoitusosinkojen perusteella sallittua. Muuten täyden-

nysveroa voidaan pitää direktiivissä kiellettyinä osingosta menevänä verona, eikä sen määrääminen EU:n jäsenvaltioihin jaetun osingon osalta olisi mahdollista. Hallituksen ehdottamassa osinkoverotusjärjestelmässä ei enää edellytetä, että yhtiö on suorittanut veron osinkona jaettavan voiton perusteella. (HE 2004.)

Uudessa osinkojen verotusjärjestelmässä ei enää määrätä yhtiöveron hyvitykseen ja täydennysveroon liittyvää veroylijäämää. Veroylijäämällähän voitiin vaikuttaa siihen, ettei yhtiö joudu maksamaan voitostaan veroja kahteen kertaan. Koska uudessa järjestelmässä on luovuttu yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä ja siten myös täydennysveron määräämisestä, ei veroylijäämilläkään ole tässä mallissa enää merkitystä. (Niskakangas, WSOY ajantasatuotteet, 2004.)

Veroylijäämillä ei siis enää ole merkitystä, koska yhtiön maksama vero ei vaikuta osinkotulon verotukseen. Siltä osin kuin osinkoja jatkossa verotetaan, ei ole perusteltua tai edes mahdollista, että hyvitystä myönnettäisiin veroylijäämien perusteella tästä kertyvästä verosta. Näin olleen veroylijäämät vaikuttavat osinkoverotuksen toimitukseen viimeisen kerran vuonna 2004. Yhtiöveron hyvitystä ei ole maksettu yhteisölle rahana siinä tapauksessa, ettei sitä osinkoa saaneen yhteisön tappiollisuuden vuoksi ole voitu hyvittää verosta. Siten yhtiöille on voinut kertyä käyttämättömiä hyvityksiä, jotka voidaan lukea seuraavan kymmenen vuoden aikana määrättävien verojen hyvitykseksi. Luonteeltaan näitä hyvityksiä voidaan verrata verosaataviin. Pidetään perusteltuna, että käyttämättömät hyvitykset voidaan hyödyntää nykyisessä 10 vuoden määräajassa hyvitysjärjestelmästä luopumisesta huolimatta. (HE 2004.)

Osingonsaajien verotukseen liittyen hallituksen esityksessä ehdotetaan, että luonnollisten henkilöiden osinkotulojen verotuksessa tehtäisiin ero sen perusteella, onko osinko saatu julkisesti noteeratusta yhtiöstä vai listaamattomasta yhtiöstä. Säännös soveltuisi pörssin päälistan lisäksi muilla listoilla noteerattuihin yhtiöihin. Tällainen rajausta palvelisi myös rajat ylittäviä osinkoja koskevaa neutraalia verotusta. Jakoa päälistaan ja muihin listoihin ei voisi soveltaa ulkomaalaisten yhtiöiden osalta. Hallituksen ehdotus on, että 70 prosenttia listatusta yhtiöstä saadusta osingosta luettaisiin yksityishenkilön pääomatuloksi. Muusta kuin listatusta yhtiöstä saatu osinko jaettaisiin entiseen tapaan verotettavaksi pääomatulona ja ansiotulona. Laskennan perusteena käytettäisiin yhtiön osakekohtaisen matemaattiseen arvoon perustuvaa nettovarallisuutta. (HE 2004.)

3.3.3 Myyntivoittojen verovapaus

Pääministeri Vanhasen hallitus julkisti pääoma- ja yritysverouudistuksesta toukokuussa 2004 lopullisen esityksen, johon oli lisätty muutamia kohtia marraskuun 2003 esityksen jälkeen (Ahosniemi 2004). Keskeisin muutosehdotus koski yrityskauppojen verotusta. Hallitus ehdotti, että yritysten myymien osakkeiden luovutusvoitoista ei jatkossa peritä veroa. Uudistusehdotus annettiin 19.5.2004 eduskunnalle, joka päättää lakimuutoksesta. Yritykset olivat toivoneet tämänkaltaista muutosta verotukseen jo pitkään. Ne periaatteet, jotka on sovittu marraskuussa, pysyvät kuitenkin ennallaan, mutta osinkojen verovapaisiin osuuksiin tehtiin muutamia tarkennuksia. (STT, Keskisuomalainen 20.5.2004.)

Muutosesitykseen liittyy myös se, että yritykset eivät voi tämän jälkeen vähentää yritysten purkutappioita verotuksessa. Sama koskee myydyistä osakkeista aiheutuneita luovutustappioita. Hallitus liitti uudistukseen varakkaita osingonsaajia koskevan esityksen. Sen mukaan sellaiset osinkotulot, jotka tulevat listaamattomista yrityksistä, voidaan vähentää henkilökohtaisessa varallisuusverotuksessa siltä osin kuin ne ylittävät 90 000 euroa. Lisäksi velkaisia ja pienyrittäjiä muistettiin siten, että heille myönnetään kunnallisverotuksen ansiotulovähennys ansiotuloina verotettavista osingoista. Samoin menetellään tavallisten palkansaajien kohdalla. (Ahosniemi 2004.)

3.4 Pörssiyhtiöiden ja listaamattomien osakeyhtiöiden väliset erot

Pääministeri Vanhasen hallituksen ohjelmassa on todettu, että osinkojen verouudistuksessa on joitakin ristiriitaisuuksia. Osinkoverotusta uudistetaan siten, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovutaan ja osingot saatetaan osittain kahdenkertaisen verotuksen piiriin, mutta pk-yritysten ja niiden maksamien osinkojen verotusta ei kuitenkaan kiristetä. Kun muutos tulee voimaan 1.1.2005, luetaan osingoista 70 prosenttia osingonsaajan veronalaiseksi tuloksi. Silloin osingosta menee veroa 28 prosentin pääomaverokannalla 19,6 prosenttia. Tuo luku on hyvin vertailukelpoinen verrattuna esimerkiksi USA:n osinkoverotukseen. Uudistuksen jälkeen yhtiön ja osakkaan osingosta maksama vero on yhteensä 40,5 prosenttia, joka asettuu sekä Euroopan Unionin että OECD:n keskiarvon alapuolelle. (Niskakangas, WSOY yritysjulkaisut 2004.)

Listamattomien osakeyhtiöiden maksamat osingot tulevat uudistuksen toteuttamisen jälkeen olemaan osingonsaajalle verovapaita, mutta vain siltä osin kuin ne alittavat osakkeen matemaattiselle arvolle laskettavan yhdeksän prosentin tuoton. Yhdeksän prosentin tuoton ylittävä osa verotetaan ansiotulona. Verovapaille osinkotuotoille on kuitenkin asetettu enimmäismäärä, 90 000 euroa. Jos osinkotuotot ylittävät verovapauden rajan, luetaan ylimenevä osa saajalleen pääomatulona verotettavaksi tuloksi. Tuolloin veroa menee edellä mainittu 19,6 prosenttia. (Niskakangas, WSOY yritysulkaisut 2004.)

Tätä pörssissä noteeraamattomien yritysten osinkojen verokevennystä kutsutaan yrittäjähuojennukseksi. Sille ei ole olemassa ulkomaisia vertailukohteita, vaan se on suomalainen poikkeus, johon suurimpana syynä on Niskakankaan (2004) mukaan historia. Koska taloudellinen ja yhteiskunnallinen tilanne on ollut epävakaa, ei yrittäjien verotusta ole haluttu kiristää. Niskakangas lisää, että 90 000 euron verovapausrajalle on olemassa perusteet. Kun rajan suuruutta mietittiin, ajatuksena oli, että 99 prosenttia yrittäjistä olisi huojennuksen piirissä, mutta osingoista puolestaan 50 prosenttia kuuluisi verotuksen piiriin. Kaikista osingoista suunnitellun puolet menee noin 9 600 luonnolliselle henkilölle. (Niskakangas, WSOY yritysulkaisut 2004.)

Koska osinkojen verovapausraja on verovelvolliskohtainen, Niskakangas toteaa, että muutoksen myötä syntyy luultavasti houkutus hajauttaa perheyhtiön omistus useaan osaan. Näin ei varmaan tapahtuisi, jos raja olisi yritys- tai perhekohtainen. Nyt hajauttaminen mahdollistaisi sen, että monta 90 000 euron pottia voitaisiin jakaa. Mitä peiteltyyn osingon verotukseen tulee, pitää siitä Niskakankaan mielestä säätää yhtä aikaa muiden muutosten kanssa, ja luultavasti uudistus aiheuttaa myös käyttäytymismuutoksia verovelvollisissa. Käytännössä on kannattavampaa maksaa palkkaa kuin jakaa osinkoja, koska palkka on vähennyskelpoista. (Niskakangas, WSOY yritysulkaisut 2004.)

Kun verovapaudelle määrättiin kattoa, olivat perusteena sekä veronmaksukykyisyyden huomioiminen että kansainvälinen menettelytapa. Verotusta on tarkoituksenmukaista kohdistaa sinne, missä on veronmaksukykyä, ja sitä on suurosinkojen saajilla. Vaikka yrittäjä saattaa kokea joutuvansa maksamaan sekä omat että yrityksensä verot, on tilanne toinen suursijoittajan kohdalla. Melkein kaikissa hyvinvointivaltioissa verotetaan osinkotuloa jo nyt, ja kansainvälisen kilpailun kiristymisen myötä on olennaista, että alhainen yritysverotus varmistetaan.

Myös lisäverotusta voitaisiin Niskakankaan (2004) mukaan painottaa osakaspuolelle, sillä se ei ole niin haavoittuvaa verokilpailulle. (Niskakangas, WSOY yritys­julkaisut 2004.)

Nykyisin yhteisöjen kotimaasta saamiin osinkotuloihin sovelletaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmää. Lähtökohtaisesti osingot ovat verovapaita, sillä vaikka osinko ja siihen liittyvä hyvitys ovat veronalaisia, luetaan hyvitys yhteisön hyväksi ja samaa verokantaa sovelletaan kaikkien yhteisöjen verotuksessa. Siten niin sanottu ketjuverotus on poistettu nykyisessä mallissa. Niskakangas (2004) sanoo, että uuden järjestelmän tavoitteena on yhtä lailla ollut se, että osinkovero ei kertaannu yhtiöiden välisissä osingonjaoissa. Edellytyksenä on lähtökohtainen verovapaus yhteisöjen saamiin osinkoihin. Tietyissä tilanteissa yksityishenkilön saamat osingot ovat veronalaisia, mutta veron välttämistä ei voida sallia siten, että osingot kierrätettäisiin yhtiön kautta. Tarkoituksena on poistaa yhteisöjen osinkotulojen ketjuverotus niin, että estetään mahdollisuus kiertää yksityishenkilön verotus käyttämällä osakeyhtiöomistusta. Kyseessä on nimenomaan yksityishenkilöiden osinkotuloihin kohdistuva verotus. Konserniavustukseen tulee myös muutoksia, mutta ne tullaan toteuttamaan Niskakankaan mukaan vasta vuoden 2006 tai 2007 alussa.

4 YRITYSTEN VEROSUUNNITTELUN MUUTTUMINEN

4.1 Yritysten verosuunnittelun periaatteet

Koska osinkojen jakaminen ja yritysjärjestelyt ovat olennainen osa yritysten verosuunnittelua, voidaan olettaa, että kaavaillut uudistukset muuttavat myös verosuunnittelua. Seuraavaksi esitellään verosuunnittelun perusteita ja käydään läpi julkisuudessa aiheesta käytyä keskustelua. Kantaa uudistukseen on otettu puolesta ja vastaan, mutta suurimmassa osassa lehtiartikkeleita suhtautuminen uudistukseen on melko kielteistä.

Verotuksen suunnittelu on tärkeä osa yrityssuunnittelua. Tarkoituksena on ennakoida verosuunnittelun avulla, miten verot vaikuttavat yrityksen eri aikavälejä koskeviin suunnitelmiin. Lisäksi vaikutukset pyritään osoittamaan yrityksen toiminnasta päättävälle taholle. Myös verotuksen kannalta edullisten toimintavaihtoehtojen esittäminen sekä verohaittojen estäminen mahdollisuuksien mukaan kuuluvat verosuunnittelun tehtäviin. Samoin kirjanpito ja verotus liittyvät Suomessa läheisesti toisiinsa. (Leppiniemi 2002, 15.)

Leppiniemi (2002, 17) on määritellyt verosuunnittelun tavoitteet seuraavasti:

- suunniteltujen toimenpiteiden veroseuraamusten ennakoiminen, kuten investointien vaikutus verotukseen
- sellaisten menettelytapojen etsiminen, joiden avulla yrityksen tavoitteet ovat saavutettavissa mahdollisimman edullisin verokustannuksin; tavoitteena voi olla vaikuttaminen sekä veron määrään että maksuajankohtaan.
- yrityksen rakennetta koskevien ratkaisujen tekeminen niin, että ne turvaavat mahdollisimman suuren liikkumavaran yrityksen verotettavan tulon laskemisessa ja mahdollistavat eri toimenpiteiden veroseuraamusten ennakoinnin mahdollisimman tarkoin ja luotettavasti
- yrityksen rakenneratkaisujen tekeminen niin, että ne ovat mahdollisimman joustavia verolainsäädännön ja verotuskäytännön muuttuessa.
- hallitsemattomien verotustilanteiden estäminen esimerkiksi yllättävien verotulkintojen tai odottamattomien verolainsäädännön muutosten seurauksena.

Verosuunnittelu ei välttämättä johda siihen vaihtoehtoon, joka minimoisi verot, sillä kaikkein taloudellisin ratkaisu ei ole aina verotuksellisesti edullisin. Tyypillisiä verosuunnittelutilanteita ovat esimerkiksi tulossuunnittelu, yritysmuodon valinta, yritysrakenteen valinta tai muutos sekä yrityksen osto ja myynti. Myös sukupolvenvaihdos ja yrityksen kompensatiopolitiikka työntekijöihin ja omistajiin nähden ovat tilanteita, jossa joudutaan verosuunnittelun eteen. Kompensatioilla tarkoitetaan henkilöstön palkka- luontoisetu- ja henkilöstöantikysymyksiä sekä omistajien palkkaan ja osingonjakoon liittyviä ongelmia. Verosuunnittelussa on tavallista, että tuloveron ohella otetaan huomioon muiden verotusmuotojen kuten varallisuus-, varainsiirto- ja lahjaveron sekä sosiaaliturvamenojen vaikutus. (Kankaanpää 2003.)

Yrityksen verosuunnittelu jaetaan kolmeen osaan. Strateginen suunnittelu sisältää edellä mainittuja yritysmuodon ja yritysrakenteen valintaan liittyviä päätöksiä. Yritysrakenteella tarkoitetaan sitä, onko kyseessä esimerkiksi yritysryhmä, konserni vai yksittäinen yritys. Taktisella verosuunnittelulla tarkoitetaan muun muassa omistajan yksityistalouden rahoitustapaa, tilikauden valintaa sekä investointien ajoitusta. Kolmanteen, operatiiviseen suunnitteluun kuuluu toiminnan käytännön ohjaus yksityiskohtaisilla ohjeilla. Näitä voivat olla esimerkiksi inventaariohjeet epäkurantin tavaran havaitsemiseksi. (Kankaanpää 2003.)

Silloin kun yrityksen omistaja on samalla keskeinen rahoittaja, verosuunnittelulla on vaikutusta yritykseltä ja sen omistajilta perittävän veron määrään sekä verotuksen ajoittumiseen. Siten suunnittelulla vaikutetaan myös yrityksen rahoituksen kustannuksiin. Jos verosuunnittelua ajatellaan konkreettisesti, keskeinen kysymys omistajan verotuksessa voidaan asettaa Penttilän (2003) mukaan seuraavasti: ”Kun tuloverotuksessa on tarjolla 29 %:n verokanta, miksi tyytyä tällöin korkeampaan verorasitukseen”. (Penttilä 2003, 338.)

Kun yrityksen pääomatulo-osuutta lasketaan, muodostuu laskennan perusta yrityksen nettovarallisuudesta. Toisaalta nettovarallisuus määrää myös sen osan, joka verotetaan progressiivisen verokannan mukaan, koska se osa, joka jää jäljelle pääomatulon erottamisen jälkeen, on ansiotuloa. Osakeyhtiöissä osingonjakopäätöksillä vaikutetaan pääomatulon määrään, joka mitoitetaan yleensä niin, että osinko on pääomatuloa. Pääomatulo-osingon määrä riippuu kuitenkin osakeyhtiön nettovarallisuudesta, joten nettovarallisuuden määrä on verotusta ajatellen olennaisin lähtökohta. Tämän vuoksi verosuunnittelun alueista tärkeimmäksi on muodostunut

nimenomaan nettovarallisuuden suunnittelu, kun on kyse yrityksen ja sen omistajan verotuksesta. (Penttilä 2003, 339.)

Kun kyseessä on yhtiömuotoinen yritys, voi omistaja tarkastella sitä verosuunnittelutilanteessa paitsi omistajan myös ulkopuolisen näkökulmasta. Silloin voidaan miettiä myös niitä menettelytapoja, joilla yrityksestä voidaan saada pääomatulona verotettavaa tuloa ilman nettovarallisuusperustetta. Kysymykseen voivat tulla esimerkiksi yrityksen ja omistajan väliset oikeustoimet, jotka kerryttävät omistajalle pääomatuloa. Omistaja ei tällöin saa yritystuloa, vaan muuta tuloverolain mukaan verotettavaa varallisuuden kerryttämää tuloa. Pääomatuloa kerryttäviä oikeustoimia käyttämällä varsinainen yritystulo jää siis pienemmäksi. Jos yrityksen nettovarallisuus on pieni tai olematon, tämä menettely on usein ainoa tapa saada pääomatuloa yrityksestä. (Penttilä 2003, 339.)

4.2 Keskustelua verouudistuksesta

4.2.1 Keskustelua osinkojen verotuksesta

Toukokuussa 2004 annetun uudistusesityksen jälkeen monet verotuksen ja talousasioiden asiantuntijat ovat esittäneet mielipiteitään uudistuksen vaikutuksista yritysmaailmaan. Kannanotoja on kuultu niin konsulttiyritysten johtajilta kuin valtiovarainministeriön työntekijöiltä sekä ammattikuntien ja yrittäjien edustajilta.

Uusi osinkoveromalli sisältää siis yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopumisen ja siirtymisen osinkojen osittaiseen kahdenkertaiseen verotukseen. 70 prosenttia listayhtiöiden maksamista osingoista luetaan osingonsaajalle veronalaiseksi pääomatuloksi ja 30 prosenttia on verovapaata. Listaamattomien yhtiöiden kohdalla taas yhtiöiden maksamat osingot ovat saajalleen verovapaita siihen saakka, kun ne alittavat yhtiön nettovarallisuudelle laskettavan yhdeksän prosentin tuoton. Rajan ylittyessä 70 prosenttia osingoista lasketaan saajan ansiotuloksi. Verovapaiden osinkojen määrä on enintään 90 000 euroa vuodessa, ja tämän rajan ylittyessä 70 prosenttia osingoista verotetaan pääomatulona. (TT 2004, HE 92/2004.)

Päätetty osinkoveromalli on kuitenkin TT:n mielestä vastoin hallitusohjelmaa. Teollisuuden ja työnantajain keskusliiton mukaan ongelma aiheutuu lähinnä siitä, että osinkoveromalli sisäl-

tää 90 000 euron henkilökohtaisen leikkurin. Kun osingon määrä on yli 90 000 euroa, ylimenevästä osasta 70 prosenttia on veronalaista, ja varallisuusvero säilyy lähes ennallaan. Keskiuudessa ja suuressa listaamattomassa yrityksessä syntyy tilanne, jossa omistaja joutuu maksamaan huomattavan osan 90 000 euron osinkotulosta varallisuusverona, mikä ei ole omiaan motivoimaan yrittäjää. Perheyrityksille tilanne voi merkitä kasvukynnystä ja jopa heikentää sitä kautta työllistämismahdollisuuksia. Ajatus siitä, että yrityksestä saisi tuottoa vain myymällä yritys tai sen osia ei kuulu pk-yrityksen toiminta-ajatukseen. Omistajat kuitenkin tarvitsevat säännöllisiä osinkotuloja yrityksistä hoitaakseen varallisuusveronsa. Tavoitteena voi olla myös varmistaa, että yritys siirtyy seuraavalle sukupolvelle. (TT 2004.)

Teollisuuden ja Työnantajien mukaan uusi osinkoveromalli yhdessä varallisuusveron kanssa johtaa siihen, että menestyneiden perheyritysten verotus kiristyy tuntuvasti. Tämä koskee etenkin sellaisia perheyrityksiä, jotka ovat kasvuvaiheessa. Verotuksen kiristyminen taas johtaa monimuotoiseen verosuunnitteluun, joka ei ole toivottavaa, koska silloin yritykset tavaltaan pakotetaan hajauttamaan omistusta voidakseen estää kokonaisverorasituksen kiristymisen. Samalla perheyritykset joutuvat tekemään sellaisia verotuksellisia suunnitelmia, joissa osinkotuloa muunnetaan korko- ja vuokratuloksi kevyemmän verotuksen vuoksi. Kuitenkaan ei ole tarkoituksenmukaista, että yritysten myynti houkuttelee enemmän kuin toiminnan jatkaminen. Eikä tavoitteena ole sekään, että erilaisilla velkainstrumenteilla päästään parempaan nettotuottoon kuin käyttämällä rahoitukseen omaa pääomaa. (TT 2004.)

Sammon konsernijohtaja Björn Wahlroos moitti hallituksen esitystä siitä, että verouudistuksella ajetaan yritykset ulkomaiseen omistukseen. Hän perusteli väitettään sillä, että uudistuksen myötä ulkomaisten osakkeiden omistus on suomalaisille kotimaisten yhtiöiden omistusta edullisempää. Suomalaiset yhtiöt eivät hänen mukaansa lähde niin sanotuiksi veropakolaisiksi edullisempiin EU-maihin, mutta omistuksen kannattamattomaksi tekeminen on hänen mielestään huono ratkaisu, ja lisäksi valtio menettää verotuloja yritysten vähentäessä osingonjakoaan. (Ahosniemi 2004/1.)

Valtiovarainministeriön ylijohtaja Lasse Arvela totesi tiedostustilaisuudessa 19.5.2004, että suomalainen veropohja tulee laajenemaan ja koko verojärjestelmä muuttuu monimutkaisemmaksi lisäten verosuunnittelun tarvetta. Toisaalta hän lisäsi, että kun nykyinen järjestelmä tuli voimaan, ei kovin moni ymmärtänyt ensimmäisen viiden vuoden aikana miten se toimii. (Ahosniemi 2004/2.)

Teollisuuden ja elinkeinoelämän edustajat ovat myös antaneet omat kannanottonsa verouudistukseen. Teollisuuden ja Työnantajain Pk-yritysvaliokunnan puheenjohtajan Eero Kotkansaa-
ren mielestä esitys ei tue yrittäjiä. Hän sanoo, että pienet ja keskisuuret yritykset ovat vasta pikku hiljaa menossa mukaan kansainväliseen nousevaan suhdanteeseen, eikä verouudistus ainakaan lisää yrittäjien intoa. Päinvastoin, yrittäjät ovat hänen mukaansa liian helposti lopet-
tamassa yritystoimintaa tai vähintään luopumassa kasvusuunnitelmista, jos kannustusta ei tule. Hän moittii verouudistuksen kehittäjiä siitä, ettei se perustu todelliseen osinkopolitiikkaan ja yrityksen pyörittämiseen liittyvään tietämykseen vaan enemmän teoriaan. (Jaakkola 2004)

Suomen Yrittäjät eivät näe yritysverouudistusta kovin positiivisesti. Heidän mielestään uudis-
tukseen jäi vielä pahoja epäkohtia, joista SY:n johtaja Risto Suominen mainitsi sen, että halli-
tusohjelman lupauksista huolimatta uudistus kiristää monien pienten ja myös menestyvien
keskisuurten yritysten omistajien verotusta. Hallituksella olisi Suominen mielestä ollut oiva
tilaisuus parantaa edellytyksiä yrittämiseen ja lisätä työllisyyttä, mutta se jätti tilaisuuden
käyttämättä. (Jaakkola 2004.)

Teemu Lehtinen Veronmaksajien Keskusliitosta taas pitää hallituksen toukokuussa antamien
uudistusehdotusten linjaa oikeansuuntaisena, jos sitä vertaa marraskuiseen esitykseen. Moni-
mutkaisuudesta myös hän kuitenkin antaa palautetta, sillä kun verosuunnittelu on yritysten
arkipäivää, saattaa monimutkaisuus pahimmillaan aiheuttaa sen, että järjestelmästä tulevai-
suudessa lipsutaan vuosittain johonkin suuntaan. (Jaakkola 2004.)

Negatiivisia kommentteja on tullut myös osakesäästäjien, Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja
Keskuskauppakamarin taholta. Osakesäästäjien puheenjohtajan Jarmo Leppiniemen mielestä
verouudistus ajaa ennätysmäärän yrityksiä lopettamaan toimintansa vuoden 2004 aikana, kun
muutokset eivät vielä ole tulleet voimaan. Hän uskoo erityisesti purkutappioiden vähennys-
kelvottomuuden ajavan monia sukupovenvaihdosta odottavia yrityksiä myymään tai lopetta-
maan toimintansa tässä vaiheessa. Keskuskauppakamarissa ollaan sitä mieltä, että esitys suo-
sii niitä yrityksiä, jotka käyttävät rahoituslähteenään velkapääomaa, ja kun oman pääoman
osuus taseessa alenee, yritysten on vaikeampi kestä kovia aikoja. Lisäksi KKK:ssa todetaan,
että kiristynyt verotus osinkotuloissa on ulotettu entistä pidemmälle, koskemaan myös yritys-
ten saamia osinkotuloja. Vakuutuslalla uudistusta arvostellaan siitä, että pahimmassa tapauk-

sessä vakuutusyhtiöiden osingot tullaan verottamaan useaan kertaan. Vakuutusyhtiöiden sijoittamismahdollisuudet heikentyvät siten, että suomalaisiin pörssiyhtiöihin sijoittaminen ei enää ole niin kannattavaa. Ketjuverotusta ei ole vakuutusyhtiöiden Keskusliiton verolakimiehen Jouko Jormalaisen mielestä onnistuttu poistamaan. (Kauppalehti Online 21.5.2004/1,2,3.)

Voitonjakotavat eivät edelleenkään tule olemaan samanarvoisia, vaikka osinkojen verottaminen muuttuu kovemmaksi. Kun omia osakkeita ostetaan, yritys mitätöi hankkimansa osakkeet, ja osakemäärä vähenee. Teoriassa kurssi nousee silloin, koska osakekohtaisesti lasketut tunnusluvut paranevat. Kun omistaja myy osakkeen, hän hyötyy, sillä myyntivoiton vero on 28 prosenttia. Kun on kysymyksessä pörssiyhtiön osakkeet, veronalaisia on vain 70 prosenttia osingoista. Tomperi toteaa, että verotuksellisesti osingot ovat tehokkaampia, mutta omistaja voi itse ajoittaa veron maksamisen, kun hän ostaa osakkeita takaisin. (Nykänen 2004.)

4.2.2 Keskustelua verouudistuksen vaikutuksista yritysjärjestelyihin

Lisäksi tuleva osakeyhtiölain muutos vaikuttaa Tomperin mukaan omien osakkeiden suosiin, nimenomaan nostavasti. Nykyään yrityksellä on ollut mahdollisuus ostaa omista osakkeista vuoden aikana korkeintaan viisi prosenttia, ja sen on voinut tehdä yhtiökokouksen avulla. Yläraja on Euroopan Unionissa kymmenen prosenttia, ja Tomperi sanoo, että myös Suomessa ollaan menossa siihen suuntaan. Tähän asti suomalaiset yritykset ovat käyttäneet valtuuksistaan kolmestakymmenestä neljäänkymmeneen prosenttiin, joten jatkossakaan niitä ei välttämättä käytetä maksimimäärää. (Nykänen 2004.)

Monien mielestä hallituksen yllättäen päättämä myyntivoittojen verovapaus kohtelee erilaisia yrityksiä eri tavalla. Tämä johtuu erityisesti siitä, että yritykset menettävät mahdollisuuden vähentää purkutappioita ja luovutustappioita verotuksessa. Nokia oli ajanut myyntivoiton verotuksen poistamista voimakkaasti perustellen, että sellaiset suomalaiset kansainväliset yhtiöt, joiden tytäryhtiöiden omistus on Suomessa, hyötyisivät uudistuksesta erityisesti. (Takala 2004.)

Valtiovarainministeriön vero-osaston ylijohtaja Lasse Arvela pitää osakeluovutusten verovapautta yritysverokannan ohella yhtenä keskeisenä kilpailukeinona, koska monissa naapurimaissamme vastaavia muutoksia on jo tehty. Arvelan mukaan muutos helpottaa erityisesti omistusrakenteiden muutoksia yrityksissä ja tarkoituksena on myös luoda kilpailua konserni-

en emo- ja hallintoyhtiöiden sijoittautumiseen. Arvelan mielestä tämä uudistus on ollut ennäkemättömän suuri, mutta myös ennalta arvaamaton. Uudistuksen vaikutuksia on hänen mukaansa vaikea arvioida etukäteen. (Takala 2004.)

Asianajotoimisto Hannes Snellmanissa työskentelevä verolakimies Antti Lehtimaja kertoo, että uudistuksen pitkä valmistelu-aika on aiheuttanut paperipinojen kasvamisen lakimiesten ja konsulttien työpöydillä. Monet toimeksiannot odottavat yksityiskohtien selviämistä, ja juuri luovutusvoittojen verovapaus aiheuttaa Lehtimajan mukaan huomattavasti lisätöitä, kun yrityskauppoja ja yritysrakenteita joudutaan miettimään uudestaan. (Ahosniemi 2004/2.)

Teollisuuden ja työnantajain johtaja Tarmo Korpela näkee uudistuksessa myös hyviä puolia todeten, että hänen mielestään yritysverokannan alentaminen tukee yritysten pysymistä Suomessa ja lisää verotulojen kertymistä Suomeen. Myös myyntivoittojen verotuksen poistaminen on Korpelan mukaan hyvä asia, koska näin Suomi pääsee samaan asemaan Ruotsin, Tanskan, Saksan ja Hollannin kanssa yritysten kotipaikkana. Ainoana negatiivisena seikkana Korpela pitää sitä, että edellä mainittuun muutokseen liittyvä myyntitappioiden vähennyskeltottomuus on joillekin yrityksille heikentävä tekijä. (Jaakkola 2004.)

Konsultti- ja tilintarkastusyhtiö KPMG:n veroasiantuntija Janne Juusela sanoi, että uudistus vaikuttaa paitsi yhtiöihin myös niiden omistajiin. Kun järjestelmä monimutkaistuu ja uudistus on suuri, joutuvat monet yritykset palkkaamaan konsultteja saadakseen neuvoja veroasioiden hoitamisessa. Juusela on sitä mieltä, että kaikenkokoiset yritykset ovat neuvojen tarpeessa, kun osinkoja ei saakaan enää nostaa verovapaasti, mikä oli ennen käytännössä mahdollista. Hänen mukaansa kysymykseen verosuunnittelussa tulevat lähinnä seuraavat asiat: muutokset omistusrakenteissa, omistuksen laajentaminen perhepiirissä ja se, kuinka yritysraakenteesta saataisiin verotuksellisesti mahdollisimman järkevä. Juuselan mukaan myös se on merkittävä muutos, että pankkien ja vakuutuslaitosten saamat osingot ovat jatkossa veronalaisia. Lisäksi hän arvioi luovutusvoittojen verovapautta todeten, ettei usko suomalaisyhtiöiden myynnin ulkomaille kiihtyvän. (Ahosniemi 2004/2.)

Rahoitusalan asiantuntijat uskovat, että omien osakkeiden takaisinostojen määrä kasvaa, jopa kaksinkertaistuu verouudistuksen johdosta. PWC Corporate Financesissa työskentelevä yrityskauppa-asiantuntija Ilkka Nykänen uskoo, että takaisinostojen määrä kasvaa Suomessa muutamana vuoden kuluessa nykyisestä 15 prosentista noin kolmeen kymmeneen prosenttiin. Sil-

loin siirtymä olisi lähemmäs ulkomaisia malleja, sillä esimerkiksi USA:ssa suunnilleen puolet voitoista siirtyy omistajille takaisinostoina. Conventum Corporate Financen analyytikko Jussi Karhunen on yhtä lailla sitä mieltä, että takaisinostojen kaksinkertaistuminen on mahdollista. Karhusen mukaan muutos nähdään suurimmillaan suomalaisten omistamissa yrityksissä, koska ulkomaiset omistajat ovat tehneet takaisinostoja jo aikaisemmin oman verokohtelunsa vuoksi. Karhunen ei kuitenkaan anna mitään aikatauluarviota siitä, kuinka nopeasti takaisinostoja tehdään. (Nykänen 2004.)

5 VEROUDISTUKSEN VAIKUTUKSET

5.1 Tutkimusongelma

Verouudistus koskee useaa verotuksen alutta. Pääasiassa se kohdistuu osinkojen ja yritysjärjestelyjen verotukseen, mihin myös uudistuksesta julkisuudessa käyty keskustelu on liittynyt. Sanoma- ja aikakauslehdissä olleet kirjoitukset antavat sellaisen kuvan, että uudistus on ollut useiden yritysten kannalta monella tapaa huono ratkaisu. Tarkoitus on nyt tutkia, onko todella näin: Ovatko kaikki yritykset sitä mieltä, että verouudistus on huonosti toteutettu?

Tässä tutkielmassa oli tavoitteena saada vastaus tutkimusongelmaan, joka muodostuu kolmesta kyselylomakkeessa käsitellystä kysymyksestä. Ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin, vaikuttaako verouudistus yritysten osingonjakoon. Toiseksi kysyttiin, aiheuttaako verouudistus yritysjärjestelyitä. Kolmas kysymys oli se, miten onnistuneena verouudistusta pidetään. Kysymysten taustalla oli yrityksiin liittyviä tekijöitä kuten koko ja pörssinoteeraus. Näin pyrittiin saamaan vertailupohjaa erikokoisten ja erilaisten yritysten välille.

5.2 Tutkielman suorittaminen

5.2.1 Otos

Tässä tutkielmassa perusjoukko käsittää kaikki Suomen pörssinoteeratut osakeyhtiöt sekä muita, ei listattuja osakeyhtiöitä, joten koko perusjoukon tutkiminen olisi ollut hyvin hankalaa ja vienyt paljon aikaa. Käytännössä olisi ollut mahdotonta tutkia koko perusjoukkoa. Tämän vuoksi päädyttiin otantatutkimukseen. Koska tutkittavana on sekä pörssi- että listaamattomia yrityksiä, perusjoukko koostuu kahdesta osasta. Kaikki pörssiyritykset muodostavat toisen osan, ja kaikki Keski-Suomen listaamattomat osakeyhtiöt toisen.

Otoksen tulee edustaa perusjoukkoa eli sen tulee olla perusjoukon pienoiskuva, jotta tutkimustuloksia voitaisiin pitää luotettavina. Edustava otos on sellainen, että siinä on samoja

ominaisuuksia samassa suhteessa kuin koko perusjoukossa. Silloin päästään estimointivaiheessa mahdollisimman lähelle perusjoukon arvoja. (Heikkilä 1999, 32-33.)

Tutkimukseen mukaan otettavia yrityksiä valittaessa pörssiyrityksistä oli helppo saada kattava otos, koska niitä on Suomessa vain noin sataneljäkymmentä. Näin yli puolet pörssiyrityksistä voitiin ottaa mukaan tutkittavien yritysten joukkoon. Sen sijaan listaamattomien yritysten kohdalla piti miettiä valintakriteereitä eri tavoin. Tarkoituksena oli ottaa tutkittavaksi pieniä, mielellään jopa perheyrityksiä Keski-Suomen alueelta. Ihan kaikista Keski-Suomen kunnista yrityksiä ei ole mukana, mutta ainakin kahdeksasta kunnasta löytyi sopivia yrityksiä.

Sille, että alueeksi valittiin nimenomaan Keski-Suomi, ei ole mitään erityistä perustelua, mutta lähialueena se tuntui sopivalta ja alueella on paljon yrittäjiä. Verolainsäädäntö on koko maassa samanlainen, joten Keski-Suomen yritykset eivät poikkea muun maan yrityksistä verotuksen suhteen. Keski-Suomessa on lisäksi laaja toimialojen kirjo, ja tavoitteena oli saada monen eri alan yrityksiä, jotta tutkimuksesta ei muodostuisi liian yksipuolista. Tutkimuksessa onkin mukana niin teknologia- ja rakennusalan yrityksiä kuin maa- ja metsätalouden, kuljetuksen ja elintarviketeollisuuden parissa toimivia osakeyhtiöitä. Tutkimuskysymysten kannalta toimialalla ei kuitenkaan ole merkitystä.

5.2.2 Kyselyn toteuttaminen

Tutkimus suoritettiin lähettämällä kyselylomakkeet (Liite 1) yrityksille sähköpostitse. Lomake osoitettiin yrityksen koosta riippuen joko yrityksen talousjohtajalle tai toimitusjohtajalle. Joissakin tapauksissa lomake lähetettiin yrityksen yhteyshenkilölle, jota pyydettiin toimittamaan lomake eteenpäin oikealle henkilölle. Lomake on kolmesivuinen, ja se lähetettiin sähköpostin liitteenä. Itse sähköpostissa oli saatekirje (Liite 2), jossa kerrottiin pääasiat tutkimuksesta sekä pyydettiin vastaajia ilmoittamaan, jos he ovat kiinnostuneita tutkimustuloksista.

Kyselylomake pyrittiin laatimaan siten, että siihen olisi mahdollisimman helppo vastata ja ettei täyttämiseen kuluisi kauan aikaa. Lisäksi huomiota kiinnitettiin kysymysten tekniseen muotoon ja selkeyteen. Ainoastaan kaksi ensimmäistä kysymystä vaativat kirjoitetun vastauksen, kaikkiin muihin voi vastata merkitsemällä rastin sopivimpaan kohtaan. Joissakin kohdissa oli myös jätetty tilaa omille, vapaaehtoisille vastauksille.

Kyselylomakkeita lähetettiin 150. Puolet niistä osoitettiin pörssiyrityksille ja puolet listaamattomille yrityksille. Listaamattomat yritykset valittiin Keski-Suomen alueelta sattumanvaraisesti. Lähteenä käytettiin Keski-Suomen kuntien Internet-sivustoilta löydettyjä yritysrekistereitä. Yritykset ovat Jyväskylän, Saarijärven, Jämsänkosken, Keuruun, Hankasalmen, Joutsan, Kuhmoisten ja Äänekosken alueelta. Muutama yritys löytyi Keski-Suomen kauppakamarin kotisivuilta hakemalla.

Pörssiyritysten yhteystiedot saatiin valitsemalla yritys Helsingin Pörssin sivuilta (www.hex.fi), ja hakemalla yrityksen kotisivut joko suoraan yrityksen nimellä tai Google -hakupalvelun avulla. Yrityksen kotisivuilta etsittiin joko talousjohtajan, toimitusjohtajan tai yleisen yhteyshenkilön sähköpostiosoite, johon lomake saatekirjeineen lähetettiin. Pörssiyrityksissä kyselyä ei missään tapauksessa osoitettu toimitusjohtajalle, vaan aina pyrittiin löytämään henkilö, jolla voisi olla paremmin aikaa vastata kyselyyn. Osa kyselyistä lähetettiin kyseessä olevan yrityksen IR- henkilölle, eli sijoittajasuhteista vastaavalle henkilölle, jos sellainen oli erikseen mainittu yrityksen Internet-sivuilla. Saatekirjeessä oli myös pyydetty, että jos vastaanottaja ei ole oikea tai sopiva henkilö vastaamaan kyselyyn, hän lähettäisi sen eteenpäin oikealle henkilölle.

5.3 Tulokset

5.3.1 Saadut vastaukset

Lähetettyihin kyselyihin tuli 53 vastausta. Niistä 46 oli varsinaisia vastauksia, joissa kyselylomake oli täytetty ohjeiden mukaisesti. Suurin osa lähetettiin takaisin sähköpostitse, mutta muutama vastaus oli printattu ja lähetettiin postitse. Tutkielman onnistumisen kannalta oli tärkeää, että vastauksia saataisiin kummastakin ryhmästä, pörssiyrityöiltä ja listaamattomilta yhtiöiltä, ja tämä onneksi toteutui. Pörssissä noteeratuilta yhtiöiltä tuli 22 ja listaamattomilta yrityksiltä 24 vastausta. Varsinaisten palautettujen lomakkeiden lisäksi seitsemän yrityksen edustaja ilmoitti, että ei voi vastata kysymyksiin. Näistä viidessä oli kyseessä pörssiyritys. Neljässä tapauksessa syynä oli sen, että yritys ei voi pörssiyrityksenä vastata kysymyksiin. Tätä perusteltiin muun muassa sillä, että jos kyseisiä tietoja annetaan jollekin taholle, ne pitäisi samaan aikaan antaa kaikkien sijoittajien käyttöön.

Joissakin tapauksissa syy vastaamattomuuteen oli se, että hallitus ei vielä ollut muodostanut kantaansa esitettyihin kysymyksiin. Vaikka yritykset eivät voineet vastata kyselyyn, monet kuitenkin halusivat kommentoida verouudistusta ja sen vaikutusta eri tahoihin. Yhdessä vastauksessa todettiin, ettei osakkaiden puolesta voi ottaa kantaa heidän ajatuksiinsa verouudistuksen vaikutuksista. Eräässä vastauksessa vedottiin kiireeseen ja siihen, että kyselyitä tulee niin paljon, ettei kaikkiin ehtisi millään vastata. Lisäksi yhden yrityksen edustaja totesi, ettei voi vastata kyselyyn, koska tilitoimisto hoitaa kaikki yrityksen verotukseen liittyvät asiat.

Yhden kyselyyn vastaamatta jättäneen yrityksen edustaja kommentoi verouudistusta seuraavasti: *”Aikaa tulee menemään enemmän verosuunnitteluun yritysjärjestelyiden yhteydessä, olivat ne ulkoisia tai konsernin sisäisiä”*. Lisäksi todettiin, että perusteiden muutos aiheuttaa sopeutumistarvetta aina, mutta koska lainsäädäntö sisältää arbitraasimahdollisuuksia eikä ole neutraali, tulee reagoida aivan toisella tavalla. Lopuksi kommentissa sanottiin, että *”Avoir fiscal oli tullut hallituksesta riippumattomista syistä tiensä päähän, mutta muilta osin verouudistus ei saa ainakaan minulta kuin arvosanan huono”*. Sen verran esitettyihin kysymyksiin saatiin vastauksia, että vastauksessa todettiin kyseisen yrityksen tytäryhtiöiden jakavan täydet osingot, jotta veroylijäämiä ei menettäisi.

Toinen verouudistusta kommentoinut mutta vastaamatta jättänyt henkilö oli sitä mieltä, että ehdotettu verouudistus on sijoittajien kannalta hyvin valitettava. Hänen mukaansa *”se tulee todennäköisesti vähentämään suomalaisten pörssiosakkeiden kiinnostavuutta sijoituskohteina ja johtaa vero-optimointiin perustuviin yritysjärjestelyihin, jotka muuten jäisivät tekemättä”*. Lisäksi yksi kyselyyn vastannut pörssiyrityksen edustaja halusi kommentoida uudistusta. Hänen mielestään hallituksen esitys oli sekava ja epäjohdonmukainen. Hän perusteli sitä sanomalla, että *”annettu hallituksen esitys ei vastaa hyvälle verolainsäädännölle asetettuja tavoitteita; tasapuolisuutta, tulkinnan ennustettavuutta ja loogisuutta. Samaan lopputulokseen voisi päästä yksinkertaisemminkin säännöksin”*. Ainakaan nämä verouudistusta kommentoineet henkilöt eivät pidä uudistusta kovin hyvin onnistuneena. Varsinaisissa vastauksissa tuli kuitenkin esiin myös sellaisia mielipiteitä, joissa esitystä pidetään hyvänä, joissakin jopa erittäin hyvänä. Esitystä hyvänä pitäneiden yritysten joukossa oli sekä isoja että pieniä yrityksiä.

5.3.2 Yritysten taustatiedot

Yritysten taustatiedot jakautuivat pääsääntöisesti siten, että pörssiyrityksillä on suurempi liikevaihto ja enemmän henkilöstöä sekä osakkaita kuin listaamattomilla yrityksillä. Ensimmäiseksi kyselylomakkeessa kysyttiin henkilöstön lukumäärää. Alle kymmenen hengen yrityksiä ei ollut pörssiyritysten joukossa ollenkaan, kun taas listaamattomista yrityksistä puolessa työskenteli alle kymmenen henkilöä. Pörssiyrityksistä yhdessä ja listaamattomista yrityksistä kuudessa työskenteli kymmenestä viiteenkymmeneen henkilöä. Henkilöstön koon puolesta välille 50–250 sijoittui viisi pörssi- ja kolme listaamatonta yritystä. Ainoastaan kaksi pörssiyritystä ilmoitti henkilöstönsä määrän asettuvan välille 250–500, sillä suurimman osan pörssiyrityksistä palveluksessa on yli 500 henkilöä. Näitä yrityksiä oli 14, mutta myös kaksi listaamatonta yritystä oli henkilöstömäärältään yhtä suuria. (Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Henkilöstön lukumäärä pörssi- ja listaamattomissa yrityksissä

Pörssiyritys vai listaamaton		Henkilöstön lukumäärä						Yhteensä
		alle 10	10-50	50-250	250-500	yli 500	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	0	1	5	2	14	0	22
	%	,0%	4,5%	22,7%	9,1%	63,6%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	12	6	3	0	2	1	24
	%	50,0%	25,0%	12,5%	,0%	8,3%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	12	7	8	2	16	1	46
	%	26,1%	15,2%	17,4%	4,3%	34,8%	2,2%	100,0%

Toiseksi tiedusteltiin yritysten liikevaihdon suuruutta. Lähes 60 % listaamattomista yrityksistä kuului ryhmään, jonka liikevaihto oli alle 2 000 000 € kun taas pörssiyrityksistä yhdenkään liikevaihto ei ollut niin alhainen. Seuraavan ryhmän liikevaihto oli 200 000–10 000 000 €. Tähän ryhmään kuului kuusi eli neljäsosa listaamattomista yrityksistä ja kaksi pörssiyritystä. Kolmen pörssiyrityksen ja yhden listaamattoman yrityksen liikevaihto sijoittui välille 10 000 000–50 000 000 € ja vain yhden pörssiyrityksen välille 50 000 000–100 000 000 €. Suurimman liikevaihdon, yli 100 000 000 €ryhmään kuului yli 70 % pörssiyrityksistä ja lisäksi kaksi listaamatonta yritystä. (Taulukko 3.)

TAULUKKO 3. Liikevaihdon suuruus pörssi- ja listaamattomissa yrityksissä

Pörssiyritys vai listaamaton		Liikevaihdon suuruus						Yhteensä
		alle 2 000 000 €	2 000 000 - 10 000 000 €	10 000 000 - 50 000 000 €	50 000 000 - 100 000 000 €	yli 100 000 000 €	Ei vas- tausta	
Pörssiyritys	Count	0	2	3	1	16	0	22
	%	,0%	9,1%	13,6%	4,5%	72,7%	,0%	100,0%
Listaama- ton	Count	14	6	1	0	2	1	24
	%	58,3%	25,0%	4,2%	,0%	8,3%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	14	8	4	1	18	1	46
	%	30,4%	17,4%	8,7%	2,2%	39,1%	2,2%	100,0%

Kolmas taustatekijä, jota lomakkeessa kartoitettiin, oli osakkaiden lukumäärä. Tässä vastaukset jakautuivat vielä aikaisempia kysymyksiä selkeämmin. Noin 70 % listaamattomista yrityksistä vastasi osaksmäärän olevan yhden ja kymmenen välillä ja toisessa ääripäässä, yli tuhannen osakkaan ryhmässä puolestaan oli lähes 80 % pörssiyrityksistä. Näiden lisäksi ryhmässä 100 – 500 ja 500 – 1000 osakasta oli kummassakin kaksi pörssiyritystä. Neljällä listaamattomalla yrityksellä oli kymmenestä sataan osakasta ja kahdella yli tuhat. (Taulukko 4.)

TAULUKKO 4. Osakkaiden lukumäärä pörssi- ja listaamattomissa yrityksissä

Pörssiyritys vai listaamaton		Osakkaiden lukumäärä						Yhteensä
		1-10	10-100	100- 500	500-1000	yli 1000	Ei vasta- usta	
Pörssiyritys	Count	1	0	2	2	17	0	22
	%	4,5%	,0%	9,1%	9,1%	77,3%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	17	4	0	0	2	1	24
	%	70,8%	16,7%	,0%	,0%	8,3%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	18	4	2	2	19	1	46
	%	39,1%	8,7%	4,3%	4,3%	41,3%	2,2%	100,0%

5.3.3 Uudistuksen vaikutukset osingonjakoon

Taustatietojen jälkeen kyselyssä tiedusteltiin, onko hallituksen esittämällä suunnitelmilla vaikutusta yritysten osingonjakoon. Kaikista vastanneista 14 yritystä ilmoitti suunnitelmilla olevan vaikutusta, mutta 31 yrityksen osingonjakoon eivät hallituksen esitykset vaikuttaneet. Yksi yritys jätti vastaamatta kysymykseen. (Taulukko 5.)

TAULUKKO 5. Hallituksen suunnitelmien vaikutus osingonjakoon

Pörssiyritys vai listaamaton	Onko hallituksen suunnitelmilla vaikutusta osingonjakoon			Yhteensä
	Kyllä	Ei	Ei vastausta	
Pörssiyritys	8	14	0	22
Listaamaton	6	17	1	24
Yhteensä	14	31	1	46

Seuraavaksi kysyttiin, jakaako yritys vuodelta 2003 enemmän osinkoa kuin aikaisempina vuosina. Suurin osa yrityksistä eli 71,7 prosenttia vastasi kieltävästi. Pörssi- ja listaamattomien yritysten välillä ei ollut suurta eroa, sillä pörssiyrityksistä noin 23 prosenttia ilmoitti jakavansa osinkoa enemmän kuin aikaisemmin ja listaamattomista yrityksistä noin 29 prosenttia. Listaamattomien yritysten joukossa oli siis suhteessa hieman enemmän niitä, jotka jakavat osinkoa enemmän. (Taulukko 6.)

Niiltä kahdeltatoista yritykseltä, jotka vastasivat jakavansa vuodelta 2003 enemmän osinkoa kuin aikaisemmin, kysyttiin tähän vaikuttaneita tekijöitä. Lomakkeessa oli annettu vaihtoehtoisia tapahtumia, joiden vaikutusta osingonjaon lisääntymiseen vastaajat saivat arvioida asteikolla 1-5. Lisäksi oli vapaata vastaustilaa muille mahdollisille syille.

TAULUKKO 6. Jaetaanko osinkoa enemmän kuin aikaisemmin

Pörssiyritys vai listaamaton		Jaetaanko osinkoa enemmän			Yhteensä
		Kyllä	Ei	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	5	17	0	22
	%	22,7%	77,3%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	7	16	1	24
	%	29,2%	66,7%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	12	33	1	46
	%	26,1%	71,7%	2,2%	100,0%

Ensimmäisenä vaihtoehtoisena syynä osingonjaon lisääntymiselle oli osinkoverotuksen kiristyminen. Tämä oli selkeästi eniten osingonjaon lisäykseen vaikuttanut syy, sillä ainoastaan yksi yritys vastasi, ettei verotuksen kiristyminen ollut vaikuttanut sen osingonjakoon. Kaikki muut, yksitoista yritystä ilmoittivat osinkojen verotuksen kiristymisen vaikuttaneen asiaan. Vähän tai jonkin verran kiristyminen oli vaikuttanut kahdeksan yrityksen osingonjakoon, ja paljon tai erittäin paljon kolmen yrityksen osingonjakoon. Listaamattomien yritysten kohdalla vastaus oli useammin ”vähän” tai ”jonkin verran” kuin pörssiyritysten kohdalla, jossa vastauksia oli yhtä paljon vähäisen ja isomman vaikutuksen kohdalla. (Taulukko 7.)

TAULUKKO 7. Osinkoverotuksen kiristymisen vaikutukset

Pörssiyritys vai listaamaton		Osinkoverotuksen kiristyminen						Yhteensä
		Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Erittäin paljon	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	1	2	0	1	1	17	22
Listaamaton	Count	0	3	3	0	1	17	24
Yhteensä	Count	1	5	3	1	2	34	46

Toinen vaihtoehto, käyttämättömät veroylijäämät oli myös lisännyt osingonjakoa monessa yrityksessä. Kahdestatoista yrityksestä neljä ilmoitti veroylijäämien lisännen yrityksen osingonjakoa vähän tai jonkin verran ja kuuden yrityksen osingonjako oli lisääntynyt paljon tai erittäin paljon. Tämä syy oli lisännyt osingonjakoa enemmän listaamattomissa kuin pörssiyrityksissä. Viidestä pörssiyrityksestä kaksi ilmoitti, että käyttämättömät veroylijäämät eivät ole lisänneet osingonjakoa lainkaan, kun taas kaikkien seitsemän listaamattoman yrityksen osinkoihin niillä oli ollut vaikutusta.

Kolmas vaihtoehto oli yhteisöverokannan aleneminen. Kuusi yritystä eli puolet niistä, jotka jakavat osinkoa aikaisempia vuosia enemmän, ilmoitti että yhteisöverokannan aleneminen ei ole syynä lisääntyneeseen osingonjakoon. Yhden pörssiyrityksen osingonjakoon tämä syy oli vaikuttanut vähän ja neljän listaamattoman yrityksen osingonjakoon jonkin verran. Ainoastaan yksi yritys vastasi, että yhteisöverokannan aleneminen vaikutti osingonjaon lisääntymiseen paljon. Enemmän vaikutusta oli siis listaamattomien kuin pörssiyritysten keskuudessa. Kaikista vastanneista yhteisöverokannan aleneminen vaikutti ainoastaan 13 prosenttiin yrityksistä. (Taulukko 8).

TAULUKKO 8. Yhteisöverokannan alenemisen vaikutus

Pörssiyritys vai listaamaton		Yhteisöverokannan aleneminen				Yhteensä
		Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	
Pörssiyritys	Count	4	1	0	0	22
Listaaamaton	Count	2	0	4	1	24
Yhteensä	Count	6	1	4	1	46

Pääomaverokannan alenemisella oli vain hieman enemmän vaikutusta osinkojen lisääntyneeseen jakamiseen kuin yhteisöverokannan alenemisella. Kahdestatoista yrityksestä seitsemän ilmoitti pääomaverokannan alenemisen lisännen osingonjakoa vähän tai jonkin verran, mutta

yksikään vastanneista ei valinnut vaihtoehtoa ”paljon” tai ”erittäin paljon”. Tämä ei siis ollut merkittävä tekijä osinkojen lisääntyneeseen jakamiseen. (Taulukko 9.)

TAULUKKO 9. Pääomaverokannan alenemisen vaikutus

Pörssiyritys vai listaamaton		Pääomaverokannan alentaminen			Yhteensä
		Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	
Pörssiyritys	Count	4	1	0	22
Listaamaton	Count	1	2	4	24
Yhteensä	Count	5	3	4	46

Viimeinen vaihtoehto oli poikkeuksellinen tulos. Neljän aikaisemman vaihtoehdon yläpuolella oli kysymys ”minkä verran seuraavat hallituksen suunnitelmat ovat vaikuttaneet yrityksenne osingonjaon lisäykseen?” mutta viimeinen vaihtoehto oli erillään, koska se ei liity hallituksen suunnitelmiin. Viidestä pörssiyrityksestä yksi vastasi poikkeuksellisen tuloksen vaikuttaneen osingonjakoon vähän. Muut katsoivat, että sillä ei ollut lainkaan vaikutusta. Listaamattomien yritysten kohdalla tilanne oli vähän erilainen. Seitsemästä yrityksestä viisi vastasi, että vaikutusta oli ollut, yhden kohdalla paljon ja loppujen kohdalla vähän tai jonkin verran. (Taulukko 10.)

TAULUKKO 10. Poikkeuksellinen tulos

Pörssiyritys vai listaamaton		Poikkeuksellinen tulos				Yhteensä
		Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	
Pörssiyritys	Count	4	1	0	0	22
Listaamaton	Count	2	2	2	1	24
Yhteensä	Count	6	3	2	1	46

Annettujen vaihtoehtojen lisäksi yksi yritys ilmoitti, että oman pääoman tarve oli osaltaan vaikuttanut siihen, että osinkoa oli jaettu aikaisempia vuosia enemmän. Yhdessä vastauksessa sanottiin, että osin käyttämättömät veroylijäämät ja pienessä yrityksessä osakkeenomistajien rahantarve ovat aiheuttaneet sen, että osinkoa on jaettu enemmän kuin ennen. Eräissä yrityksissä lisääntyneeseen osingonjakoon oli vaikuttanut parantunut tuloskehitys ja yhtiön omistusrakenne.

5.3.4 Uudistuksesta aiheutuneet yritysjärjestelyt

Seuraavaksi kyselyssä tiedusteltiin, aiheuttavatko hallituksen suunnitelmat uusia järjestelyjä yrityksessä ja jos aiheuttavat, niin missä määrin. Vastausvaihtoehtoja olivat muutokset omistuspohjassa, osakekannan jakaminen perheenjäsenille, yritysrakenteen muutokset, toimintojen yhtiöittäminen, yrityksen tai sen osan myynti ja omien osakkeiden takaisinosto. 45,6 prosenttia yrityksistä vastasi, että hallituksen suunnitelmat eivät aiheuta mitään uusia järjestelyitä yrityksessä. Näistä 38 % oli pörssissä noteerattuja ja 62 % noteeraamattomia yrityksiä.

Omistuspohja ei muutu lainkaan 67,4 prosentissa yrityksistä. Omistuspohjan muutokset oli kuitenkin eniten kyllä-vastauksia saanut vaihtoehto, sillä kaikkiaan 15 vastauksessa ilmoitettiin yhtiössä tapahtuvan omistuspohjan muutoksia. Pörssiyrityksistä kuudessa ja listaamattomista yrityksistä neljässä hallituksen suunnitelmat aiheuttavat vähän tai jonkin verran omistuspohjan muutoksia. Paljon muutoksia aiheutuu kahdessa pörssi- ja listaamattomassa yrityksessä. (Taulukko 11.)

Hallituksen suunnitelmien vuoksi yhdeksän yritystä eli noin viidesosa vastanneista ilmoitti jakavansa osakekantaa perheenjäsenille. Näin tapahtuu enemmän listaamattomien yritysten keskuudessa, joista 25 % vastasi myöntävästi luvun ollessa pörssiyritysten kohdalla alle neljetoista. Kummassakin ryhmässä oli yksi yritys, jossa hallituksen suunnitelmat aiheuttavat osakekannan jakamista perheenjäsenille erittäin paljon. Valtaosassa yrityksistä muutoksia ei kuitenkaan tapahdu. (Taulukko 12.)

TAULUKKO 11. Omistuspohjan muutokset

Pörssiyritys vai listaamaton		Omistuspohjan muutokset					Yhteensä
		Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	14	3	3	2	0	22
	%	63,6%	13,6%	13,6%	9,1%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	17	3	1	2	1	24
	%	70,8%	12,5%	4,2%	8,3%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	31	6	4	4	1	46
	%	67,4%	13,0%	8,7%	8,7%	2,2%	100,0%

TAULUKKO 12. Osakekannan jakaminen perheenjäsenille

Pörssiyritys vai listaamaton		Osakekannan jakaminen perheenjäsenille					Yhteensä
		Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Erittäin paljon	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	19	0	2	1	0	22
	%	86,4%	,0%	9,1%	4,5%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	17	1	4	1	1	24
	%	70,8%	4,2%	16,7%	4,2%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	36	1	6	2	1	46
	%	78,3%	2,2%	13,0%	4,3%	2,2%	100,0%

Enemmän kuin osakekannan jakamista perheenjäsenille hallituksen suunnitelmat aiheuttavat yritysrakenteen muutoksia. Vähän tai jonkin verran yritysrakenteet muuttuvat yhdessätoista yrityksessä, joista yhdeksän on pörssiyrityksiä. Paljon tai erittäin paljon muutoksia aiheutuu sen sijaan kahdessa yrityksessä, joista kumpikin on listaamattomia. Noin seitsemässäkymmenessä prosentissa kaikista yrityksistä rakenteet eivät muutu lainkaan. (Taulukko 13.)

TAULUKKO 13. Yritysrakenteen muutokset

Pörssiyritys vai listaamaton		Yritysrakenteen muutokset						Yhteensä
		Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Erittäin paljon	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	13	6	3	0	0	0	22
	%	59,1%	27,3%	13,6%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	19	2	0	1	1	1	24
	%	79,2%	8,3%	,0%	4,2%	4,2%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	32	8	3	1	1	1	46
	%	69,6%	17,4%	6,5%	2,2%	2,2%	2,2%	100,0%

Toimintojen yhtiöittämistä hallituksen verouudistusta koskevat suunnitelmat eivät aiheuta yli 80 prosentissa yrityksiä. Vain kahdeksan yritystä vastasi, että toimintoja yhtiötetään vähän tai jonkin verran. Näistä viisi on pörssi- ja kolme listaamattomia yrityksiä, eli suhteessa yhtiöittämistä tapahtuu hieman enemmän pörssiyrityksissä. (Taulukko 14.)

TAULUKKO 14. Toimintojen yhtiöittäminen

Pörssiyritys vai listaamaton		Toimintojen yhtiöittäminen				Yhteensä
		Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	17	1	4	0	22
	%	77,3%	4,5%	18,2%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	20	3	0	1	24
	%	83,3%	12,5%	,0%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	37	4	4	1	46
	%	80,4%	8,7%	8,7%	2,2%	100,0%

Yrityksen myyntiin samoin kuin yrityksen osan myyntiin on päätymässä yksitoista yritystä. Pörssiyrityksistä kuusi ja pörssissä noteeraamattomista yhtiöistä viisi ilmoitti hallituksen suunnitelmien aiheuttavan yrityksen myynnin tai yrityksen osan myynnin. Pörssiyrityksistä noin 73 prosentissa ja listaamattomista yrityksistä 75 prosentissa verouudistusesitykset eivät aiheuta yrityksen tai sen osan myymistä. (Taulukko 15 ja 16.)

TAULUKKO 15. Yrityksen myynti

Pörssiyritys vai listaamaton		Yrityksen myynti					Yhteen- sä
		Ei lain- kaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Ei vastaus- ta	
Pörssiyritys	Count	16	3	1	2	0	22
	%	72,7%	13,6%	4,5%	9,1%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	18	1	2	2	1	24
	%	75,0%	4,2%	8,3%	8,3%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	34	4	3	4	1	46
	%	73,9%	8,7%	6,5%	8,7%	2,2%	100,0%

TAULUKKO 16. Yrityksen osan myynti

Pörssiyritys vai listaamaton		Yrityksen osan myynti						Yh- teensä
		Ei lain- kaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Erittäin paljon	Ei vas- tausta	
Listaamaton	Count	16	2	2	1	1	0	22
	%	72,7%	9,1%	9,1%	4,5%	4,5%	,0%	100,0%
Pörssiyritys	Count	18	3	1	1	0	1	24
	%	75,0%	12,5%	4,2%	4,2%	,0%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	34	5	3	2	1	1	46
	%	73,9%	10,9%	6,5%	4,3%	2,2%	2,2%	100,0%

Myös omien osakkeiden takaisinostoa tehdään monessa yrityksessä. Kaikista yrityksistä 12 ilmoitti ostavansa omia osakkeitaan hallituksen suunnitelmien vuoksi. Tämä vaihtoehto aiheuttaa aikaisempia vaihtoehtoja selkeämmän eron pörssi- ja listaamattomien yritysten välille. Pörssiyrityksistä yli 40 prosenttia vastasi myöntävästi, listaamattomista yrityksistä ainoastaan 12,5 prosenttia. Pörssiyrityksistä 13,6 % vastasi tekevänsä omien osakkeiden takaisinostoa paljon tai erittäin paljon, kun kaikki omia osakkeita ostanee listaamattomat yritykset vastasivat tekevänsä sitä vain vähän tai jonkin verran. Niitä yrityksiä, joissa ei osteta omia osakkeita takaisin lainkaan, on 71,7 %. (Taulukko 17.)

TAULUKKO 17. Omien osakkeiden osto

Pörssiyritys vai listaamaton		Omien osakkeiden osto						Yhteensä
		Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Erittäin paljon	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	13	2	4	1	2	0	22
	%	59,1%	9,1%	18,2%	4,5%	9,1%	,0%	100,0%
Listaama- ton	Count	20	2	1	0	0	1	24
	%	83,3%	8,3%	4,2%	,0%	,0%	4,2%	100,0%
Yhteensä	Count	33	4	5	1	2	1	46
	%	71,7%	8,7%	10,9%	2,2%	4,3%	2,2%	100,0%

Näiden vaihtoehtojen lisäksi yksi yritys vastasi, että hallituksen suunnittelemat uudistukset aiheuttavat sen, että konsernissa on alettu tarkastella debt/equity -suhdetta yhtiökohtaisesti huomattavasti enemmän.

5.3.5 Hallituksen onnistuminen verouudistusesityksissä

Viimeisenä kyselyssä tiedusteltiin vastaajien mielipiteitä verouudistuksesta. Tavoitteena oli selvittää, pitävätkö yritykset verouudistusta onnistuneena, ja jos pitävät, niin miltä osin. Kyselylomakkeessa oli muutamia vaihtoehtoja, joiden onnistumista vastaajien piti arvioida. Arviointi tapahtui asteikolla yhdestä viiteen: 1 = huonosti, 2 = melko huonosti, 3 = kohtalaisesti, 4 = melko hyvin ja 5 = hyvin. Kaksi vastaajista oli jättänyt vastaamatta tähän osaan kyselystä.

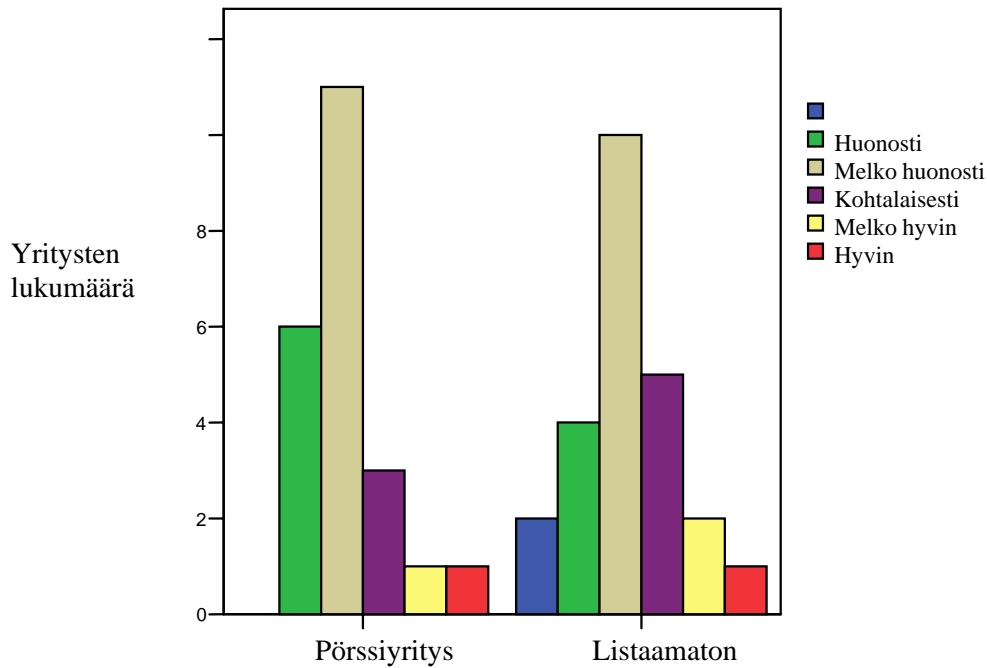
Ensimmäisenä kysyttiin, miten hyvin hallitus on uudistusesityksessään vastaajien mielestä onnistunut osinkojen verotuksessa. Valtaosa yrityksistä, 45,7 %, on sitä mieltä, että hallitus on onnistunut esityksessään melko huonosti. Toiseksi eniten kannatusta sai vaihtoehto ”huonosti”. Sen oli valinnut 21,7 prosenttia vastanneista. 17,4 prosenttia arvioi hallituksen onnistuneen esityksessään osinkojen verotuksen suhteen kohtalaisesti, ja 6,5 prosenttia melko hyvin. Ainoastaan 4,3 prosenttia on sitä mieltä, että hallitus on onnistunut tässä suhteessa esityksessään hyvin. Kaikkiaan 84,8 % yrityksistä on sitä mieltä, että hallitus on onnistunut osinkojen verotusta koskevassa uudistuksessa korkeintaan kohtalaisesti. (Taulukko 18 ja kuvio 2.)

TAULUKKO 18. Hallituksen onnistuminen osinkojen verotuksessa

Pörssiyritys vai listaamaton		Onnistuminen osinkojen verotuksessa						Yhteensä
		Huonosti	Melko huonosti	Kohtalaisesti	Melko hyvin	Hyvin	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	6	11	3	1	1	0	22
	%	27,3%	50,0%	13,6%	4,5%	4,5%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	4	10	5	2	1	2	24
	%	16,7%	41,7%	20,8%	8,3%	4,2%	8,3%	100,0%
Yhteensä	Count	10	21	8	3	2	2	46
	%	21,7%	45,7%	17,4%	6,5%	4,3%	4,3%	100,0%

Toinen uudistuksen alue, jota vastaajat arvioivat, oli onnistuminen yritysjärjestelyjen verotuksessa. Tässä vastauksen jakautuivat tasaisemmin. Vaihtoehdot ”melko huonosti”, ”kohtalaisesti” ja ”melko hyvin” saivat kaikki kannatusta 26,1 prosentilta vastaajista. 10,9 prosenttia arvioi hallituksen onnistuneen tässä suhteessa huonosti ja 6,5 prosenttia hyvin. Kaikkia vaihtoehtoja oli valittu kummankin yritystyhmän keskuudessa, joten selkeitä eroja pörssi- ja listaamattomien yritysten suhtautumisessa ei löytynyt. Yritysjärjestelyiden verotusta koskevaa ehdotusta pidetään kuitenkin parempana kuin osinkoja koskevaa, sillä 32,6 % arvioi hallituksen onnistuneen tässä melko hyvin tai hyvin luvun ollessa osinkoverotuksen kohdalla vain 10,8 %. (Taulukko 19.)

KUVIO 2. Onnistuminen osinkojen verotuksessa

TAULUKKO 19. Hallituksen onnistuminen yritysjärjestelyiden verotuksessa

Pörssiyritys vai listaamaton		Onnistuminen yritysjärjestelyiden verotuksessa						Yhteensä
		Huonosti	Melko huonosti	Kohtalaisesti	Melko hyvin	Hyvin	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	2	7	4	8	1	0	22
	%	9,1%	31,8%	18,2%	36,4%	4,5%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	3	5	8	4	2	2	24
	%	12,5%	20,8%	33,3%	16,7%	8,3%	8,3%	100,0%
Yhteensä	Count	5	12	12	12	3	2	46
	%	10,9%	26,1%	26,1%	26,1%	6,5%	4,3%	100,0%

Kolmantena lomakkeessa kysyttiin hallituksen onnistumista yrityskauppojen verotuksessa. Suurin osa vastaajista, 30,4 % valitsi vaihtoehdon ”kohtalaisesti”. 23,9 %:n mielestä hallitus on onnistunut yrityskauppojen verotuksessa melko hyvin ja 21,7 %:n mielestä melko huonos-

ti. Vaihtoehdon ”huonosti” valitsi 13 prosenttia. Ainoastaan 6,5 prosenttia katsoi hallituksen onnistuneen tässä suhteessa hyvin. (Taulukko 20.)

TAULUKKO 20. Onnistuminen yrityskauppojen verotuksessa

Pörssiyritys vai listaamaton		Onnistuminen yrityskauppojen verotuksessa						Yhteensä
		Huonosti	Melko huonosti	Kohtalaisesti	Melko hyvin	Hyvin	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	2	6	7	6	1	0	22
	%	9,1%	27,3%	31,8%	27,3%	4,5%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	4	4	7	5	2	2	24
	%	16,7%	16,7%	29,2%	20,8%	8,3%	8,3%	100,0%
Yhteensä	Count	6	10	14	11	3	2	46
	%	13,0%	21,7%	30,4%	23,9%	6,5%	4,3%	100,0%

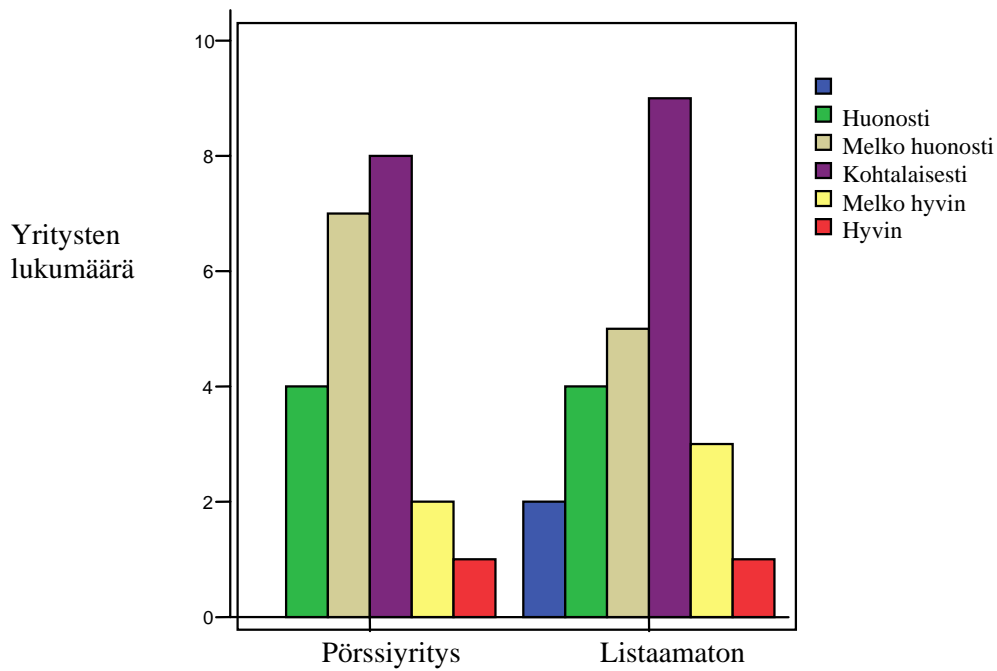
Viimeiseksi vastaajat saivat arvioida, kuinka hyvin hallitus on verouudistusesityksissään onnistunut kokonaisuutena. Reilu kolmasosa sekä pörssi- että listaamattomista yrityksistä arvioi hallituksen onnistuneen siinä kohtalaisesti. Pörssiyrityksistä 31,8 % ja listaamattomista 20,8 % arvioi onnistumisen melko huonoksi ja noin 17 prosenttia kummastakin ryhmästä huonoksi. Melko hyvin hallitus on onnistunut 10,9 prosentin mielestä kaikista yrityksistä ja hyvin 4,3 prosentin mielestä. Huomattavaa on, että jopa 80,5 % kaikista yrityksistä on sitä mieltä, että hallitus on onnistunut verouudistusesityksessä kokonaisuutena huonosti, melko huonosti tai kohtalaisesti. (Taulukko 21 ja kuvio 3.)

Näiden vaihtoehtojen lisäksi yksi yritys oli ottanut kantaa pienyrityksen verotuksen pikaiseen muutokseen. Sen mukaan pienyritysten verotuksessa, mukaan lukien ansiotulo- yritys- ja arvonlisävero, oli onnistuttu huonosti. Vastauksessa todettiin myös, että pienyritysten verotus vaikuttaa myös työllisyyteen ja senkin vuoksi hallitus on onnistunut suunnitelmissaan huonosti.

TAULUKKO 21. Onnistuminen kokonaisuutena

Pörssiyritys vai listaamaton		Onnistuminen kokonaisuutena						Yhteensä
		Huonosti	Melko huonosti	Kohtalaisesti	Melko hyvin	Hyvin	Ei vastausta	
Pörssiyritys	Count	4	7	8	2	1	0	22
	%	18,2%	31,8%	36,4%	9,1%	4,5%	,0%	100,0%
Listaamaton	Count	4	5	9	3	1	2	24
	%	16,7%	20,8%	37,5%	12,5%	4,2%	8,3%	100,0%
Yhteensä	Count	8	12	17	5	2	2	46
	%	17,4%	26,1%	37,0%	10,9%	4,3%	4,3%	100,0%

KUVIO 3. Onnistuminen verouudistuksessa

5.3.6 Tulosten tiivistelmä

Lähes 70 prosenttia yrityksistä vastasi kyselyssä, että hallituksen suunnitelmilla ei ole minäänlaista vaikutusta niiden osingonjakoon. Kaikista yrityksistä noin joka neljäs ilmoitti jakavansa osinkoa aikaisempia vuosia enemmän. Vastauksissa ei kaiken kaikkiaan ole suuria eroja pörssi- ja listaamattomien yritysten välillä. Osingonjaon lisääntymiseen vaikuttaa eniten osinkoverotuksen kiristyminen. Pääomaverokannan alentaminen lisää vastausten mukaan osingonjakoa melkein yhtä monessa yrityksessä kuin muutokset osinkoverotuksessa, mutta vaikutus ei ole niin suuri. Yhteisöverokannan aleneminen ja poikkeuksellinen tulos ovat syynä osingonjaon lisääntymiseen yhtä monessa yrityksessä, mutta kumpikaan näistä tekijöistä ei aiheuta kovin suurta muutosta.

Kysytyistä järjestelyistä eniten aiheutuu muutoksia omistuspohjassa, sillä 30 %:ssa yrityksiä tapahtuu omistuspohjan muutoksia, hieman enemmän pörssi- kuin listaamattomissa yrityksissä. Myös yritysraakenteen muutoksia aiheutuu lähes yhtä monessa yrityksessä. Yritysryhmien välillä on selkeä ero: yritysraakenteet muuttuvat melkein puolessa pörssiyrityksistä, mutta vain joka kuudennessa listaamattomassa yrityksessä.

Yrityksen tai sen osan myyntiä suunnitellaan vajaassa neljäsosassa yrityksistä samoin kuin omien osakkeiden takaisinostoa. Osakkeiden takaisinostoa tapahtuu selvästi useammin pörssi- kuin listaamattomissa yrityksissä, tosin yleensä vastaus oli ”vähän” tai ”jonkin verran”. Vain joka viidennessä yrityksessä jaetaan osakekantaa perheenjäsenille. Toimintojen yhtiöittämistä tapahtuu vielä hieman vähemmän, yhteensä kahdeksassa yrityksessä.

Viimeisen kysymyksen vastauksissa oli eniten hajontaa. Näkyvimmin vastauksista tuli esille se, että ainakaan kokonaisuutena verouudistusta ei pidetä yritysten näkökulmasta katsottuna kovin hyvänä. Vain 15 prosenttia vastanneista pitää uudistusta kokonaisuutena hyvänä tai melko hyvänä. Yritysjärjestelyiden ja yrityskauppojen suhteen hallitus on onnistunut uudistuksessa paremmin, sillä yli kolmekymmentä prosenttia vastasi tähän kohtaan ”hyvin” tai ”melko hyvin”. Osinkojen verotuksen osalta uudistusta sen sijaan pidetään todella huonona, koska ainoastaan kymmenesosa antoi osinkoverouudistukselle arvosanan hyvä tai melko hyvä.

Kaikista neljästä kohdasta laskettuna keskimäärin 45 % antoi verouudistukselle huonon tai melko huonon arvosanan. Kohtalaisesti uudistuksessa oli onnistuttu keskimäärin 28 %:n mielestä, eli arvosanan ”hyvin” tai ”melko hyvin” antoi keskimäärin vain alle neljäsosa kaikista yrityksistä.

6 JOHTOPÄÄTELMIÄ

Lopuksi pyrin tuomaan esille omia ajatuksiani tutkielman onnistumisesta ja tekemään johtopäätelmiä tutkielman tuloksista. Tämän tyyppisen kyselytutkimuksen tuloksista ei voi saada selville kovin seikkaperäisiä ja yksityiskohtaisia näkemyksiä, vaan vastaukset ovat hyvin yleisluontoisia. Pyrin kuitenkin pohtimaan myös mahdollisia syitä vastaamatta jättämiseen.

Kyselylomakkeita lähetettiin 150. Vastauksia ja kommentteja tuli takaisin yhteensä 53 eli 35 prosenttia. Vastauksia tuli aika vähän, ja suuremmalla vastausprosentilla tuloksista olisi voinut saada hieman tarkempia. Näin alhaisen vastausprosentin pohjalta tehdyn tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää, vaan ne ovat lähinnä suuntaa antavia. Se, mikä vastauksissa oli todella onnistunutta, oli tasainen jakauma listaamattomien ja pörssiyritysten välillä. Varsinaisista 46 vastauksesta 22 tuli pörssiyrityksiltä ja 24 listaamattomilta, joten ryhmät olivat melkein samankokoiset.

Vastauksia ei voida pitää yleistettävänä senkään vuoksi, että jakauma voi olla vino. Yritykset ovat voineet jättää vastaamatta sen vuoksi, että verouudistus ei varsinaisesti koske tai kiinnosta niitä, jolloin vastaukset olisivat olleet varsin yksipuolisia. Toisaalta myös ne yritykset, joita verouudistus eniten haittaa, ovat saattaneet olla vastaamatta. Missään vastauslomakkeessa ei nimittäin suorasanaisesti haukutta uudistusta, vaikka sellaisia kommentteja olisi voinut odottaa. Ja jos vertaa vastauksia tiedotusvälineissä käytyyn keskusteluun, ne olivat varsin hillittyjä ja vähäsanaisia.

Etenkin pörssiyritysten kohdalla vastaamatta jättäminen on todennäköisesti johtunut monessa yrityksessä siitä, että mitään tietoja ei ole haluttu antaa julkisuuteen kovin varhaisessa vaiheessa. Jotkut yrityksethän ilmoittivat, etteivät ne voi luottamuksellisestikaan antaa tietoja eteenpäin. Kaikissa yrityksissä ei sitä paitsi ollut vielä tehty päätöksiä lomakkeessa kysytyistä asioista. Minkään yrityksen nimeä ei ole mainittu tutkielmassa. Koska osa halusi, ettei nimeä mainita, en halunnut tasapuolisuuden vuoksi tuoda yhdenkään yrityksen nimeä julki tutkielmassani.

Osassa yrityksistä verotuksen tai muiden taloushallinnon asioiden hoitaminen voi olla ulkoistettu siten, että yrityksessä työskentelevät ihmiset eivät välttämättä tiedä, miten verouudistus on vaikuttanut heidän toimintaansa. Tämä on voinut olla yhtenä syynä vastaamattomuuteen. Ainakin yksi pienehkö yritys ilmoitti vastauksessaan, että tilitoimisto hoitaa sen verotusasiat, joten kysymyksiin on vaikea vastata.

Vastausten analysoinnissa käytettiin SPSS-ohjelmaa, jotta tietoja voitaisiin esittää taulukoiden ja pylväiden muodossa. Tuloksia olisi ollut mielenkiintoista analysoida myös kehittyneemmillä menetelmillä, kuten tilastollisilla analyyseilla tai määrittämällä muuttujien välisiä korrelaatioita. Aineisto oli kuitenkin niin suppea, että se ei onnistunut. Analysointi jäi siis melko alkeelliselle tasolle, mutta toisaalta sekä taulukot että pylväät ovat havainnollisia ja auttavat tulosten hahmottamisessa.

Yllättävintä tuloksissa oli mielestäni se, että minkään kysymyksen kohdalla ei ollut merkittäviä eroja kahden vastaajajoukon välillä. Kummastakin ryhmästä oli valittu kaikkia eri vastausvaihtoehtoja lähes jokaisen kysymyksen kohdalla. Muutamissa yksittäisissä kohdissa vastausten väliltä löytyi eroja. Esimerkiksi omien osakkeiden takaisinostoa oli tehnyt verouudistuksen vuoksi vain kolme listaamatonta yritystä, kun pörssiyrityksistä yhdeksän eli 40 prosenttia ilmoitti ostaneensa omia osakkeita takaisin.

Mielestäni selkeimmin tutkimustuloksista kävi ilmi, että verouudistusta ei yritysmaailmassa pidetä hyvänä, eikä sen katsota kannustavan yrittämiseen. Etenkin osinkojen verotuksen kiristämistä pidettiin huonona ratkaisuna, sillä vain kymmenesosa kaikista vastanneista piti uudistusta osinkoverotuksen kannalta onnistuneena. Osinkoverotusta onnistuneena pitäneiden joukossa oli vain hieman enemmän listaamattomia kuin pörssiyrityksiä, joten tässä ei ollut havaittavissa selkeitä eroavaisuuksia erilaisten osakeyhtiöiden välillä.

Yksi olennainen seikka on mielestäni se, että koska verouudistus on vielä aivan tuore, todellisia ja lopullisia vaikutuksia ei kukaan voi vielä tietää. Jos uudistuksen aiheuttamia muutoksia yrityksissä tutkittaisiin esimerkiksi viiden vuoden päästä, voisivat tulokset olla hyvin erilaisia. Uudistusta on puitu julkisuudessa paljon. Se on voinut aiheuttaa osalle yrityksistä paineita siitä, kuinka niiden tulisi toimia tai minkälaisia päätöksiä niiden pitäisi tehdä uudistuksen voimaantulemisen jälkeen. Kuten valtiovarainministeriön ylijohtaja Lasse Arvela totesi tiedostustilaisuudessa toukokuussa 2004, ei kovin moni ymmärtänyt ensimmäisen viiden vuoden

aikana, miten nykyinen järjestelmä toimii. Voi olla hankalaa arvioida uudistuksen vaikutuksia, kun uusia verokäytäntöjä ei vielä ole edes käytännössä testattu.

LÄHTEET

PAINETUT LÄHTEET

- Ahosniemi, A. 2004. Wahlroos: Verouudistus ajaa yritykset ulkomaisten kapitalistien käsiin. Kauppalehti 19.5.2004, 6. (1)
- Ahosniemi, A. 2004. Uudistus tuo paljon lisätöitä konsulteille. Kauppalehti 21.5.2004, 5. (2)
- Alkula, T., Pöntinen, S., Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva: WSOY.
- Arvela, L., Juusela, J., Halén, M., Vanhanen, J. 2002. Kilpailukykyiseen verotukseen. Helsinki: Valtiovarainministeriö.
- Erätuuli, M., Leino, J., Yli-Luoma, P. 1994. Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteissä. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.
- Fowler, F. 1988. Survey research methods. Beverly Hills: Sage Publications
- Fowler, F. 1990. Standardized survey interviewing. Minimizing interviewer-related error. Newbury Park: Sage Publications.
- Hagelberg, J. & Kolu, K. 1982. Tutkimus eräästä kunnallisesta verouudistusesityksestä yrityksiin kohdistuvien verotusseuraamusten kannalta. Jyväskylän Yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Pro gradu –tutkielma.
- Hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi. 2003.
- HE 92/2004. Hallituksen esitys eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi.
- Heikkilä, T. 1999. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Helminen, M. 2001. Kansainvälinen verotus. Yritys-cd-rom. (Päivitetty 8.1.2003)
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2002. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Jaakkola, J. 2004. Esitys ei tue ”yrittäjyyden myrskyä”. Kauppalehti 21.5.2004, 5.
- Jyrinki, E. 1976. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.
- Järvenoja, M. 2002. Osinkoverotus. Jyväskylä: Gummerus.
- Kauppakaari ja Tilintarkastajien Oy - Ernst & Young. 2002. Yrityksen verosuunnittelu 2002. Jyväskylä: Gummerus.

- Ketola, A. 2001. Yhteisöveron tarkistaminen ja ennustaminen yksittäisen kunnan kannalta. Jyväskylän Yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Pro gradu –tutkielma.
- Kettunen, O. 1986. Konsernimuodostuksen edullisuudesta pienehkössä perheyriyksessä verrattuna yksittäiseen osake- tai kommandiittiyhtiöön: verotuksellinen tarkastelu. Jyväskylän Yliopisto. Taloustieteiden laitos. Pro gradu –tutkielma.
- KKK: Osinkovero jäi liian kireäksi. 2004. Kauppalehti. 21.5.2004, 5.
- Koponen, J. 2003. Osingonjakajan verokirja. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kröger, O. 2000. Osakeyhtiöiden verotuksen investointikannustimet. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Leppiniemi, J. 2002. Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. Jyväskylä: Gummerus.
- Metsämuuronen, J. 2000. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Vöru: Jaabes OÜ.
- Nykänen, P. 2004. Osinkomuutos kannustaa omien osakkeiden ostoon. Kauppalehti. 21.5.2004, 6.
- Osakesäästäjät: Verouudistus ajaa yrityksiä lopettamaan tänä vuonna. 2004. Kauppalehti. 21.5.2004, 5.
- Penttilä, S. 2003. Yrityksen omistajan tuloverotus. Jyväskylä: Gummerus.
- Poutiainen, M. 1991. Pääomatuloverotuksen yhtenäistäminen EY-maissa: kansalliset verotuskäytännöt versus kansainvälinen yhteistyö. Jyväskylän yliopisto. Taloustieteen laitos. Pro gradu –tutkielma.
- Rantala, I. 2001. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: Gummerus, 86-99.
- Rauhala, H. 2003. Osingonirtoamispäiväilmiö Helsingin Pörssissä. Jyväskylän Yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Pro gradu –tutkielma.
- Romppainen, L., Raunio, M., Kotiranta, K., Ukkola, O. 2000. Osakeyhtiön varojen jakaminen ja verotus. Jyväskylä: Gummerus. (Kustantaja: KHT-yhdistyksen palvelu, Helsinki)
- Takala, P. 2004. Myyntivoiton verovapaus suosii kansainvälisiä yrityksiä. Kauppalehti 21.5.2004, 4.
- Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto. 2004. Turvaako verouudistus Suomen Kilpailukyvyn? Helsinki.
- Tomperi, S. 2002. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. Porvoo: WS Bookwell Oy.

- Vaheristo, P. 1987. Yrityksen muodonmuutosprosessi: verotuksellinen tarkastelu. Jyväskylän Yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Pro gradu –tutkielma.
- Vakuutusala: Ketjuverotus vaarantaa sijoitukset Suomeen. 2004. Kauppalehti 21.5.2004, 5.
- Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: Gummerus, 100-112.
- Veropaketti sai sokerikuorrutuksen. 2004. Keskisuomalainen 20.5.2004, 9.
- Viikari, N. 1998. Taseyhtiökaupat ja yhtiöveron hyvitys. Turku: Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.
- WSOY Yritystieto-sarja. 2001. Yritysverotus 21: Sulautuminen.
- WSOY Yritystieto-sarja. 2001. Yritysverotus I-II 22: Jakautuminen.
- WSOY Yritystieto-sarja. 2002. Yritysverotus 33: Yrityksen myynti ja lopettaminen.
- Äimä, K. 2003. EY-oikeuden vaikutukset välittömään verotukseen. Helsingin yliopisto. Julkisoikeuden laitos. Licensiaatintyö.

INTERNET-LÄHTEET

- Kankaanpää, M. 2003. Yrityksen tulossuunnittelu ja tilinpäätös. Luentomoniste. Saatavilla www-muodossa:<URL:http://www.uwasa.fi/ktt/lasktoim/LAS124/ Luennot-sa7.doc> 26.2.2004
- Niskakangas, H. 2004. saatavilla www-muodossa: URL<http://yritysjulkaisut.wsoy.fi/www/yj.nsf/docs/verouudistus> 18.5.2004. WSOY Ajantasatuotteet, Yritysjulkaisut 2003.
- Nordea: Sijoitusopas. Saatavilla www-muodossa: <URL:http://www.nordea.fi/fin/hen/sasi/opas_verotus_varallisuusvero.asp?navi=sijoitusopas&item=opas_verotus> 17.5.2004.
- Suomen Yrittäjät. 2004,a. Saatavilla www-muodossa:<URL: http://www.yrittajat.fi/sy/bulletin.nsf/b9bba93dc826842e00256a6b00336cc5/bdcb71017ceabbf2c2256de30045b251?OpenDocument Suomen yrittäjät >17.5.2004
- Suomen yrittäjät. 2004, b. Sukupolvenvaihdosten verotus kevenee. Saatavilla www-muodossa:<URL:http://www.yrittajat.fi/sy/bulletin.nsf/b9bba93dc826842e00256a6b00336cc5/3b75fcb5de364244c2256e8d0046387b?OpenDocument>17.5.2004.

Suomen Yrittäjät. 2004, a. Verouudistus. Saatavilla www-muodossa:<URL:<http://www.yrittajat.fi/yritysporssi/home.nsf/pages/F8F5DC2665D72729C2256E470047240E>>
18.5.2004

Survey eli kyselytutkimus. 2004. Saatavilla www-muodossa:<URL:<http://www.mwtodix.com/showres.dll/fi/index>>. 21.2.2004.

LIITTEET

LIITE 1:

Kyselylomake

1. Taustatiedot

Yrityksen nimi:

Toimiala:

Merkitse seuraavien kysymysten kohdalle rasti (x) sopivimman vaihtoehdon perään.

Noteerataanko yrityksenne osakkeet pörssissä?

	Kyllä	Ei			
Henkilöstön lukumäärä:	alle 10	10-50	50-250	250-500	yli 500
Yrityksen liikevaihto:	alle 2 000 000 €			2 000 000 – 10 000 000 €	
	10 000 000 – 50 000 000 €			50 000 000 – 100 000 000 €	
	yli 100 000 000 €				
Osakkaiden lukumäärä:	1-10	10-100	100-500	500-1000	yli 1000

2. Onko hallituksen yritysverotusta koskevilla suunnitelmilla vaikutusta yrityksenne osingonjakoon?

Kyllä Ei

Jakaako yrityksenne vuodelta 2003 enemmän osinkoa kuin edellisiltä vuosilta?

Kyllä Ei

Jos vastasitte ei, siirtykää kysymykseen 3, jos kyllä, vastatkaa seuraaviin kysymyksiin.

Minkä verran seuraavat hallituksen suunnitelmat ovat vaikuttaneet yrityksenne osingonjaon lisäykseen?

	Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Hyvin paljon
Osinkoverotuksen kiristyminen	1	2	3	4	5
Käyttämättömät veroylijäämät	1	2	3	4	5
Tuleva yhteisöverokannan alentaminen 29:stä 26 %:iin	1	2	3	4	5
Tuleva pääomaverokannan alentaminen 29:stä 28 %:iin	1	2	3	4	5

Minkä verran yrityksenne osingonjaon lisäykseen on vaikuttanut

Poikkeuksellinen tulos	1	2	3	4	5
Muu syy, mikä?					

3. Missä määrin suunnitellut uudistukset aiheuttavat seuraavia järjestelyjä yrityksessänne?

	Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Hyvin paljon
Muutokset omistuspohjassa	1	2	3	4	5
Osakekannan jakaminen perheenjäsenille	1	2	3	4	5
Yritysrakenteen muutokset	1	2	3	4	5
Toimintojen yhtiöittäminen	1	2	3	4	5
Yrityksen myynti	1	2	3	4	5
Yrityksen osan myynti	1	2	3	4	5
Omien osakkeiden takaisinosto	1	2	3	4	5
Muu, mikä?					

4. Miten hyvin hallitus on mielestänne onnistunut seuraavien verouudistusesitysten suhteen?

	Huonosti	Melko huonosti	Kohtalaisesti	Melko hyvin	Hyvin
Osinkojen verotuksen suhteen	1	2	3	4	5
Yritysjärjestelyjen verotuksen suhteen	1	2	3	4	5
Yrityskauppojen verotuksen suhteen	1	2	3	4	5
Kokonaisuutena	1	2	3	4	5
Jonkin muun suhteen, minkä?					

Kiitokset vastauksista! Voitte palauttaa lomakkeen sähköpostitse osoitteella meaijane@cc.jyu.fi tai tulostettuna osoitteella Marja Äijänen, Keskustie 24 B 34, 40100 Jyväskylä.

LIITE 2:

Saatekirje

Hei!

Olen tekemässä laskentatoimen pro gradu-tutkielmaa Jyväskylän Yliopiston taloustieteiden tiedekunnassa. Aiheenani on verouudistus ja sen vaikutukset yritysten verosuunnitteluun. Aihetta on käsitelty hyvin paljon viime aikoina ja monet alan asiantuntijat ovat kirjoittaneet siitä lehdissä omia mielipiteitään. Halusin tehdä aihetta käsittelevän kyselyn, jotta saisin selville, miten yritykset todellisuudessa kokevat verouudistuksen vaikuttavan toimintaansa. Lähetän ohessa kyselylomakkeen, johon toivoisin teidän vastaavan mahdollisimman pian. Lähetän lomakkeen noin sadalle viidellekymmenelle erikokoiselle yritykselle, ja mukana on sekä pörssiyrityksiä että listaamattomia yrityksiä.

Jos haluatte kysyä jotakin tutkielmaan tai kyselyyn liittyen, voitte ottaa yhteyttä joko minuun tai graduohjaajaani Aila Virtaseen avirta@econ.jyu.fi. Jos olette kiinnostuneita kuulemaan tutkielmani tuloksia, voitte mainita siitä samalla kun lähetätte kyselylomakkeen takaisin sähköpostitse. Jos ette itse ole oikea henkilö vastaamaan kyselyyn, pyydän teitä ystävällisesti joko toimittamaan kyselyn eteenpäin oikealle henkilölle tai tiedottamaan asiasta minulle.

Ystävällisin terveisin

Marja Äijänen

meaijane@cc.jyu.fi

p.050-369 0667